

ΤΜΗΜΑ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ & ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

***Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στη Διοίκηση
Επιχειρήσεων για Στελέχη (E-MBA)***

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**" Το νομοθετικό πλαίσιο της Υγιεινής και
Ασφάλειας των Τροφίμων "**

Στασινοπούλου Ειρήνη

Χημικός Μηχανικός Ε.Μ.Π

A.M. EMBA 1251

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια κ. Σινανιώτη Αρ.

ΠΕΙΡΑΙΑΣ

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2014

Βεβαίωση Εκπόνησης Διπλωματικής Εργασίας

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΤΜΗΜΑ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΣΤΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΓΙΑ ΣΤΕΛΕΧΗ

ΒΕΒΑΙΩΣΗ ΕΚΠΟΝΗΣΗΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

«Δηλώνω υπεύθυνα ότι η διπλωματική εργασία για τη λήψη του μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών, του Πανεπιστημίου Πειραιώς, στη Διοίκηση Επιχειρήσεων για Στελέχη : Ε - MBA» με τίτλο

ΤΟ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΥΓΙΕΙΝΗΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΤΩΝ ΤΡΟΦΙΜΩΝ

έχει συγγραφεί από εμένα αποκλειστικά και στο σύνολό της. Δεν έχει υποβληθεί ούτε έχει εγκριθεί στο πλαίσιο κάποιου άλλου μεταπτυχιακού προγράμματος ή προπτυχιακού τίτλου σπουδών, στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό, ούτε είναι εργασία ή τμήμα εργασίας ακαδημαϊκού ή επαγγελματικού χαρακτήρα.

Δηλώνω επίσης υπεύθυνα ότι οι πηγές στις οποίες ανέτρεξα για την εκπόνηση της συγκεκριμένης εργασίας, αναφέρονται στο σύνολό τους, κάνοντας πλήρη αναφορά στους συγγραφείς, τον εκδοτικό οίκο ή το περιοδικό, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που ενδεχομένως χρησιμοποιήθηκαν από το διαδίκτυο. Παράβαση της ανωτέρω ακαδημαϊκής μου ευθύνης αποτελεί ουσιώδη λόγο για την ανάκληση του πτυχίου μου».

Υπογραφή Μεταπτυχιακού Φοιτητή/ τριας

Ονοματεπώνυμο: Στασινοπούλου Ειρήνη

Ημερομηνία: 01 Δεκεμβρίου 2014

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΑ
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2014

ΑΦΙΕΡΩΣΗ

Στην πολύτιμη οικογένεια μου,

Στον Αναστάση & τη Νικολέττα

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να απευθύνω θερμές ευχαριστίες στην επιβλέπουσα καθηγήτρια μου κ. Σινανιώτη Αριστέα για την καθοδήγηση, την στήριξη της και κυρίως για την άμεση και ουσιαστική βοήθεια που μου παρείχε καθόλη τη διάρκεια της εκπόνησης αυτής της διπλωματικής εργασίας.

Τέλος, δε μπορώ να μην αναφερθώ στον σύζυγο μου, Αναστάσιο που ήταν δίπλα μου σε κάθε μου βήμα σε αυτό το εκπαιδευτικό εγχείρημα αλλά και στην κόρη, Νικολέττα που ήρθε στον κόσμο κατά τη διάρκεια του μεταπτυχιακού και μου έδωσε δύναμη να φτάσω μέχρι το τέλος.

Ευχαριστώ!

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην παρούσα διπλωματική εργασία περιγράφονται, αναλύονται και αξιολογούνται οι βασικότερες νομοθετικές διατάξεις που διέπουν το πλαίσιο της Υγιεινής και Ασφάλειας των Τροφίμων. Οι βασικές θεματικές ενότητες καλύπτουν τους κανονισμούς που διέπουν τον τρόπο «Επισήμανσης» των τροφίμων, τον «Υγειονομικό Κανονισμό» καθώς και νομοθεσία περί πρόσθετων στα τρόφιμα και τέλος τους κανονισμούς περί «Γενετικά τροποποιημένων Τροφίμων».

Αφορμή για την επιλογή του θέματος ήταν κατά κύριο λόγο το γεγονός ότι η ασφάλεια των τροφίμων σε μία κρίσιμη οικονομικά εποχή, φαίνεται να εξακολουθεί να κυριαρχεί στην σκέψη των καταναλωτών. Η ανησυχία για ποιοτικό και ασφαλές προϊόν αυξάνεται με συνεχή ρυθμό τα τελευταία χρόνια. Ορισμένα κρούσματα μειωμένης ασφάλειας, περιρρέουσες απόψεις σχετικά με ορισμένες κατηγορίες τροφίμων και οι τιμολογιακές αυξομειώσεις αυτών, διχάζουν τους καταναλωτές οι οποίοι αναρωτιούνται τελικά τι πρέπει να προτιμήσουν .

Η Ευρωπαϊκή Ένωση δίνει ιδιαίτερη έμφαση στη θέσπιση κανονισμών που θέτουν ένα αυστηρό προφίλ ασφάλειας των προϊόντων. Από την άλλη την τελευταία διετία, οι ανακατατάξεις στον δημόσιο τομέα έχουν επιφέρει αύξηση των ελέγχων με ομάδες που πλέον εμφανίζονται όχι τόσο ουσιαστικοί γνώστες αλλά πλήρως πιστοί στην παραμικρή λέξη μιας νομοθετικής διάταξης, υποβάλλοντας σε εξαντλητικούς ελέγχους ακόμα και τις πιο οργανωμένες και νομότυπες επιχειρήσεις και επιβάλλοντας ίσως δυσβάσταχτα πρόστιμα.

Στο πρώτο μέρος της εργασίας γίνεται μια εισαγωγή στο θέμα της Επισήμανσης ώστε να αναλυθούν στη συνέχεια στοιχεία σχετικά με την εξέλιξη της επισήμανσης των τροφίμων την τελευταία 30ετία.

Στο τρίτο κεφάλαιο δίνεται ο ορισμός της Επισήμανσης όπου σύμφωνα την σχετική Οδηγία του 2000 ενώ στο τέταρτο και το πέμπτο κεφάλαιο περιγράφεται ο σημασία της επισήμανσης για την ενημέρωση του καταναλωτικού κοινού.

Στο έκτο κεφάλαιο περιγράφονται οι έννοιες της γεωγραφικής προέλευσης και η σημασία του ειδικού σήματος. Στο έβδομο και τελευταίο κεφάλαιο του Α' μέρους γίνεται αναφορά τους κανονισμούς 178/2002, 1935/2004, 10/2011 και 2023/2006.

Συνεχίζοντας στο δεύτερο μέρος της εργασίας γίνεται ιδιαίτερη αναφορά στον Υγειονομικό κανονισμό και στον ελεγκτικό μηχανισμό του Ενιαίου Φορέα Ελέγχου Τροφίμων (ΕΦΕΤ). Επίσης αναφέρονται οι κυριότεροι νομοθετικοί κανονισμοί σχετικά με τη δειγματοληψία και ανάλυση με σκοπό τον εντοπισμό ρυπαντών στα τρόφιμα αλλά και στη νομοθεσία Reach περί πρόσθετων χημικών.

Το τρίτο μέρος είναι αφιερωμένο στο μείζον θέμα των Γενετικά Τροποποιημένων τροφίμων και τις νομοθετικές διατάξεις που έχουν θεσπιστεί με σκοπό τελικά την προστασία των καταναλωτών.

Επειδή τα τρόφιμα αυτά είναι εξορισμού επεξεργασμένα με τρόπους οι οποίοι δεν είναι απολύτως ξεκάθαροι και καθώς δεν υπάρχει μέθοδος να διακρίνει ο καταναλωτής τα γενετικά τροποποιημένα τρόφιμα από τα υπόλοιπα, η επισήμανση, η δήλωση δέσμευσης και οι σχετικές πολύ συγκεκριμένες αναλύσεις αποτελούν βασικό μέσο προστασίας τόσο του καταναλωτή όσο και μίας βιομηχανίας τροφίμων που χρησιμοποιεί ανάλογα τρόφιμα ως Ά ύλες.

Στο πρώτο και στο δεύτερο κεφάλαιο του τρίτου μέρους γίνεται εισαγωγή και αναφορά στην διαχρονική εξέλιξη των γενετικά τροποποιημένων τροφίμων. Ακολουθούν στα επόμενα κεφάλαια οι ορισμοί σύμφωνα με την Οδηγία 2000/18/EK και τα βασικά στοιχεία που θεσπίζουν στοιχεία για το νομοθετικό πλαίσιο σε παγκόσμιο και τοπικό επίπεδο

Στο τρίτο μέρος παρατίθενται τα κυριότερα συμπεράσματα για το νομοθετικό πλαίσιο που διέπει την υγιεινή και ασφάλεια των τροφίμων. Τέλος γίνεται σχολιασμός αναφορικά με την πληρότητα της τρέχουσας νομοθεσίας και πως τελικά η τήρηση της επηρεάζει θετικά ή αρνητικά τη πορεία και τη δομή των σύγχρονων αλλά και των παραδοσιακών επιχειρήσεων παραγωγής τροφίμων.

1. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	1
1. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.....	3

ΜΕΡΟΣ Α΄

ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΗΣ ΚΑΙ ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΤΡΟΦΙΜΩΝ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	5
2. Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΗΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ 30ετία.....	7
3. ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΗΣ ΤΩΝ ΤΡΟΦΙΜΩΝ.....	11
4. ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΗΣ / ΓΕΝΙΚΗ ΟΔΗΓΙΑ 2000/13/ΕΚ - ΑΛΛΑΓΕΣ ΛΟΓΩ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ 1169/2011.....	12
5. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ 1169/2011 /ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ.....	24
6. ΕΝΔΕΙΞΕΙΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ/ ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ ΤΟΥ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΗΜΑΤΟΣ.....	25
- 6.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	25
- 6.2 ΚΑΤΑΘΕΣΗ ΣΗΜΑΤΟΣ.....	27
- 6.3 Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΚΑΤΑΘΕΣΗΣ ΣΗΜΑΤΟΣ.....	28
- 6.4 ΕΝΔΕΙΞΕΙΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ (Π.Ο.Π) ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗΣ ΕΝΔΕΙΞΗΣ (Π.Γ.Ε).....	29
- 6.5 ΣΗΜΑ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ.....	33
7. ΛΟΙΠΟ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΕΡΙ ΟΡΘΗΣ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΗΣ ΤΡΟΦΙΜΩΝ ΟΙ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ.....	36
- 7.1 Ο ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ 178/2002.....	36
- 7.2 Ο ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ 1935/2004.....	38
- 7.4 Ο ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ 10/2011 ΠΕΡΙ ΥΛΙΚΩΝ ΠΟΥ ΠΡΟΚΕΙΤΑΙ ΝΑ ΕΡΘΟΥΝ ΣΕ ΑΜΕΣΗ ΕΠΑΦΗ ΜΕ ΤΡΟΦΙΜΑ.....	38
- 7.5 Ο ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ 2023/2006.....	39

ΜΕΡΟΣ Β΄

ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΥ ΤΡΟΦΙΜΩΝ

1. ΕΝΙΑΙΟΣ ΦΟΡΕΑΣ ΕΛΕΓΧΟΥ ΤΡΟΦΙΜΩΝ (ΕΦΕΤ).....	41
2. ΒΑΣΙΚΗ ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΑΤΑΞΗ.....	42
3. ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΕΣ ΟΥΣΙΕΣ ΣΕ ΤΡΟΦΙΜΑ.....	44
4. ΝΕΟΣ ΝΟΜΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ (REACH) ΓΙΑ ΤΗ ΘΕΣΜΟΘΕΤΗΣΗ ΤΗΣ ΧΡΗΣΗΣ ΧΗΜΙΚΩΝ ΟΥΣΙΩΝ.....	47

ΜΕΡΟΣ Γ΄- ΓΕΝΕΤΙΚΑ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΜΕΝΑ ΤΡΟΦΙΜΑ

1. ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ.....	50
2. ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ.....	54
3. ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΗ ΤΩΝ ΓΕΝΕΤΙΚΑ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΤΡΟΦΙΜΩΝ...57	
4. ΓΕΝΙΚΑ ΠΕΡΙ ΝΟΜΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΓΕΝΕΤΙΚΑ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ.....	59
5. ΕΞΕΛΙΞΗ ΣΤΟ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΈΝΩΣΗ.....	60
6. ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΕ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΕΠΙΠΕΔΟ.....	67
7. ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	68

ΜΕΡΟΣ Δ΄ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ & ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

1. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	70
2. ΟΙ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΤΡΟΦΙΜΩΝ- ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	71

ΜΕΡΟΣ Ε΄- ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

1. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	73
- 1.1 ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	73
- 1.2 ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	73
- 1.3 ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ ΤΗΣ Ε.Ε.....	74
- 1.4 ΑΛΛΕΣ ΠΗΓΕΣ.....	77
- 1.5 ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΟΙ ΤΟΠΟΙ.....	78

ΜΕΡΟΣ Α΄

ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΗΣ ΚΑΙ ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΤΡΟΦΙΜΩΝ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Πριν από πολλά χρόνια η τροφή παραγόταν σε σχετικά μικρή απόσταση από τις λιανικές αγορές, προετοιμαζόταν εντός λίγων ωρών και καταναλωνόταν στον ίδιο χώρο προετοιμασίας. Σήμερα η τροφή μπορεί να παράγεται στην Νότια Αφρική, να επεξεργάζεται και συσκευάζεται στην Αγγλία και τελικά να διανέμεται σε δεκάδες άλλες διαφορετικές χώρες.

Οι ποσότητες των τροφίμων που προσφέρονται στους καταναλωτές είναι από 100 έως και 1000 φορές περισσότερες από εκείνες στην αρχή του αιώνα και οι καταναλωτές έχουν γίνει ιδιαίτερα σκεπτικοί και προσεκτικοί αναφορικά απαιτώντας ποιοτικά και ασφαλή τρόφιμα.¹

Στη διασφάλιση των απαιτήσεων αυτών συμβάλλει η επισήμανση των τροφίμων καθώς σύμφωνα με την ισχύουσα κοινοτική νομοθεσία, ο καταναλωτής έχει το δικαίωμα να γνωρίζει τι είναι αυτό που αγοράζει και κατά πόσο ικανοποιεί τις ανάγκες του.

Ενώ λοιπόν αριθμητικά, το μεγαλύτερο ποσοστό του πληθυσμού της γης υποσιτίζεται, το υπόλοιπο υπερκαταναλώνει. Στο πλαίσιο αυτής της υπερπαραγωγής τροφίμων προέκυψαν την τρέχουσα δεκαετία κυρίως χρόνια διατροφικά προβλήματα, τα οποία δεν σχετίζονται τόσο με την ποσότητα της τροφής που καταναλώνουμε αλλά περισσότερο με την ποιότητά της και κυρίως το

¹ <http://www.nagref.gr/journals/ethg/images/26/ethg26p7-11.pdf>

μαζικό τρόπο παραγωγής τροφίμων σε μια ανταγωνιστική βιομηχανική αγορά. Συμπράξεις μεταξύ των επιχειρήσεων στοχεύουν στον περιορισμό του θεμιτού και υγιούς ανταγωνισμού, επιχειρήσεις με δεσπόζουσα θέση στην αγορά εκμεταλλεύονται την ισχύ τους και καθορίζουν τιμές και παραγωγή, συγκεντρώσεις μεταξύ επιχειρήσεων οδηγούν συχνά σε διατάραξη του ανταγωνισμού. Οι διαδικασίες αυτές δεν αφήνουν τον παραδοσιακά μη αμφισβητούμενο ρόλο του «δυναμικού ανταγωνισμού» (workable competition) να επιτελέσει την αποστολή του ρυθμιστή της αγοράς και της οικονομικής δραστηριότητας².

Η Ευρώπη αποτελεί μια περιοχή που ευτυχώς τα τρόφιμα πέρα από τη θρεπτική έχουν και πολιτισμική αξία. Έτσι, καταβάλλονται πολύ σοβαρές προσπάθειες διατήρησης αυτών των αξιών, οι οποίες μάλιστα υποστηρίζονται θερμά και από τους μηχανισμούς της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, με την πάροδο δε του χρόνου όπως όλα δείχνουν αποδίδουν καρπούς. Ενδεικτικό της αντιμετώπισης αυτής είναι ότι η ασφάλεια των τροφίμων συμπεριλαμβάνεται στο πλαίσιο των νέων δημοσιονομικών προοπτικών (2007-2013) της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε. στο εξής).

Στο πλαίσιο της αποκαλούμενης «δέσμης Prodi», ανακοινώθηκε ότι, εντός του 2005, θα υποβληθεί πρόταση για ένα πολυετές πρόγραμμα για την ασφάλεια των τροφίμων αλλά και την ενημέρωση των καταναλωτών². Ένα από τα σημαντικότερα βήματα για την επίτευξη του δευτέρου σημείου είναι και η θέσπιση ενιαίας νομοθεσίας για την Επισήμανση των τροφίμων.

Σε ευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο γίνεται συνεχώς προσπάθεια να εναρμονιστούν τα βασικά πρότυπα ασφάλειας και επισήμανσης των τροφίμων ώστε αν υπάρχει ένας κοινός, διεθνής κώδικας αναφοράς. Ωστόσο επισημαίνεται ότι οι διαφορές μεταξύ των χωρών αλλά και οι ανάγκες των κρατών όσον αφορά τις ιδιαίτερες διατροφικές ανάγκες των πολιτών τους, ποικίλουν. Στις ΗΠΑ δε φαίνεται να υπάρχει ένα πιο φιλελεύθερο πνεύμα όσον αφορά την Επισήμανση των τροφίμων με χαρακτηριστικό παράδειγμα ότι δεν είναι υποχρεωτική η Επισήμανση των γενετικά τροποποιημένων τροφίμων.

² Κ. Δελούκα-Ιγγλέση, Ελληνικό και Κοινοτικό Δίκαιο του Καταναλωτή, 1998, σελ 21

Η επισήμανση, η παρουσίαση και η διαφήμιση των τροφίμων δεν πρέπει να είναι τέτοιας φύσεως ώστε:

- να οδηγούν σε πλάνη τον αγοραστή ως προς τα χαρακτηριστικά ή τα αποτελέσματα του τροφίμου·
- να αποδίδουν σε ένα τρόφιμο ιδιότητες πρόληψης, αγωγής και θεραπείας οποιασδήποτε ανθρώπινης ασθένειας (πλην των φυσικών μεταλλικών νερών).

Η σωστή επισήμανση ενός τροφίμου συμβάλλει όμως και στη δυνατότητα ανιχνευσιμότητας (traceability) ενός τροφίμου μέσω κυρίως του αριθμού παρτίδας του προϊόντος αλλά και της ημερομηνίας παραγωγής ή λήξης. Η δυνατότητα αυτή

βοηθά τις αρχές στο να εντοπίζουν εύκολα ένα προϊόν από την πρώτη ύλη μέχρι και την πώλησή του στο ράφι και να μπορούν να διενεργήσουν ελέγχους ανά πάσα στιγμή. Από την άλλη πλευρά, διευκολύνεται η απόσυρση ενός ελαττωματικού προϊόντος γρήγορα και αποτελεσματικά έτσι ώστε να διασφαλίζεται μεγαλύτερη ασφάλεια για τους καταναλωτές. Η σωστή ανιχνευσιμότητα έχει ιδιαίτερη σημασία για τα γενετικά τροποποιημένα τρόφιμα όπως θα δούμε αναλυτικότερα και στο δεύτερο μέρος της εργασίας.

Η ιδιαίτερη αξία της Επισήμανσης έγκειται στο ότι συνοδεύει το προϊόν. Αυτό διασφαλίζει ότι οι πληροφορίες επικοινωνούνται στον καταναλωτή τη στιγμή ακριβώς της αγοράς και παράλληλα είναι διαθέσιμες κατά τη χρήση και την κατανάλωση του προϊόντος. Για το λόγο αυτό η Επισήμανση θεωρείται ο πιο αποτελεσματικός τρόπος επικοινωνίας.

2. Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΗΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ 30ΕΤΙΑ

Η επισήμανση των τροφίμων (food labeling) βρίσκεται παντού και σύμφωνα με το γενικό καθεστώς, η γενική επισήμανση τροφίμων (GFL – General Food Labelling) ελέγχεται από την Οδηγία 2000/13/EK, η οποία είναι μία κωδικοποιημένη απόδοση της Οδηγίας 79/112/EK. Αν και η πιο πρόσφατη κύρια τροποποίηση

έγινε το 2003 (Labeling of Allergenic Ingredients), οι περισσότερες οδηγίες χρονολογούνται από το 1978. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση υπάρχουν πολλοί κανόνες οι οποίοι επηρεάζουν τις ετικέτες αλλά ταυτόχρονα πολύς λόγος γίνεται και για τη σωστή τους χρήση.

Δεδομένου ότι μεγάλος αριθμός απόψεων πάνω στη νομοθεσία της επισήμανσης των τροφίμων αναθεωρήθηκε πρόσφατα (2006-2008) καθώς υπήρχε μεγάλη ανάγκη να καθοριστεί όσο το δυνατό μια πιο γενική και λογική προσέγγιση της επισήμανσης. Στα πλαίσια αυτά θεσπίστηκε ο καν. (ΕΕ) 1169/2011 θεσπίζει τις γενικές αρχές, απαιτήσεις και υποχρεώσεις που διέπουν τις πληροφορίες για τα τρόφιμα και ειδικότερα την επισήμανση των τροφίμων, και καθορίζει τα μέσα για την κατοχύρωση του δικαιώματος πληροφόρησης των καταναλωτών.³

Σε διεθνές επίπεδο, οι γενικές κατευθυντήριες γραμμές για την Επισήμανση των τροφίμων ορίστηκαν με τον «Codex Alimentarius» (λατινική έκφραση που μεταφράζεται ως Κώδικας Διατροφής) το 1985, και αναθεωρήθηκαν το 1991.

Ο Κώδικας είναι το αποτέλεσμα της κοινής προσπάθειας του Οργανισμού Τροφίμων και Γεωπονίας (FAO-Food and Agriculture Organization) και του Οργανισμού Παγκόσμιας Υγείας των Ηνωμένων Εθνών (United Nations World Health Organization).^{4,5}

Με το Ψήφισμα 39/248 των Ηνωμένων Εθνών υιοθετούνται κατευθυντήριες γραμμές για την ενίσχυση και της πολιτικής για την προστασία του καταναλωτή. Σύμφωνα με το Ψήφισμα αυτό συμβουλεύονται οι επιμέρους κυβερνήσεις των κρατών ώστε, «κατά τη διαμόρφωση εθνικών νομοθετικών ρυθμίσεων σχετικά με τα τρόφιμα, να λαμβάνουν υπόψη την ανάγκη των καταναλωτών για ασφαλή τρόφιμα και θα πρέπει να υποστηρίζουν και να υιοθετούν πρότυπα (standards)

3 www.efet.gr/portal/page/portal/efetnew/legislations/.../food_notification

4 "Codex Standard 1-1985 (Rev. 1-1991), General Standard for the Labelling of Prepackaged Foods. Για περισσότερες πληροφορίες δείτε την ιστοσελίδα του Codex Alimentarius: http://www.codexalimentarius.net/web/index_en.jsp

5 Οι εργασίες της επιτροπής του Codex Alimentarius έχουν ως στόχο να δημιουργήσουν, σε παγκόσμιο επίπεδο, τον Κώδικα Τροφίμων που περιέχει τις προδιαγραφές, τους κωδικούς χρήσης, τις οδηγίες και τις συστάσεις που έχουν θεσπιστεί στο πλαίσιο του μεικτού προγράμματος FAO/OMS για τα τρόφιμα, προκειμένου να διασφαλισουν την ασφάλεια τροφίμων και τη νομιμότητα των εμπορικών συναλλαγών στον τομέα αυτό. Χρ. Φωτόπουλος και Αθ. Κρυστάλλης, "Ο Έλληνας καταναλωτής Βιολογικών προϊόντων – Μια Πανελλήνια έρευνα marketing", 2002

από τον Codex Alimentarius ή, σε περίπτωση απουσίας τέτοιων προτύπων, να χρησιμοποιούν άλλα γενικώς αποδεκτά, διεθνή πρότυπα τροφίμων.

Από το 1990, η επιτροπή για τον “Codex Alimentarius” αποτελείται από 137 χώρες μέλη. Στις ΗΠΑ πολύ συχνά τα αμερικάνικα πρότυπα διαμορφώνονται έτσι ώστε να είναι ευθυγραμμισμένα με τις απαιτήσεις του “Codex”, στηρίζοντας έτσι την προσπάθεια για τη διαμόρφωση διεθνών, κοινών προτύπων. Η συνεχής εργασίες της επιτροπής, μεγάλης σημασίας για τις αναπτυσσόμενες χώρες οι οποίες δεν έχουν παρά μόνο περιορισμένες νομοθετικές ρυθμίσεις για την ασφάλεια των τροφίμων, αποτελούν ένα σημαντικό βήμα για την προστασία των καταναλωτών αλλά για την στήριξη του διεθνούς εμπορίου.⁶

Ο Κώδικας θέτει τις ελάχιστες απαιτήσεις για την ποιότητα, την ασφάλεια και την υγιεινή κατά την εισαγωγή και εξαγωγή των τροφίμων. Απαρτίζεται από τους επιμέρους Εθνικούς Κώδικες Τροφίμων και Πότων οι οποίοι – επί της αρχής τουλάχιστον - έχουν το κοινό συμφέρον των καταναλωτών ως πρώτη προτεραιότητα. Αυτές οι γενικές κατευθυντήριες γραμμές βασίζονται στις δύο ακόλουθες αρχές⁷:

- Τα τρόφιμα δεν πρέπει να περιγράφονται ή να παρουσιάζονται με εσφαλμένο, παραπλανητικό ή απατηλό τρόπο, ή με τρόπο που δημιουργεί ενδεχομένως εσφαλμένη εντύπωση από κάθε άποψη για το χαρακτήρα τους
- Το πρόσωπο που εμπορεύεται το τρόφιμο πρέπει να είναι σε θέση να αιτιολογήσει τον ισχυρισμό που διατυπώνει.

Στις γενικές αυτές κατευθυντήριες γραμμές περιγράφονται επίσης οι ισχυρισμοί σχετικά με τα τρόφιμα οι οποίοι πρέπει να απαγορεύονται, όπως είναι:

- Ισχυρισμοί που δεν μπορούν να αποδειχθούν
- Ισχυρισμοί που υπονοούν ότι μια ισορροπημένη διατροφή ή κανονικές τροφές δεν παρέχουν επαρκείς ποσότητες όλων των θρεπτικών συστατικών

⁶ Governmental Regulation of Food and Nutritional Labeling, Food Science, σελ. 575

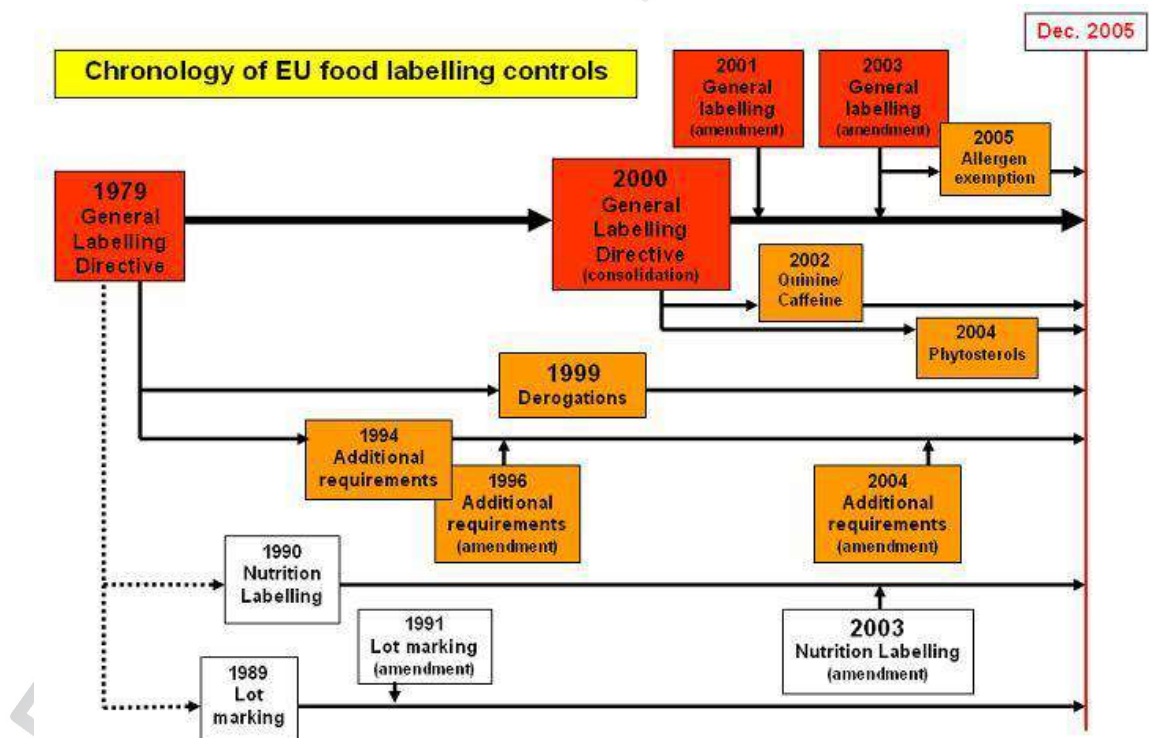
⁷ Understanding the Codex Alimentarius – Revised and Updated, 2005, FAO Corporate Document Repository, Preface. Διατίθεται σε αρχείο pdf στην ιστοσελίδα: <http://www.fao.org/docrep/008/y7867e/y7867e00.htm>

- Ισχυρισμοί σχετικά με την χρησιμότητα ενός τροφίμου για την πρόληψη, αγωγή ή θεραπεία μιας ανθρώπινης νόσου.

Ειδικότερα, κατευθυντήριες γραμμές για τη χρήση ισχυρισμών σχετικά με θρεπτικές ιδιότητες τροφίμων θεσπίστηκαν από τον Codex Alimentarius από το 1997 και αναθεωρήθηκαν το 2004. Αυτές οι κατευθυντήριες γραμμές καθορίζουν τη χρήση των διαθρεπτικών ισχυρισμών και των ισχυρισμών για την υγεία.

Τέλος, ο Codex Alimentarius περιέχει και Οδηγίες για την παραγωγή, επεξεργασία, επισήμανση και προώθηση των οργανικών προϊόντων⁸.

Από το 2000 και μετά εκδόθηκαν και επιπρόσθετες Οδηγίες σχετικές με την επισήμανση και καθώς στη συνέχεια η κατάσταση γίνεται όλο και πιο πολύπλοκη θα μπορούσε συνοπτικά να περιγραφεί με το παρακάτω διάγραμμα.

Εικόνα 1

Ιστορική εξέλιξη της νομοθεσίας της Ε.Ε. για την Επισήμανση των τροφίμων⁹

⁸ 10 ΕΕ αριθμ. L 033 της 08/02/1979. Οδηγία 79/112/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 18ης Δεκεμβρίου 1978 περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με την επισήμανση και την παρουσίαση των τροφίμων που προορίζονται για τον τελικό καταναλωτή καθώς επίσης και τη διαφήμισή τους¹¹ ΕΕ αριθμ. L 109 της 6.5.2000. Οδηγία 2000/13/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ης Μαρτίου 2000, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών

3. ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΗΣ ΤΩΝ ΤΡΟΦΙΜΩΝ

Σύμφωνα με την οδηγία 2000/13/ΕΚ της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με την επισήμανση, την παρουσίαση και τη διαφήμιση των τροφίμων:

«Επισήμανση είναι όλες οι αναφορές, ενδείξεις, σήματα, εικόνες ή σύμβολα που αναφέρονται σε ένα προσσκευασμένο τρόφιμο και είναι σε κάθε συσκευασία, ετικέτα, δακτύλιο ή περιλαίμιο που συνοδεύουν ή αναφέρονται στο τρόφιμο αυτό»¹⁰

Σχετικά δε με το προσσκευασμένο τρόφιμα, σύμφωνα με την ίδια οδηγία:

«Προσκευασμένο τρόφιμο είναι αυτό που έχει συσκευαστεί στην τελική του συσκευασία πριν από την προσφορά προς πώληση ενώ η συσκευασία έχει γίνει με τέτοιο τρόπο ώστε το περιεχόμενο να μην μπορεί να μεταβληθεί χωρίς άνοιγμα ή μεταβολή της»¹¹

Η έννοια της Επισήμανσης περιλαμβάνει τρεις κατηγορίες:

- την υποχρεωτική Επισήμανση
- την προαιρετική ή εθελοντική η οποία όμως από τη στιγμή που χρησιμοποιείται, ρυθμίζεται νομοθετικά όπως για παράδειγμα το οικολογικό σήμα
- την πληροφόρηση που παρέχεται από τον παραγωγό ώστε οι καταναλωτές να έχουν περισσότερα στοιχεία για το προϊόν (όπως γραμμή επικοινωνίας καταναλωτών, συνταγές και προτάσεις σερβιρίσματος)¹²

⁹ “Food Labelling in the EU”, compiled by Dr David Jukes, The School of Food Biosciences, The University of Reading, UK, Απρίλιος 2006. <http://www.foodlaw.rdg.ac.uk>

¹⁰ ΕΕ αριθμ. L 109 της 6.5.2000 & ΕΕ αριθμ. L 109 της 6.5.2000, άρθρο 1 § 3α, σελ. 2

¹¹ 13 David Byrne, European Commissioner for Health and Consumer Protection

¹² ΕΕ αριθμ. L 109 της 6.5.2000, άρθρο 1 § 3β, σελ. 2

4. ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΗΣ

ΓΕΝΙΚΗ ΟΔΗΓΙΑ 2000/13/ΕΚ

ΑΛΛΑΓΕΣ ΛΟΓΩ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ 1169/2011

Η γενική επισήμανση των τροφίμων ρυθμίζεται από τον Κανονισμό 2000/13/ΕΚ. Έτσι λοιπόν, η νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Κοινότητας περί της Επισήμανσης των τροφίμων περιλαμβάνει από τις 20 Μαρτίου 2000 γενικές οριζόντιες διατάξεις για τον τρόπο που πρέπει να παρουσιάζονται οι διάφορες πληροφορίες στους καταναλωτές. Εξειδικευμένες, κάθετες, διατάξεις που αφορούν συγκεκριμένες κατηγορίες τροφίμων όπως το μοσχαρίσιο κρέας έρχονται να προστεθούν στο αρχικό πλαίσιο.^{13, 14}

Η Οδηγία 2000/13/ΕΚ για την Επισήμανση, Παρουσίαση και Διαφήμιση των τροφίμων αποτελεί το κομβικό σημείο της Κοινοτικής νομοθεσίας για την Επισήμανση των τροφίμων. Στόχος της Οδηγίας είναι η διασφάλιση της ενημέρωσης των καταναλωτών σχετικά με τη σύνθεσή του τροφίμου, τον παραγωγό, τη μέθοδο παραγωγής και αποθήκευσης. Επιπλέον, η Οδηγία αυτή εμποδίζει την απόδοση χαρακτηρισμών στα τρόφιμα που σχετίζονται με την αποφυγή ή θεραπεία ασθενειών.

Η Οδηγία εφαρμόζεται στα προσυσκευασμένα τρόφιμα που προορίζονται να παραδοθούν ως έχουν στον τελικό καταναλωτή ή στα εστιατόρια, τα νοσοκομεία και άλλες παρόμοιες μονάδες ομαδικής εστίασης. Δεν εφαρμόζεται στα προϊόντα που προορίζονται για εξαγωγή εκτός της Κοινότητας.

Σημαντικό στοιχείο της Οδηγίας 2000/13/ΕΚ είναι η σημασία που δίνεται πλέον στην προστασία του καταναλωτή από παραπλανητικά στοιχεία. Έτσι, η επισήμανση, η παρουσίαση και η διαφήμιση των τροφίμων δεν πρέπει να είναι

¹³ ΕΕ L 109 της 6.5.2000. Οδηγία 2000/13/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ης Μαρτίου 2000, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με την επισήμανση, παρουσίαση και διαφήμιση των τροφίμων

¹⁴ http://europa.eu/scadplus/scad_el.htm

τέτοιας φύσεως που να οδηγούν σε πλάνη τον αγοραστή ως προς τα χαρακτηριστικά ή τα αποτελέσματα του τροφίμου. Παράλληλα, εξασφαλίζεται ότι δεν αποδίδονται σε ένα προϊόν ιδιότητες πρόληψης, αγωγής και θεραπείας οποιασδήποτε ανθρώπινης ασθένειας .

Επιπλέον, με την Οδηγία 2000/13/ΕΚ γίνεται υποχρεωτική η αναγραφή δήλωσης που θα ενημερώνει τους καταναλωτές για τα προϊόντα που έχουν υποστεί ακτινοβόληση. Τέλος, γίνεται υποχρεωτική η αναφορά ποσότητας ενός συστατικού αν υπάρχει και η γραφική του απεικόνιση ή αναφορά (π.χ ετικέτα στην οποία υπάρχει εικόνα από φουντούκια, θα πρέπει να γίνεται αναφορά του ποσοστού των φουντουκιών στη σειρά συστατικών).

Το Νοέμβριο του 2001 έγινε η πρώτη αναθεώρηση της Οδηγίας του 2000 και έτσι προέκυψε η 2001/101/ΕΚ σύμφωνα με την οποία ρυθμίζονται νομοθετικά πλέον ο ορισμός του κρέατος (είτε αυτούσιο είτε ως συστατικό άλλων τροφίμων).

Πέραν τούτου η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διαπιστώνοντας τη διόγκωση του προβλήματος των αλλεργιών τα τελευταία 20 χρόνια, αποφάσισε να τροποποιήσει ξανά την Οδηγία 2000/13/ΕΚ ώστε να συμπεριλαμβάνει την υποχρεωτική Επισήμανση των αλλεργιογόνων ουσιών στα τρόφιμα. Η ανάγκη αυτή ενισχύθηκε και από το γεγονός της αύξησης εισαγωγών σε προϊόντα από τρίτες χώρες σε προϊόντα όπως φυστίκια, ακτινίδια, κτλ. Έτσι, δύο χρόνια αργότερα, στις 10 Νοεμβρίου 2003, έγινε ακόμη μία αναθεώρηση η οποία σχετίζεται με τα συστατικά που περιέχονται στο προϊόν. Με την τελευταία αυτή αναθεώρηση καταργήθηκε ο κανόνας του 25%. Σύμφωνα με τον κανόνα αυτό δεν ήταν υποχρεωτικό να επισημαίνονται στην ετικέτα τα συστατικά που αποτελούν λιγότερο από 25% της σύνθεσης ενός τροφίμου. Πλέον, όλα τα συστατικά- με ποσοστό συμμετοχής τους 2% στο τελικό προϊόν- πρέπει να αναγράφονται στην ετικέτα. Η αναθεώρηση του 2003 τέθηκε σε ισχύ το Νοέμβριο του 2005 και περιλαμβάνει επίσης μία λίστα με όλα τα συστατικά και τις ουσίες που προκαλούν αλλεργία.¹⁵

¹⁵ ΕΕ L 308 Οδηγία 2003/89/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 10^{ης} Νοεμβρίου 2003 για την τροποποίηση της οδηγίας 2000/13/ΕΚ όσον αφορά την αναγραφή των συστατικών των τροφίμων.

Οι ετικέτες των τροφίμων και των ποτών προτείνεται να παρουσιάζουν στη μπροστινή όψη της συσκευασίας τους, ένα απλό εικονίδιο που παρέχει στους καταναλωτές πληροφορίες για τις θερμίδες ανά μερίδα και την ανάλογη Συνιστώμενη Ημερήσια Δόση. Έτσι, ο καταναλωτής με μια πρώτη ματιά παίρνει άμεσα πληροφορίες για το προϊόν που αγοράζει.

Στο εμπρόσθια λοιπόν πλευρά της συσκευασίας παρατίθενται στοιχεία όπως:

- Η ονομασία πώλησης:

Πρόκειται για την ονομασία που προβλέπεται από τις κοινοτικές διατάξεις για το τρόφιμο αυτό ή, εάν δεν υπάρχουν τέτοιες, από τις νομοθετικές διατάξεις ή τις συνήθειες που ισχύουν στο κράτος μέλος εμπορίας. Είναι επίσης αποδεκτή η ονομασία πώλησης που χρησιμοποιείται στο κράτος

- Τυχόν διατροφικοί ισχυρισμοί¹⁶

Διαθρεπτικός ισχυρισμός σύμφωνα με τον Κώδικα Τροφίμων και Ποτών, αποτελεί κάθε παρουσίαση και διαφημιστικό μήνυμα που δηλώνει, υπαινίσσεται ή οδηγεί στο συμπέρασμα ότι κάποιο τρόφιμο έχει ιδιαίτερες θρεπτικές ιδιότητες σε σχέση με την ενέργεια (θερμιδική αξία) που:

- Παρέχει
- Παρέχει σε μειωμένο ή αυξημένο ποσοστό ή
- Δεν παρέχει

ή σε σχέση με τις θρεπτικές ουσίες που:

- Περιέχει
- Περιέχει σε μειωμένο ή αυξημένο ποσοστό ή
- Δεν περιέχει

¹⁶ αριθμ. L 109 της 6.5.2000, άρθρο 3 § 1, σελ. 2 & Κώδικας Τροφίμων και Ποτών άρθρο 11 (απόφ. ΑΧΣ 804/90, ΦΕΚ 104/91 τ.Β. σε εναρμόνιση προς την Οδηγία 89/395 ΕΟΚ), σελ. 24-39

Σημειώνεται δε πως οποιοσδήποτε διατροφικός ισχυρισμός που παρατίθεται σε μπροστινό μέρος ετικέτας, είναι δεσμευτικός για τον παραγωγό. Ωστόσο, δεν συνιστά διαθρεπτικό ισχυρισμό, η ποιοτική ή ποσοτική αναφορά σε ορισμένες θρεπτικές ουσίες, εάν αυτή απαιτείται από τον Κώδικα.

Στην πλειονότητά τους τα προϊόντα έχουν ένα πεδίο στο πίσω μέρος της συσκευασίας όπου κυρίως αναγράφονται :

➤ Η λίστα των συστατικών – επισήμανση αλλεργιογόνων

Αυτά πρέπει να απαριθμούνται μετά από την ένδειξη «συστατικά», σε φθίνουσα σειρά περιεκτικότητας ως προς το βάρος (με εξαίρεση τα μείγματα φρούτων ή λαχανικών) και να αναφέρονται με την ειδική ονομασία τους, επιφυλασσομένων ορισμένων παρεκκλίσεων που προβλέπονται όπως για παράδειγμα για τα νωπά φρούτα και λαχανικά αλλά και για τα τυριά, το βούτυρο και το γάλα. Σε αυτά επισημαίνονται τα αλλεργιογόνα συστατικά με διακριτή επισήμανση (πιο έντονη ή άλλου χρώματος γραμματοσειρά). Τέλος παρατίθεται μετά τη λίστα συστατικών η έκφραση «ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΠΕΡΙΕΧΕΙ...», με σκοπό να επισημανθούν τυχόν αλλεργιογόνα συστατικά που μπορεί να προέλθουν ως ίχνη λόγω διασταυρούμενης επιμόλυνσης. Τα αλλεργικά, σε κάποια τρόφιμα, άτομα, κατά την κατανάλωση αυτών των τροφίμων, μπορούν να εμφανίσουν από πολύ ήπιες έως πολύ έντονες αντιδράσεις. Ο μόνος πρακτικός και διαθέσιμος τρόπος, ώστε να αποφευχθεί η εμφάνιση αλλεργικών αντιδράσεων, είναι η πρόληψη. Αυτή επιτυγχάνεται με τη γνώση των συστατικών των τροφίμων και την αποφυγή κατανάλωσής τους. Η επισήμανση όλων των αλλεργικών συστατικών των τροφίμων είναι σημαντική για τους καταναλωτές, και ειδικά για τα ευαίσθητοποιημένα άτομα, έτσι ώστε να έχουν τη δυνατότητα να επιλέγουν κατάλληλα τρόφιμα.

➤ Ο πίνακας των διαθρεπτικών στοιχείων.

Διαθρεπτικές πληροφορίες για μία μερίδα ανά 100g/100ml που παρατίθενται σε μορφή πίνακα. Ο παραγωγός φέρει αποκλειστικά την ευθύνη για τον προσδιορισμό της μερίδας ώστε αυτή να αντικατοπτρίζει την ποσότητα που αναμένεται να καταναλώσει ένας καταναλωτής σε μία ημέρα

➤ Συνιστώμενη Ημερήσια Δόση (GDA)

Οι οδηγίες για τους ενήλικες είναι βασισμένες στις συνήθεις απαιτήσεις για υγιείς άνδρες και γυναίκες άνω των 18 ετών, φυσιολογικού βάρους ή/και για διατήρηση βάρους. Οι τιμές GDAs (Guideline Daily Amounts, GDAs) για την ενέργεια προσδιορίζονται από μέση απαίτηση (Estimated Average Requirement) για τον πληθυσμό για την ενέργεια και λαμβάνουν υπόψη τα τρέχοντα επίπεδα σωματικής δραστηριότητας και τον τρόπο ζωής ενός μέσου πολίτη, ο οποίος τείνει να διάγει μια αρκετά καθιστική ζωή.

Στην Εικόνα 2 φαίνεται μία ενδεικτική ετικέτα προϊόντος όπου διακρίνονται τα βασικά διατροφικά στοιχεία και η ένδειξη της ημερήσιας πρόσληψης

Διατροφικές πληροφορίες στο πίσω μέρος συσκευασίας δημητριακών πρωινού
Τύπος 1

	Ανά μερίδα (30g)	% της Ενδεικτικής Ημερήσιας Πρόσληψης	Ενδεικτική Ημερήσια Πρόσληψη
Θερμίδες	115	6%	2000kcal
Σάκχαρα	0,5g	6%	90g
Λίπος	0,2g	1%	70g
Κορεσμένο λίπος	5g	1%	20g
Φυτικές ίνες	0,8g	3%	25g
Νάτριο	0,24g	11%	2,4g

Διατροφικές πληροφορίες στο πίσω μέρος συσκευασίας δημητριακών πρωινού
Τύπος 2

	Ανά μερίδα (30g)	% της Ενδεικτικής Ημερήσιας Πρόσληψης	Ενδεικτική Ημερήσια Πρόσληψη για ενήλικες
Θερμίδες	112	6%	2000kcal
Σάκχαρα	7g	8%	90g
Λίπος	1,5g	2%	70g
εκ του οποίου κορεσμένο	0,3g	1%	20g
Φυτικές ίνες	5g	20%	25g
Αλάτι	0,6g	10%	6g
εκ του οποίου νάτριο	0,24g	10%	2,4g

Τα δημητριακά τύπου 2 έχουν περίπου 6 φορές περισσότερες ίνες από τον τύπο 1 (5g συγκρινόμενα με 0,8g). Μία μερίδα των δημητριακών τύπου 2 καλύπτει ένα σημαντικό κομμάτι των ημερήσιων απαιτήσεων σε ίνες. Περιέχει περίπου το ένα πέμπτο (20% σε σχέση με 3% στον τύπο 1) της ποσότητας που θα έπρεπε να τρώει ένας ενήλικας σε μια μέρα.

Εικόνα 2

Διατροφικές Πληροφορίες σε καταναλωτικό προϊόν

- Κατάλληλες συνθήκες διατήρησης προϊόντος

Αφορά την επισήμανση του κατάλληλου περιβάλλοντος διατήρησης του τροφίμου ώστε να μην προκληθεί αλλοίωση κατά τη παραμονή του στο σημείο πώλησης ή στο χώρο του καταναλωτή.¹⁷

- Ποσότητα προϊόντος

Η ένδειξη αυτή ενημερώνει τους καταναλωτές για την ποσότητα τροφίμου που υπάρχει μέσα στη συσκευασία και επιτρέπει τη σύγκριση τιμών με ανταγωνιστικά αγαθά. Πρέπει να περιλαμβάνεται εκφρασμένη σε μονάδες όγκου για τα υγρά και σε μονάδες μάζας για τα λοιπά προϊόντα.

- Την ημερομηνία ελάχιστης διατηρησιμότητας

Η ημερομηνία αυτή αποτελείται από την ημέρα, το μήνα και το έτος, εκτός εάν πρόκειται για τρόφιμα με διατηρησιμότητα μικρότερη από 3 μήνες (αρκούν η ημέρα και ο μήνας), τρόφιμα με μέγιστη διατηρησιμότητα 18 μηνών (αρκούν ο μήνας και το έτος) ή με διατηρησιμότητα μεγαλύτερη από 18 μήνες (το έτος αρκεί). Στα εξαιρετικώς αλλοιώσιμα τρόφιμα πρέπει να αναφέρεται η ημερομηνία μέχρι την οποία επιτρέπεται η κατανάλωση

- Την αναγραφή του αποκτηθέντος κατ' όγκο αλκοολικού τίτλου

Ισχύει για τα ποτά με περιεκτικότητα σε οινόπνευμα μεγαλύτερη από 1,2 % κατ' Όγκο

- Επισήμανση χρήσης ατμόσφαιρας αδρανούς αερίου κατά τη συσκευασία

Το ζήτημα αυτό ρυθμίζεται από την Οδηγία 94/54/ΕΚ της 18ης Νοεμβρίου 1994. Η Οδηγία αυτή επιβάλλει την αναγραφή, στην Επισήμανση των τροφίμων, της χρησιμοποίησης ατμόσφαιρας αδρανούς αερίου κατά τη συσκευασία τους. Η Οδηγία αυτή τροποποιήθηκε το 1996 ώστε να συμπεριλαμβάνεται στην Επισήμανση και την ένδειξη ύπαρξης γλυκαντικών στα τρόφιμα.

¹⁷ http://www.eufic.org/article/el/health-lifestyle/food-choice/artid/Making_Sense_of_Guideline_Daily_Amounts/

Τα αδρανή αέρια που χρησιμοποιούνται κατά τη συσκευασία των τροφίμων είναι εγκεκριμένα (π.χ. άζωτο) και σκοπός της χρησιμοποίησής τους είναι ότι δεν επηρεάζουν το προϊόν. Η λειτουργικότητά τους έγκειται στο γεγονός ότι περιορίζουν την ποσότητα οξυγόνου μέσα στη συσκευασία καθώς το οξυγόνο προκαλεί οξειδώσεις αλλά και ευνοϊκές συνθήκες για την ανάπτυξη μικροοργανισμών.¹⁸

➤ Ισχυρισμοί για την Υγεία

Οι ισχυρισμοί για τις υγιεινές ιδιότητες αναφέρονται στην επίδραση που έχει ένα τρόφιμο ή ένα συστατικό τροφίμου στον καταναλωτή. Σημειώνεται ότι παγορεύεται να διατυπώνονται ισχυρισμοί που παραπλανούν τους καταναλωτές. Πολλοί ισχυρισμοί σχετικά με τις ευεργετικές ιδιότητες για την υγεία ενός θρεπτικού συστατικού στο σώμα είναι αδιαμφισβήτητοι και ορθώς θεμελιωμένοι, όπως π.χ. ο ισχυρισμός ότι το ασβέστιο συμβάλλει σημαντικά στην ενίσχυση των δοντιών και των οστών. Γενικότερα γίνεται διάκριση μεταξύ των ορθά θεμελιωμένων ισχυρισμών και άλλων νεοφανών ισχυρισμών, όπως, μεταξύ άλλων, ότι «τα δημητριακά ολικής αλέσεως μπορούν να διατηρήσουν την καρδιά σας υγιή ή να μειώσουν τον κίνδυνο καρδιακών παθήσεων».¹⁹

Σύμφωνα με την σχετικό κανονισμό 1924/2006 και τον 432/2012 περί των ΓΕΝΙΚΩΝ ΙΣΧΥΡΙΣΜΩΝ ΥΓΕΙΑΣ, επιτρέπεται η χρήση γενικών ισχυρισμών υγείας χωρίς προηγούμενη έγκριση εφόσον:

- Διατυπώνεται συγκεκριμένος και εγκεκριμένος ισχυρισμός υγείας «δίπλα» ή «μετά» από το γενικό ισχυρισμό
- Υπάρχει συνάφεια του ειδικού ισχυρισμού υγείας με το γενικό ισχυρισμό. Οι υπεύθυνοι επιχειρήσεων τροφίμων έχουν ευθύνη να καταδεικνύουν τη σχέση μεταξύ γενικού και ειδικού ισχυρισμού υγείας
- Ισχυρισμοί υγείας που κρίθηκαν κατά την αξιολόγησή τους ως πολύ γενικοί ή μη συγκεκριμένοι και ως εκ τούτου δεν εγκρίθηκαν, μπορούν να

¹⁸ «Επισήμανση τροφίμων: Βελτιστοποίηση της προστασίας των καταναλωτών, περισσότερη διαφάνεια και ασφάλεια», Έκθεση Ομάδας Ευρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος και Ευρωπαϊών Δημοκρατών, Ιούνιος 2002

¹⁹ Ελληνικός Κώδικας Τροφίμων και Ποτών, άρθρο 29

χρησιμοποιούνται νόμιμα, όταν συνοδεύονται από συγκεκριμένο και εγκεκριμένο ισχυρισμό υγείας

Στον κατάλογο των επιτρεπόμενων ισχυρισμών υγείας του άρθρου 13.1 του Κανονισμού 1924/2006 αναφέρονται:

- το αντικείμενο του ισχυρισμού (θρεπτικό ή άλλο συστατικό, τρόφιμο, κατηγορία τροφίμων
- οι όροι χρήσης του ισχυρισμού κατά περίπτωση ή οι περιορισμοί χρήσης ή/και πρόσθετη δήλωση ή προειδοποίηση
- εφαρμόζεται από τις 14 Δεκεμβρίου 2012 «συμπεριλαμβανομένης της απαγόρευσης εκείνων των ισχυρισμών υγείας των οποίων η αξιολόγηση από τη Αρχή και των οποίων η εξέταση από τη Επιτροπή έχει ολοκληρωθεί

➤ Η Γραμμή Καταναλωτή

Διαδικτυακός τόπος ή σε γραμμή εξυπηρέτησης πελατών, όπου τα τελευταία χρόνια προσφέρεται κυρίως χωρλις χρέωση με σκοπό την προτροπή του καταναλωτή για αναζήτηση πληροφοριών/διευκρινήσεων για το προϊόν ή την εκφραση παραπόνων

➤ Πράσινο σήμα (“green dot” ή “green punkt”)

Σημαίνει ότι ο συσκευαστής του προϊόντος πληρώνει στο φορέα συλλογικής διαχείρισης κάποιο ποσό που αναλογεί στο βάρος της συσκευασίας – όχι απαραίτητα ότι η συσκευασία είναι ανακυκλώσιμη)

Ο τρέχον και σχετικά πιο πρόσφατος κανονισμός 1169/2011 έρχεται λοιπόν να καλύψει θεμελειώδεις ασάφειες που δεν καλύπτονταν από τις μέχρι τώρα νομοθετικές οδηγίες.

Σύμφωνα με αυτόν τα συσκευασμένα τρόφιμα: «Θα πρέπει να επισημαίνονται με τρόπο που θα τα καθιστά διακριτά από τα υπόλοιπα συστατικά που περιλαμβάνονται στο κατάλογο των συστατικών, για παράδειγμα μέσω της γραμματοσειράς, της μορφής ή του χρώματος του φόντου»

Με τη νέο αυτό κανονισμό δίνεται έμφαση στον τομέα των αλλεργιογόνων και συγκεκριμένα ξεχωρίζουν τα παρακάτω:

- Έμφαση με είδος χαρακτήρων που κάνει σαφή διάκριση της ονομασίας από το υπόλοιπο του καταλόγου των συστατικών (πχ μέσω της γραμματοσειράς, της μορφής ή του χρώματος του φόντου)
- Επέκταση του πεδίου εφαρμογής
- Υποχρέωση παροχής πληροφοριών αλλεργιογόνων ουσιών και για μη προσυσκευασμένα τρόφιμα, συμπεριλαμβανομένων των εστιατορίων (τα Κράτη Μέλη αποφασίζουν με ποια μέσα)
- Βελτιωμένη αναγνωσιμότητα των ετικετών καθώς ορίζεται ως ελάχιστο μέγεθος γραμματοσειράς 1,2 χιλιοστά του χαρακτήρα "x"- το ύψος και 0,9 χιλιοστά του χαρακτήρα "x"- το ύψος για τα πακέτα μικρότερα από 80 cm²
- Η αναγραφή προαιρετικών πληροφοριών δεν πρέπει να γίνεται εις βάρος του χώρου που διατίθεται για τις υποχρεωτικές πληροφορίες

Εισάγονται και ορισμένες νέες απαιτήσεις πληροφόρησης στην ετικέτα όπως:

- Τεχνολογικά επεξεργασμένα νανοϋλικά
- Φυτική πηγή φυτικών ελαίων και λίπους
- Το αν η τροφή έχει υποστεί απόψυξη
- Ημερομηνία κατάψυξης κατεψυγμένου κρέατος και ψαριών.
- Προσθήκη νερού σε προϊόντα κρέατος ή αλιείας
- Μορφοποιημένα τεμάχια κρέατος ή ψαριού
- Υποκατάστατα συνήθων συστατικών

Ειδικότερα για τα έλαια εξευγενισμένα φυτικής προέλευσης:

- Μπορούν να ομαδοποιούνται στον κατάλογο συστατικών, υπό τον χαρακτηρισμό "φυτικά έλαια" ακολουθούμενο αμέσως μετά από απαρίθμηση ενδείξεων της ειδικής φυτικής προέλευσης, και μπορούν να ακολουθούνται από τη φράση "σε μεταβαλλόμενες αναλογίες"
- Η έκφραση "πλήρως υδρογονωμένο" ή "μερικώς υδρογονωμένο", κατά περίπτωση, πρέπει να συνοδεύει την ένδειξη υδρογονωμένου ελαίου

Σχετικά με τρόφιμα Τρόφιμα που έχουν καταψυχθεί πριν από την πώληση και τα οποία πωλούνται αποψυγμένα τότε:

- Η ονομασία του τροφίμου συνοδεύεται από την ένδειξη «αποψυγμένο»
- Εξαιρέσεις: συστατικά που περιέχονται στο τελικό προϊόν, τρόφιμα για τα οποία η κατάψυξη είναι τεχνολογικά απαραίτητο στάδιο της διεργασίας
- Παραγωγής και τρόφιμα για τα οποία η απόψυξη δεν έχει αρνητική επίπτωση στην ασφάλεια ή στην ποιότητα του τροφίμου

Αναφορικά με την ημερομηνία κατάψυξης χρειάζεται να

- Προηγούνται οι λέξεις “Καταψύχθηκε στις ...”
- Οι ενδείξεις συνοδεύονται: από την ίδια την ημερομηνία ή από αναφορά η οποία παραπέμπει στο σημείο της επισήμανσης όπου αναγράφεται η ημερομηνία
- Η ημερομηνία συνίσταται, κατά σειρά, από την ημέρα, τον μήνα και το έτος και αναγράφεται σε μη κωδικοποιημένη μορφή

Ο κανονισμός 1169/2011 προβλέπει σχετικά με το πρόσθετο νερό που υπερβαίνει το 5 % του βάρους του έτοιμου προϊόντος ότι πρέπει να περιλαμβάνεται στην ονομασία του τροφίμου, στις ακόλουθες περιπτώσεις:

- προϊόντα με βάση το κρέας και παρασκευάσματα κρέατος, τα οποία έχουν τη μορφή τεμαχίου, τεμαχίου με κόκαλο, φέτας, μερίδας ή σφαγίου κρέατος
- αλιευτικά προϊόντα και παρασκευασμένα αλιευτικά προϊόντα τα οποία έχουν τη μορφή τεμαχίου, τεμαχίου με κόκαλο, φέτας, μερίδας, φιλέτου ή του συνόλου του αλιευτικού προϊόντος

Αναφορικά δε με το μορφοποιημένο κρέας και ψάρι προβλέπεται ότι ανάλογα προϊόντα με βάση το κρέας, τα παρασκευάσματα κρέατος και τα προϊόντα αλιείας τα οποία μπορούν να δώσουν την εντύπωση ότι η είναι παρασκευασμένα από ολόκληρο κομμάτι κρέατος ή ψαριού, αλλά στην πραγματικότητα αποτελούνται από διαφορετικά κομμάτια συνδυασμένα με άλλα συστατικά, συμπεριλαμβανομένων των προσθέτων τροφίμων και των ενζύμων τροφίμων ή

με άλλα μέσα, χρειάζεται να φέρουν την ένδειξη «μορφοποιημένο κρέας» και «μορφοποιημένο ψάρι».

Στην περίπτωση όπου συστατικά που οι καταναλωτές αναμένουν ότι έχουν χρησιμοποιηθεί κατά το σύνηθες υποκατάστατα συνήθως συστατικών ή είναι φύσει παρόντα σε κάποιο συγκεκριμένο τρόφιμο έχουν αντικατασταθεί συστατικά από υποκατάστατα τότε:

- Γεννάται υποχρέωση επισήμανσης για τα εν λόγω συστατικά (πέραν του καταλόγου συστατικών) πλησίον της ονομασίας του προϊόντος και
- μέγεθος γραμματοσειράς με ύψος του χαρακτήρα 'x' τουλάχιστον 75 % του ύψους του χαρακτήρα 'x' της ονομασίας του προϊόντος και το οποίο δεν είναι μικρότερο από το ελάχιστο μέγεθος γραμματοσειράς που απαιτείται στο άρθρο 13 του Κανονισμού

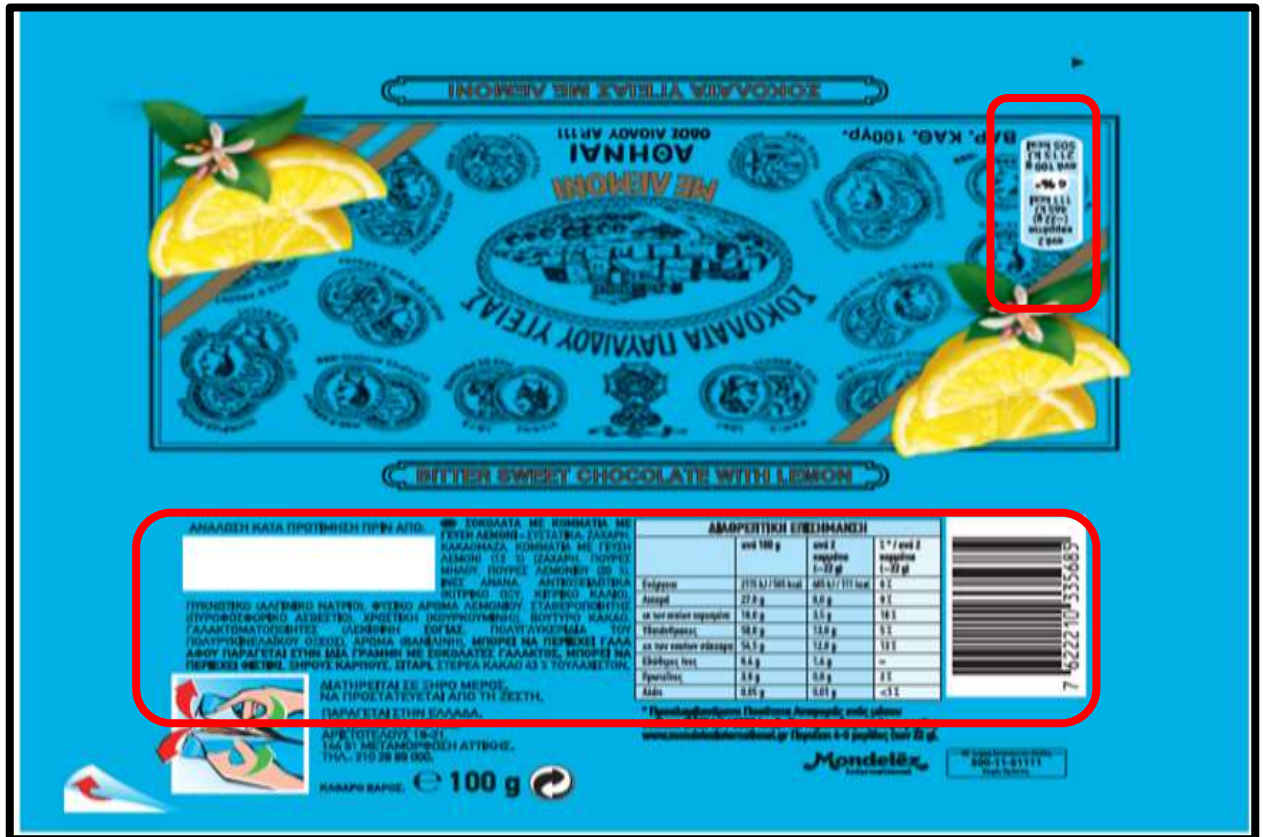
Σχετικά με την επισήμανση των Διατροφικών στοιχείων, βάσει του κανονισμού 1169/2011 προβλέπονται οι παρακάτω υποχρεωτικές πληροφορίες:

- ενέργεια (kilojoules and kilocalories)
- λίπος
- κορεσμένα
- υδατάνθρακες
- σάκχαρα
- πρωτεΐνες
- αλάτι

Οι πληροφορίες αναγράφονται ανά 100g ή 100ml ενώ προβλέπεται και εθελοντική επισήμανση ανά μερίδα ή / και ανά προσλαμβανόμενες ποσότητες αναφοράς.

Τέλος, η εφαρμογή των νέων κανόνων προβλέπεται από τις 13 Δεκέμβρη 2014, με την εξαίρεση πληροφοριών σχετικά με την υποχρεωτική διατροφική επισήμανση οι οποίες ισχύουν από τις 13 Δεκέμβρη 2016. Εθελοντική ωστόσο διατροφική επισήμανση μπορεί να ξεκινήσει από μετά τις 13 Δεκέμβρη 2014 και σύμφωνα με τον 1169/2011. Η αρχική κατεύθυνση ήταν οι παλιοί τύπου επισήμανσης να χρησιμοποιούνται μέχρι εξάντλησης αποθεμάτων.

Στην Εικόνα 3 παρακάτω παρατίθεται μία ενδεικτική ετικέτα προϊόντις στην οποία έχουν εφαρμοστεί πλήρως οι απαιτήσεις του νέου Κανονισμού 1169/2011 ενώ συμμορφώνεται με όλους τους ισχύοντες κανονισμούς της Οδηγίας 2000/13/ΕΚ.

Εικόνα 3

Ετικέτα Σοκολάτας με πλήρη εφαρμογή του Κανονισμού 1169/2011

Τέλος, αναφορικά με τη χρήση γλωσσών στην επισήμανση, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υιοθέτησε στις 10 Νοεμβρίου 1993, ερμηνευτική ανακοίνωση σχετικά με τη χρήση των διαφόρων γλωσσών κατά την εμπορία των τροφίμων. Σύμφωνα με αυτήν ότι η επισήμανση των τροφίμων τα οποία προορίζονται να πωληθούν ως έχουν στον τελικό καταναλωτή πρέπει να είναι διατυπωμένη σε γλώσσα εύκολα κατανοητή και να είναι η επίσημη ή μια από τις επίσημες γλώσσες της χώρας εμπορίας. Ωστόσο, πρέπει να γίνονται αποδεκτοί όροι ή εκφράσεις σε

ξένη γλώσσα, οι οποίοι όμως θα είναι εύκολα καταληπτοί από τον καταναλωτή.^{20, 21}

5. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ 1169/2011

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ

Από τις 14 Δεκεμβρίου 2014 τόσο η Βιομηχανία Τροφίμων όσο και οι Αρχές ελέγχου θα βρεθούν αντιμέτωποι με την πρόκληση της εφαρμογής του Κανονισμού 1169/2011 «Σχετικά με την παροχή πληροφοριών για τα τρόφιμα στους καταναλωτές».

Ο ΣΕΒΤ εκπροσωπώντας τη Βιομηχανία Τροφίμων που παραμένει σταθερά προσηλωμένη στην πλήρη συμμόρφωση προς τους Ευρωπαϊκούς Κανονισμούς και τις Εθνικές διατάξεις, έχει κινητοποιήσει τα Μέλη του από το 2012 με ενημερωτικές ημερίδες και συζητήσεις σχετικά με την εφαρμογή του Κανονισμού. Έτσι μέσω της υπ' αριθμ. πρωτ. 24598/5-5-2014 επιστολή του Προέδρου του ΣΕΒΤ διαμαρτυρήθηκε για την εφαρμογή της νέας ευρωπαϊκής νομοθεσίας καθώς Παρόλα που το χρονικό διάστημα από την έκδοση έως την εφαρμογή του Κανονισμού ήταν μεγάλο, τα προβλήματα που συνεπάγεται η εφαρμογή του είναι πολλά με κυριότερο ότι η αρχικά μεγάλη περίοδος προσαρμογής περιορίστηκε δραστικά στην πράξη από διάφορες κανονιστικές εκκρεμότητες και αβεβαιότητες. Σύμφωνα λοιπόν με ιδέες και πρωτοβουλίες άλλων Κρατών Μελών για θεσμικά αποδεκτή πραγματιστική προσέγγιση των ελέγχων κατά την εφαρμογή του Κανονισμού 1169/2011 προτάθηκε για τους 6 πρώτους μήνες τα παρακάτω ως πρακτική κατά τον έλεγχο εφαρμογής του Κανονισμού:

- Όταν γίνεται ο έλεγχος προσαρμογής στις απαιτήσεις του ως άνω Κανονισμού, αυτός να μην περιορίζεται στην απλή διαπίστωση της πλήρους εφαρμογής και μόνον αλλά και στην πρόοδο των εργασιών προσαρμογής.

²⁰ Αντώνης Καμπάνης Παρουσίαση : «Απόψεις της Βιομηχανίας για τις τελευταίες εξελίξεις στην επισήμανση των τροφίμων» Επιστημονική Επιτροπή ΣΕΒΤ, Απρίλιος 2013

²¹ Αλεξάνδρα Νικολακοπούλου Παρουσίαση : «Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1169/2011 σχετικά με την παροχή πληροφοριών για τα τρόφιμα στους καταναλωτές», Μονάδα Ε.4 / Διατροφή, σύσταση τροφίμων και πληροφόρηση / Γενική Διεύθυνση Ασφάλειας Τροφίμων και Προστασίας του Καταναλωτή, 22 Απριλίου 2013, Ημερίδα ΕΦΕΤ για την διατροφική επισήμανση και την παροχή πληροφοριών στους καταναλωτές

- Κάθε τεκμηριωμένη ενέργεια προσαρμογής στην αλυσίδα όπως:
 - ✓ Αλλαγή μακετών με σκοπό την προσαρμογή στις απαιτήσεις του Κανονισμού,
 - ✓ Παραγγελία υποστηρικτικού υλικού εκτύπωσης (π.χ. χάραξη κυλίνδρων)
 - ✓ Παραγγελία τελικών ετικετών
- να κρίνεται ως απόδειξη προσαρμογής και να σταματά την επιβολή περαιτέρω διοικητικών μέτρων.
- Τα ανωτέρω να ισχύουν πριν ενεργοποιηθούν ακόμη οι διατάξεις του άρθρου 3 σημ. 1 και Ν 4235/2014.
- Η μορφή των Διοικητικών Μέτρων, που ενδεχομένως θα επιβληθούν, να εκτιμάται σε συνάρτηση με τη σπουδαιότητα, που έχει η σημειούμενη κατά περίπτωση απόκλιση από τις απαιτήσεις του Κανονισμού, για την ασφάλεια του καταναλωτή. Για παράδειγμα άλλη βαρύτητα έχει απλώς η μη προσαρμογή στο μέγεθος γραμματοσειράς και άλλη η παράληψη δήλωσης αλλεργιογόνου.²²

6. ΕΝΔΕΙΞΕΙΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ

ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ ΤΟΥ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΗΜΑΤΟΣ

6.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το σήμα ως διακριτικό γνώρισμα υπηρετούσε και υπηρετεί, κατ'αρχή το συμφέρον του φορέα του. Αποτελεί ένα από τα μέσα που αυτός χρησιμοποιεί στην προσπάθειά του να διευρύνει τον κύκλο των πελατών του. Τα προϊόντα του, εφοδιαζόμενα με το σήμα, αναδύονται από τη μάζα των όμοιων ή παρόμοιων προϊόντων που κυκλοφορούν στην αγορά. Το σήμα, διεγείροντας την προσοχή των καταναλωτών, συντείνει στη συγκράτηση των παλιών και στην απόκτηση νέων πελατών. Παράλληλα, το σήμα χρησιμεύει στον φορέα του και ως όπλο στον αγώνα του εναντίον των λοιπών ανταγωνιστριών επιχειρήσεων.

²² Εφαρμογή του Κανονισμού 1169/2011. Οικονομικές και πρακτικές επιπτώσεις. Η υπ' αριθμ. πρωτ. 24598/5-5-2014 επιστολή του Προέδρου του ΣΕΒΤ.

Πέρα από τον παραπάνω πρωταρχικό και κύριο σκοπό του, το σήμα ικανοποιεί και την ανάγκη του καταναλωτή να διευκολύνεται στην αναζήτηση των προϊόντων της προτίμησής του. Ο καταναλωτής μέσω του σήματος αναζητά τα γνωστά σε αυτόν για την ποιότητα και τις συγκεκριμένες ιδιότητες προϊόντα. Το συμφέρον του καταναλωτή επίσης, επιβάλλει, η χρησιμοποίηση του σήματος να μη δημιουργεί κίνδυνο παραπλάνησης του ως προς την επιλογή των προϊόντων της προτίμησής του.

Τέλος, σε ευρωπαϊκό / κοινοτικό επίπεδο, το σήμα υπηρετεί το συμφέρον της καλής λειτουργίας ενός ελεύθερου και ανόθευτου ανταγωνισμού στο πλαίσιο της εσωτερικής αγοράς, αφού ο φορέας του μέσω της χρήσης του βοηθείται στην ανάπτυξη της οικονομικής του δραστηριότητας.

Ο σκοπός και οι λειτουργίες του σήματος βρίσκονται σε στενό δεσμό μεταξύ τους, χωρίς να ταυτίζονται απόλυτα. Ο σκοπός αποτελεί το πρωταρχικό στοιχείο, το αποτέλεσμα που ο νομοθέτης επιδιώκει με την αναγνώριση του σήματος. Η λειτουργία, αντίθετα, σημαίνει την ενέργεια, τη δράση που αναπτύσσει το σήμα και που είναι αναγκαία για τη πραγμάτωση του σκοπού του.

Η βασικότερη λειτουργία που το σήμα επιτελούσε και επιτελεί είναι η λειτουργία προέλευσης. Σύμφωνα με τη λειτουργία αυτή, το σήμα διαγράφει το δεσμό ανάμεσα στην επιχείρηση και στα προϊόντα ή στις υπηρεσίες και έτσι διακρίνει τελικά αυτά από τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες άλλων επιχειρήσεων.

Το σήμα, ως διακριτικό γνώρισμα, χρησιμεύει στο φορέα του και ως μέσο πληροφοριακής, κυρίως, διαφήμισης. Τη διαφημιστική του δύναμη τη στηρίζει είτε στη σχέση που το συνδέει με το προϊόν ή την υπηρεσία, είτε στην εντυπωσιακή του διαμόρφωση, είτε στην προβολή του από τα μέσα ενημέρωσης. Το σήμα, έτσι, επιτελεί και διαφημιστική λειτουργία, που το καθιστά οικονομικό αγαθό από την εκμετάλλευσή του οποίου ο φορέας του προσδοκά συμφέρον.

Στο δίκαιο των σημάτων έχει τεθεί και το ερώτημα αν το σήμα, πέρα από τις παραπάνω λειτουργίες, επιτελεί και εγγυητική λειτουργία, με την έννοια ότι εγγυάται μια ορισμένη ποιότητα των προϊόντων ή των υπηρεσιών που διακρίνει.

Τέτοια λειτουργία υπό το προϊσχύσαν δίκαιο δεν επιτελούσε αφού δεν προέκυπτε από οποιαδήποτε διάταξη υποχρέωση διατήρησης της ίδιας πάντοτε ποιότητας. Όμως, το σήμα ούτε υπό το ισχύον νέο δίκαιο επιτελεί εγγυητική λειτουργία με την παραπάνω έννοια. Θα μπορούσε μόνο να λεχθεί ότι τα γνωστά σήματα επιτελούν εγγυητική λειτουργία με την οικονομική του όρου έννοια. Και αυτό, γιατί ο επιχειρηματίας φροντίζει να διατηρεί το ίδιο επίπεδο ποιότητας, αφού από επιβάλλεται από το δικό του επιχειρηματικό συμφέρο

6.2 ΚΑΤΑΘΕΣΗ ΣΗΜΑΤΟΣ

Ο Νόμος 4072/2012 καταργεί τον Ν. 2239/1994 και επιχειρεί να εκσυγχρονίσει τη νομοθεσία περί εμπορικών σημάτων, υιοθετώντας, μεταξύ άλλων, τα συμπεράσματα της νομολογίας (εθνικής και κοινοτικής).

Ο νέος Νόμος ενσωματώνει την Οδηγία 2004/48/EK και τις ρυθμίσεις που αφορούν την προστασία των διεθνών σημάτων ενώ παράλληλα εισάγει καινοτόμες για τα ελληνικά δεδομένα ρυθμίσεις όπως η κατάργηση της υποχρεωτικής κατάθεσης από δικηγόρο, η υποχρέωση και ηλεκτρονικής κατάθεσης της δήλωσης και του σήματος, η δυνατότητα ηλεκτρονικής εξ αποστάσεως κατάθεσης καθώς και η εισαγωγή του θεσμού του εξεταστή, ως αποκλειστικού οργάνου ελέγχου σε πρώτο βαθμό. Η Διοικητική Επιτροπή Σημάτων (ΔΕΣ) διατηρείται ως δευτεροβάθμιο όργανο διοικητικού ελέγχου για την εξέταση προσφυγών και ανακοπών.^{23, 24}

Η καταχώρηση του σήματος παρέχει στο δικαιούχο αποκλειστικό δικαίωμα. Ιδίως παρέχει το δικαίωμα της χρήσεως αυτού, το δικαίωμα να επιθέτει αυτό στα προϊόντα ή εμπορεύματα τα οποία προορίζεται να διακρίνει, να χαρακτηρίζει τις παρεχόμενες υπηρεσίες, να επιθέτει αυτό στα περικαλύμματα και στις συσκευασίες των εμπορευμάτων, στο χαρτί αλληλογραφίας, στα τιμολόγια στους τιμοκαταλόγους, στις αγγελίες, στις κάθε είδους διαφημίσεις, ως και σε άλλο έντυπο υλικό και να το χρησιμοποιεί σε ηλεκτρονικά ή οπτικοακουστικά μέσα.

²³ <http://www.greekjustice.gr/include/print.php?aWQ9MzU2JmxhbmdJZD0xJmNhdD0x>

²⁴ Ν. 4072 / 2012 (Φ.Ε.Κ. Α 86/11-4-2012), Βελτίωση επιχειρηματικού περιβάλλοντος/Σήματα

6.3 Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΚΑΤΑΘΕΣΗΣ ΣΗΜΑΤΟΣ

Η νομική διαδικασία αναγνώρισης ενός σήματος ξεκινά με την κατάθεση της ειδικής Δήλωσης και του σχετικού φακέλου από εξουσιοδοτημένο για αυτό Δικηγόρο στο αρμόδιο τμήμα του Υπουργείου Εμπορίου, όπου μετά από έλεγχο της τυπικής νομιμότητας και τις τυχόν διορθώσεις φέρεται προς συζήτηση στη Διοικητική Επιτροπή Σημάτων, η απόφαση της οποίας καταχωρείται σε ειδικό δημόσιο βιβλίο μαζί με όλα τα εξατομικευτικά του σήματος στοιχεία.

Το σημαντικό είναι ότι η καταχώρηση αυτή που έχει αναδρομική ενέργεια, δηλαδή οι συνέπειες της ανατρέχουν στο χρόνο κατάθεσης της Δήλωσης, αποτελεί ατομική διοικητική πράξη διαπλαστικού χαρακτήρα και δημιουργεί απόλυτο δικαίωμα κατά παντός.

Με τον τρόπο αυτό:

- ο δικαιούχος δικαιούται να χρησιμοποιεί το σήμα αλλά και να εμποδίζει τρίτους από τη χρήση του ίδιου ή και παρόμοιου σήματος. Αποκτά ένα δυνατό μέσο διατήρησης αλλά και διεύρυνσης του πελατολογίου του.
- δικαιούται να το μεταβιβάσει με αντάλλαγμα ανάλογο κάθε φορά της φήμης και της διακριτικής του δύναμης του σήματος.
- δικαιούται να παραχωρεί με αντάλλαγμα άδειες παράλληλης κατάθεσης ή χρήσης του σήματος σε τρίτους.

Επομένως το σήμα, εκτός από την κύρια λειτουργία που είναι η διαφοροποίηση των προϊόντων και των υπηρεσιών μιας επιχείρησης από άλλες, είναι και ένα περιουσιακά εκμεταλλεύσιμο άυλο αγαθό, το οποίο για να αποδώσει καρπούς χρειάζεται ποιότητα, σωστή διαχείριση, διαθέσιμα κεφάλαια, δυναμική και μακρόχρονη χρήση στην αγορά.

Για το λόγο αυτό τόσο η κατοχύρωση όσο και η διαχείριση του αφορά επιχειρήσεις με δυνατότητες ανάπτυξης, διαθέσιμα κεφάλαια, διαφημιστική πολιτική και δυναμική παρουσία στον ελεύθερο ανταγωνισμό.

Μικρότερης εμβέλειας επιχειρήσεις μπορούν να συσπειρωθούν κάτω από ένα δυνατό σήμα με δικαίωμα χρήσης του και ακόμη μικρότερες, δυναμικές και καθιερωμένες σε συγκεκριμένη περιφέρεια της αγοράς, μπορούν άνετα να πετύχουν τα ίδια χρησιμοποιώντας το διακριτικό γνώρισμα των προϊόντων ή υπηρεσιών τους το οποίο μέσα στα γεωγραφικά τους όρια δράσης επιτελεί την ίδια λειτουργία με το σήμα.

6.4 ΕΝΔΕΙΞΕΙΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ (Π.Ο.Π) ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗΣ ΕΝΔΕΙΞΗΣ (Π.Γ.Ε)

Το νομικό πλαίσιο που διέπει την παραγωγή, μεταποίηση, παρασκευή ή/και συσκευασία γεωργικών προϊόντων Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης (ΠΟΠ) και Προστατευόμενης Γεωγραφικής Ένδειξης (ΠΓΕ) καλύπτεται από τον κανονισμό 510/20.03.2006 ο οποίος και αφορά την προστασία των γεωγραφικών ενδείξεων και των ονομασιών προέλευσης των γεωργικών προϊόντων και των τροφίμων.

Η Υπ' αριθ. 261611/07.03.2007 (ΦΕΚ 406/Β/22.03.2007) Κοινή Υπουργική Απόφαση έρχεται με σκοπό τον καθορισμό συμπληρωματικών μέτρων για την εφαρμογή των διατάξεων του Καν. (ΕΚ) 510/2006 του Συμβουλίου της 20ης Μαρτίου 2006 για την προστασία των γεωγραφικών ενδείξεων και των ονομασιών προέλευσης των γεωργικών προϊόντων και των τροφίμων και του Καν. (ΕΚ) 1898/2006 της Επιτροπής της 23ης Δεκεμβρίου 2006 σχετικά με τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του κανονισμού υπ' αριθμ. 510/2006 για την προστασία των γεωγραφικών ενδείξεων και των ονομασιών προέλευσης των γεωγραφικών προϊόντων και των τροφίμων», όπως τροποποιήθηκε απ' την υπ' αριθμ. 290398/11.04.2008 (ΦΕΚ 694/Β/21.04.2008) Κοινή Υπουργική Απόφαση.

Με το νόμο 2637/98 (ΦΕΚ 200Α'/1998), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει, συστάθηκε δε ο Οργανισμός Πιστοποίησης και Επίβλεψης Γεωργικών Προϊόντων (Ο.Π.Ε.Γ.Ε.Π.), με το διακριτικό τίτλο AGROCERT, ο οποίος αποτελεί Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου (Ν.Π.Ι.Δ.), με διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια και τελεί υπό την εποπτεία του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων. Το καθεστώς λειτουργίας του AGROCERT διέπεται από τις διατάξεις του δημοσίου τομέα.

Σκοπός του AGROCERT, ο οποίος λειτουργεί χάριν του δημοσίου συμφέροντος, είναι η προαγωγή και η διασφάλιση της ποιότητας των αγροτικών προϊόντων, η προστασία όρων που αφορούν την προέλευσή τους, με κάθε πρόσφορο τρόπο και μέθοδο, καθώς και η προώθηση συστημάτων

προστασίας και διαχείρισης της αειφορίας των αγροτικών και δασικών εκμεταλλεύσεων. Στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του περιλαμβάνονται:

i) η πιστοποίηση της συμμόρφωσης αγροτικών προϊόντων, των διαδικασιών παραγωγής τους ή των συστημάτων ελέγχου τους προς προαιρετικά κλαδικά, εθνικά, ευρωπαϊκά ή διεθνή πρότυπα και προδιαγραφές ή προς ισχύοντες εθνικούς, κοινοτικούς ή διεθνείς κανόνες και κώδικες με τη μορφή απονομής βεβαιώσεων, πιστοποιητικών, σημάτων συμμόρφωσης ή πιστοποιητικών συστημάτων ποιότητας ή συστημάτων αγροπεριβαλλοντικής διαχείρισης.

ii) η σύνταξη, έκδοση και αναγνώριση - στον τομέα των γεωργικών προϊόντων - κλαδικών, προαιρετικών προτύπων, οδηγών ορθής υγιεινής πρακτικής, ορθής γεωργικής πρακτικής, συστημάτων και προϊόντων ολοκληρωμένης διαχείρισης φυτικής ή ζωικής παραγωγής.

iii) η τήρηση επίσημου μητρώου συνεργαζομένων εργαστηρίων.

iv) η τήρηση μητρώων επιθεωρητών, εμπειρογνομόνων και ελεγκτών, καθώς και η εφαρμογή και υλοποίηση συστημάτων αξιολόγησής τους.

v) η τήρηση ειδικών μητρώων για τα πιστοποιημένα προϊόντα και τις πιστοποιημένες επιχειρήσεις.

Όλοι οι όροι που χρησιμοποιούνται στον παρόντα Κανονισμό και έχουν σχέση με προϊόντα ΠΟΠ και ΠΓΕ είναι σύμφωνοι με τον ΚΑΝ (ΕΚ) 510/2006. Στο πλαίσιο εφαρμογής του Κανονισμού νοούνται ως μη συμμορφώσεις:

Οι παρατυπίες και οι παραβάσεις της ισχύουσας κοινοτικής και εθνικής νομοθεσίας ή/και του παρόντος Κανονισμού ή/και της Σύμβασης Ένταξης στο Σύστημα Ελέγχου, που αφορούν την παραγωγή προϊόντων ΠΟΠ/ΠΓΕ.

Ως παρατυπία θεωρούνται οι παρακάτω περιπτώσεις:

- Η δήλωση ανακριβών στοιχείων στα σχετικά έντυπα
- Η πλημμελής τήρηση όρων και δεσμεύσεων που καθορίζονται στη σύμβαση ελέγχου ή/και σε άλλα γραπτά κείμενα
- Η μη έγκαιρη υποβολή πληροφοριών που απαιτούνται από τις αρμόδιες αρχές του άρθρου 2 της ΚΥΑ 261611/07.03.2007
- Η πλημμελής τήρηση των όρων παραγωγής των αναγνωρισμένων προϊόντων ΠΟΠ/ΠΓΕ, που δεν συνιστούν παράβαση.

Ως παράβαση θεωρούνται οι παρακάτω περιπτώσεις:

- Η μη συμμόρφωση του ελεγχόμενου εντός του καθορισμένου χρονικού ορίου σε περιπτώσεις παρατυπιών ή επαναλαμβανόμενες μη συμμορφώσεις
- Η μη συμμόρφωση προς την τήρηση των προδιαγραφών καταχώρησης των προϊόντων ΠΟΠ/ΠΓΕ, που αναφέρονται στην κείμενη κοινοτική και εθνική νομοθεσία
- Σοβαρές αποκλίσεις στα τηρούμενα αρχεία ή στην επισήμανση των προϊόντων ΠΟΠ/ΠΓΕ
- Η πλημμελής τήρηση των απαιτήσεων σήμανσης – διαφήμισης επί των προϊόντων, σε κάθε είδους διαφημιστική ενέργεια ή/και επί των συνοδευτικών εγγράφων
- Η μη ορθή χρήση των ενδείξεων, σημάτων, συμβόλων και λοιπών μέσων προβολής και διαφήμισης όπως αναφέρονται στην ισχύουσα εθνική και κοινοτική νομοθεσία

- Η άρνηση ελέγχου ή άρνηση πρόσβασης στους εντεταλμένους ελεγκτές σε χώρους ή αρχεία ή στοιχεία της επιχείρησης που σχετίζονται με την παραγωγή προϊόντων ΠΟΠ/ΠΓΕ, καθώς και η άρνηση υποβολής απαιτούμενων στοιχείων μετά από αίτημα των ελεγκτικών αρχών.

Η ως άνω αναφορά περιπτώσεων που συνιστούν παρατυπίες και παραβάσεις είναι ενδεικτική και δεν είναι δεσμευτική ούτε περιοριστική. Ο AGROCERT διατηρεί το δικαίωμα να κατατάσσει και άλλες παρεκκλίσεις/αποκλίσεις της κείμενης νομοθεσίας σχετικά με την παραγωγή, τη συσκευασία, την επισήμανση, τη διαφήμιση, τον έλεγχο και την πιστοποίηση των προϊόντων ΠΟΠ/ΠΓΕ, εφόσον τεκμηριωμένα τίθεται σε αμφισβήτηση η εγκυρότητα της διαδικασίας πιστοποίησης των εν λόγω προϊόντων.

Η διαδικασία χορήγησης και διατήρησης πιστοποίησης προϊόντων ΠΟΠ ή/και ΠΓΕ περιλαμβάνει τα παρακάτω στάδια κατά περίπτωση:

1. Ανταλλαγή πληροφοριακών στοιχείων
2. Υποβολή Αίτησης για ένταξη στο Σύστημα Ελέγχου και Πιστοποίησης
3. Αξιολόγηση Αίτησης και απαιτούμενων δικαιολογητικών
4. Ένταξη στο Σύστημα Ελέγχου Προϊόντων ΠΟΠ και ΠΓΕ
5. Έλεγχος Αξιολόγησης
6. Έλεγχος Επιτήρησης
7. Ειδικός Έλεγχος
8. Αξιολόγηση Ευρημάτων Ελέγχου
9. Χορήγηση και Ανανέωση της Πιστοποίησης
10. Τροποποίηση της Πιστοποίησης
11. Προσωρινή/οριστική Ανάκληση της Πιστοποίησης

Τονίζεται ωστόσο πως η γεωγραφική ένδειξη πρέπει να αναγράφεται μόνο αν «η αναγραφή της προέλευσης παραπλανεί τους καταναλωτές για τον τόπο παραγωγής του προϊόντος». Σαν χώρα προέλευσης θεωρείται το μέρος όπου το προϊόν δέχτηκε την τελευταία επεξεργασία και που του έδωσε την τελική του

μορφή. Με εξαίρεση όμως το μοσχαρίσιο κρέας – για το οποίο υπάρχει ειδική κοινοτική οδηγία- τόπος παραγωγής ή προέλευσης συνήθως παραλείπεται.²⁵

Παρόλα αυτά τα τελευταία χρόνια λόγω της στροφής σε ελληνικά προϊόντα, η έκφραση ελληνικό προϊόν ή παράγεται στην Ελλάδα δεσπόζει σε καταναλωτικά προϊόντα.^{26, 27}

6.5 ΣΗΜΑ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

Με τις διατάξεις των άρθρων 121 έως 183 της νοθεσίας 4072/2012 για τη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, τέθηκε σε ισχύ ο νέος νόμος περί σημάτων, ενώ με τα άρθρα 184 έως 196 του ίδιου θεσπίζεται διάκριση των ελληνικών προϊόντων και υπηρεσιών και ρυθμίζεται η διαδικασία απονομής του. Η ισχύς των προαναφερόμενων διατάξεων αρχίσε από τις 11.10.2012. Ειδικότερα, με τις διατάξεις του νέου νόμου εκσυγχρονίζεται η νομοθεσία περί εμπορικών σημάτων, βάσει και των τάσεων και Ιορισμάτων της νεότερης εθνικής και κοινοτικής νομολογίας, ενώ, συγχρόνως, επιταχύνεται σημαντικά η διαδικασία κατάθεσης και καταχώρισης του σήματος, με την υιοθέτηση διαδικασιών, που προβλέπει ο Κανονισμός 207/2009/ΕΚ για το κοινοτικό σήμα.

Ειδικότερα, με το νέο νόμο:

1. εισάγεται ένα πλέγμα ρυθμίσεων, οι κυριότερες από τις οποίες αφορούν:
 - α) την υποχρέωση κατάθεσης της δήλωσης και της αποτύπωσης του σήματος και σε ηλεκτρονική μορφή, με την προσκόμιση στην αρμόδια Υπηρεσία ψηφιακού δίσκου ή άλλου πρόσφορου αποθηκευτικού μέσου, β) τη δυνατότητα ηλεκτρονικής, εξ αποστάσεως, κατάθεσης της δήλωσης καταχώρισης σήματος, εφόσον φέρει ημερομηνία και υπογραφή, κατά την έννοια του άρθρου 3 § 1 πδ 150/2001 και γ) την ηλεκτρονική τήρηση του βιβλίου σημάτων και τη δημιουργία ηλεκτρονικής καρτέλας για κάθε σήμα,

²⁵ Ελληνικός Κώδικας Τροφίμων και Ποτών, άρθρο 11 §3.α.vii, σελ. 25

²⁶ <http://www.agrocert.gr/pages/category.asp?catID=1>

²⁷ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 510/2006 ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 20ής Μαρτίου 2006 για την προστασία των γεωγραφικών ενδείξεων και των ονομασιών προέλευσης των γεωργικών προϊόντων και των τροφίμων

η οποία περιέχει, κατ' ελάχιστο, αριθμό δήλωσης, ημερομηνία και ώρα κατάθεσης, αποτύπωση σήματος, ονοματεπώνυμο καταθέτη, καθώς και αναφορά με χρονολογική σειρά στις αποφάσεις, που εκδίδονται επί της δήλωσης κατάθεσης, τις ανακοπές, προσφυγές, αιτήσεις έκπτωσης και ακυρότητας και τις αποφάσεις, που εκδίδονται επ' αυτών

2. εισάγεται ο θεσμός του εξεταστή, ως αποκλειστικού οργάνου ελέγχου του παραδεκτού των σημάτων σε πρώτο βαθμό, ο οποίος, εάν δεν συντρέχει λόγος απαραδέκτου, κάνει δεκτή τη δήλωση και δημοσιεύει τη σχετική απόφαση μέσα σε προθεσμία ενός (1) μηνός από τη λήψη ημερομηνίας κατάθεσης
3. η Διοικητική Επιτροπή Σημάτων (ΔΕΣ) διατηρείται και αναβαθμίζεται σε δευτεροβάθμιο όργανο διοικητικού ελέγχου για την εξέταση προσφυγών και ανακοπών
4. οι αποφάσεις της ΔΕΣ, περί ανακοπών και προσφυγών, εξακολουθούν να υπόκεινται σε προσφυγή ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων, η άσκηση της οποίας έχει ανασταλτικό αποτέλεσμα
5. ο διορισμός δικηγόρου, κατά την κατάθεση της δήλωσης σήματος, είναι προαιρετικός, ενώ παραμένει υποχρεωτικός, σε περίπτωση άσκησης ή απόκρουσης ένδικου μέσου ενώπιον της ΔΕΣ
6. εισάγεται ως νέος θεσμός η δυνατότητα διαίρεσης της δήλωσης κατάθεσης σήματος για ένα τμήμα των προϊόντων ή υπηρεσιών, που περιλαμβάνονται στην αρχική δήλωση, ώστε να διευκολύνεται η διαδικασία καταχώρισης σήματος, στις περιπτώσεις, που ένα σήμα πλήττεται για ορισμένα από τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες, που διακρίνει και όχι για όλα
7. επιτρέπεται η μεταβίβαση και του δικαιώματος προσδοκίας σε κατατεθέν, αλλά μη ακόμα καταχωρισθέν σήμα, ενώ, σε αντίθεση με το μέχρι σήμερα ισχύον δίκαιο, επιτρέπεται ακόμη και η μερική μεταβίβαση σήματος ή της δήλωσης σήματος, εάν δεν δημιουργείται παραπλάνηση του κοινού
8. καταργείται ο θεσμός της παράλληλης άδειας χρήσης, που προβλέπονταν από το μέχρι σήμερα ισχύον δίκαιο (άρθρο 16 ν. 2239/1994), θεσμός, που δεν απαντάται σε άλλα γνωστά δίκαια και η χρήση του οποίου ήταν σπάνια και, αντ' αυτού, προβλέπεται η παραχώρηση άδειας χρήσης με απόλυτη

ενέργεια, δυνάμει της οποίας ο αδειούχος μπορεί να στραφεί εξ ιδίου δικαίου κατά τρίτων προσβολών

9. εισάγεται ο θεσμός της επαναφοράς των πραγμάτων στην προτέρα κατάσταση, σε περίπτωση, που ο καταθέτης ή ο δικαιούχος σήματος δεν τηρήσει μια προθεσμία σε διαδικασία ενώπιον της ΔΕΣ (ιδίως για ανανέωση ή διαγραφή), λόγω ανωτέρας βίας ή άλλου σπουδαίου λόγου, εάν εξ αυτού του λόγου απώλεσε δικαίωμα ή ένδικο βοήθημα
10. ενσωματώνεται η οδηγία 2004/48/EK, σχετικά με την επιβολή των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας στον τομέα του δικαίου των σημάτων και εισάγονται καινοφανείς για το ελληνικό – δικονομικό και ουσιαστικό – δίκαιο ρυθμίσεις, σε περίπτωση προσβολής του σήματος, όπως, ενδεικτικά, ρυθμίσεις που: α) προβλέπουν τον τρόπο υπολογισμού της αποζημίωσης, σε περίπτωση προσβολής του σήματος, β) παρέχουν τη δυνατότητα συγκέντρωσης αποδεικτικών στοιχείων, που βρίσκονται στη διάθεση του προσβολέα (όπως κοινοποίηση τραπεζικών, χρηματοοικονομικών ή εμπορικών εγγράφων), γ) προβλέπουν εξαιρετικά δραστικά μέτρα σε προληπτικό στάδιο, όπως η δυνατότητα να διαταχθεί η συντηρητική κατάσχεση περιουσιακών στοιχείων του προσβολέα και η δέσμευση τραπεζικών λογαριασμών, ακόμη και χωρίς προηγούμενη ακρόαση του καθού, στην περίπτωση που η καθυστέρηση θα προκαλούσε ανεπανόρθωτη ζημία στο δικαιούχο του σήματος
11. ενσωματώνονται οι ρυθμίσεις, που αφορούν την προστασία των διεθνών σημάτων, μετά την κύρωση από την Ελλάδα του Πρωτοκόλλου της Μαδρίτης, για τη διεθνή καταχώριση διεθνών σημάτων
12. μειώνεται το ύψος των υφιστάμενων, σήμερα, τελών, που αφορούν την κατάθεση σημάτων
13. εισάγεται ως θεσμός το εθνικό «σήμα ελληνικών προϊόντων και υπηρεσιών», το οποίο θα φέρουν, προαιρετικά, ως επισήμανση, τα προϊόντα που παράγονται και μεταποιοούνται στην Ελλάδα και συμμορφώνονται συστηματικά, με προδιαγραφές, οι οποίες θα εκπονηθούν από αρμόδιους φορείς. Σκοπός του σήματος είναι η εδραίωση της εμπιστοσύνης των καταναλωτών, ώστε να γνωρίζουν την προέλευση των προϊόντων και να προβαίνουν σε ενημερωμένες επιλογές, ενώ,

επιπλέον, αποφεύγονται τα φαινόμενα παραπλάνησης, μέσω παράνομων «ελληνοποιήσεων» και επιτυγχάνεται η προστασία των συμφερόντων των παραγωγών από απομιμήσεις και αθέμιτο ανταγωνισμό. Το Ελληνικό Σήμα άλλωστε αποτελεί ελκυστικό εργαλείο επικοινωνίας και μάρκετινγκ για τις επιχειρήσεις

14. συνιστάται Επιτροπή Ελληνικού Σήματος (ΕΕΣ), με αποφασιστική αρμοδιότητα ως προς τη θέσπιση και το συντονισμό των διαδικασιών, με τις οποίες θα απονέμεται το Ελληνικό Σήμα, όπως λ.χ. να ορίζει τα προϊόντα και τις υπηρεσίες, για τις οποίες απονέμεται το Ελληνικό Σήμα, τις διαδικασίες και τις προϋποθέσεις κατανομής, τους φορείς που θα το απονέμουν, τις προδιαγραφές που πρέπει να τηρούν κοκ. Στο πλαίσιο αυτό, στη Διεύθυνση Εμπορικής και Βιομηχανικής Ιδιοκτησίας της Γενικής Γραμματείας Εμπορίου τηρείται ηλεκτρονικό Μητρώο Ελληνικών Προϊόντων-Υπηρεσιών, με σκοπό τη δημοσιοποίηση της απονομής/χορήγησης του Ελληνικού Σήματος²⁸.

7. ΛΟΙΠΟ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΕΡΙ ΟΡΘΗΣ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΗΣ ΤΡΟΦΙΜΩΝ

ΟΙ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

7.1 Ο ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ 178/2002

Παράλληλα με την Οδηγία 2000/13/ΕΚ υπάρχει και ο Κανονισμός 178 του 2002 σύμφωνα με τον οποίο καθορίζονται οι γενικές Αρχές και Απαιτήσεις της Νομοθεσίας για τα τρόφιμα, ιδρύεται η Ευρωπαϊκή Αρχή για την Ασφάλεια των τροφίμων και καθορίζονται διαδικασίες που σχετίζονται με θέματα ασφάλειας τροφίμων.

Αποτελεί τη βάση για την εξασφάλιση υψηλού επιπέδου προστασίας της υγείας του ανθρώπου και θεσπίζει τις γενικές αρχές που διέπουν τα τρόφιμα και τις

²⁸ <http://www.nomos.gr/nomoswp/wp-content/uploads/2012/05/NOMOS-NEWSLETTER-%CE%9C%CE%91%CE%99%CE%9F%CE%A3-2012.pdf> (Μαρία Βασταρούχα – Δικηγόρος)

ζωοτροφές όσον αφορά την ασφάλεια αυτών. Ιδρύει την Ευρωπαϊκή Αρχή για την Ασφάλεια των Τροφίμων (EFSA) Επιπλέον, καθορίζει διαδικασίες που πρέπει να ακολουθούνται ώστε να διασφαλίζεται η υγιεινή και η ασφάλεια των τροφίμων και ζωοτροφών.

Επιγραμματικά τα κυριότερα σημεία είναι:

- Καθιερώνει ΚΟΙΝΕΣ αρχές, ευθύνες και διαδικασίες.
- Για να εξασφαλίζεται η ασφάλεια των τροφίμων, είναι ανάγκη να εξετάζονται όλες οι πτυχές της αλυσίδας παραγωγής τροφίμων ως μία συνέχεια, από την πρωτογενή παραγωγή και την παραγωγή ζωοτροφής μέχρι και την πώληση ή τη διάθεση του τροφίμου στον καταναλωτή «από τη φάρμα / χωράφι στο πιάτο»
- Κάθε επιχείρηση φέρει την πρωταρχική νομική ευθύνη για την παραγωγή / προσφορά ασφαλών τροφίμων. Ορίζεται «υπεύθυνος» για κάθε επιχείρηση.
- Ανάλυση του κινδύνου.
- Αρχή της προφύλαξης.
- Αρχή της διαφάνειας – ενημέρωση του κοινού.
- Προστασία των συμφερόντων των καταναλωτών.
- Προστασία του καταναλωτή από παραπλανητική επισήμανση – διαφήμιση.
- Εγκαθίδρυση συστημάτων ιχνηλασιμότητας.
- Γενικές υποχρεώσεις κατά την εισαγωγή και εξαγωγή τροφίμων
- Διαχείριση διατροφικών κρίσεων
- Ιδρύεται η Ευρωπαϊκή Αρχή για την ασφάλεια των τροφίμων. Η Επιτροπή αυτή μεταξύ άλλων ασχολείται με τα πρόσθετα, αρώματα και υλικά σε επαφή με τρόφιμα, τους βιολογικούς κινδύνους, τους επιμολυντές στην τροφική αλυσίδα, κατάλοιπα φυτοφαρμάκων, διαιτητικά, λειτουργικά και νεοφανή τρόφιμα αλλά και με τα Γενετικά Τροποποιημένα.
- Σύστημα Έγκαιρης Προειδοποίησης (RASFF)
- Εξασφάλιση υψηλού επιπέδου προστασίας της υγείας του ανθρώπου και των συμφερόντων των καταναλωτών

- Αποτελεσματική λειτουργία της εσωτερικής αγοράς^{29, 30}
- Παρέχονται τα μέσα για επιστημονική τεκμηρίωση και αποτελεσματικές οργανωτικές ρυθμίσεις

7.2 Ο ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ 1935/2004

Ο κανονισμός εφαρμόζεται σε υλικά και αντικείμενα συμπεριλαμβανομένων των ενεργών και νοημόνων υλικών και αντικειμένων, τα οποία στην τελική τους μορφή:

- προορίζονται να έρθουν σε επαφή με τρόφιμα
- βρίσκονται ήδη σε επαφή με τρόφιμα σύμφωνα με τον προορισμό τους
- μπορεί εύλογα να αναμένεται ότι θα έρθουν σε επαφή με τρόφιμα ή ότι συστατικά τους θα μεταφερθούν στα τρόφιμα, υπό κανονικές ή προβλέψιμες συνθήκες χρήσης.

Προβλέπει συνεπώς ότι τα υλικά και αντικείμενα κατασκευάζονται σύμφωνα με τις ορθές πρακτικές κατασκευής ώστε, υπό τις κανονικές ή προβλεπόμενες συνθήκες χρησιμοποίησής τους, να μην μεταφέρουν στα τρόφιμα συστατικά σε ποσότητα που είναι δυνατόν:

- να θέσει σε κίνδυνο την ανθρώπινη υγεία
- να επιφέρει απαράδεκτη τροποποίηση στη σύσταση των τροφίμων
- να επιφέρει αλλοίωση των οργανοληπτικών χαρακτηριστικών τους³¹

7.4 Ο ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ 10/2011 ΠΕΡΙ ΥΛΙΚΩΝ ΠΟΥ ΠΡΟΚΕΙΤΑΙ ΝΑ ΕΡΘΟΥΝ ΣΕ ΑΜΕΣΗ ΕΠΑΦΗ ΜΕ ΤΡΟΦΙΜΑ

Οι ουσίες που χρησιμοποιούνται για την κατασκευή στρωμάτων πλαστικής ύλης σε πλαστικά υλικά και αντικείμενα υπόκεινται στους ακόλουθους περιορισμούς και προδιαγραφές:

- στο όριο ειδικής μετανάστευσης που καθορίζεται στο άρθρο 11

²⁹ www.teilar.gr/dbData/.../profann-b4660c13.

³⁰ ΕΕ L 031 της 01/02/2002. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 178/2002 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 28ης Ιανουαρίου 2002, για τον καθορισμό των γενικών αρχών και απαιτήσεων της νομοθεσίας για τα τρόφιμα, για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Αρχής για την Ασφάλεια των Τροφίμων και τον καθορισμό διαδικασιών σε θέματα ασφαλείας των τροφίμων

³¹ www.teilar.gr/dbData/.../profann-b4660c13.

- στο όριο συνολικής μετανάστευσης που καθορίζεται στο άρθρο 12 (10 mg / dm² ή 60 mg / kg)
- στους περιορισμούς και τις προδιαγραφές που καθορίζονται στη στήλη 10 του πίνακα 1 του σημείου 1 του παραρτήματος I
- στις λεπτομερείς προδιαγραφές που καθορίζονται στο σημείο 4 του παραρτήματος I

Η δήλωση συμμόρφωσης υλικών συσκευασίας για υλικά που πρόκειται να έρθουν σε επαφή με τρόφιμα είναι μείζονος σημασίας για μία βιομηχανίας τροφίμων. Πρόκειται για ένα έγγραφο που ζητείται από τις αρχές ελέγχου ενώ διαφαίνεται ότι επικρατεί σχετική παρανόηση με απορέλεσμα να μην περιλαμβάνονται τελικά στα αντίστοιχα έγγραφα όλες οι απαραίτητες πληροφορίες. Πιο συγκεκριμένα η Δήλωση Συμμόρφωσης:

- Απαίτηση τόσο του 1935/2004 (άρθρο 16) και του 10/2011 (άρθρο 15) όσο και του Κώδικα Τροφίμων και Ποτών (άρθρο 24 και 26)
- Συνοδεύει τα υλικά σε όλα τα στάδια παραγωγής και εμπορίας³²

7.5 Ο ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ 2023/2006

Τα εκτυπωτικά μελάνια, που χρησιμοποιούνται στην πλευρά υλικών ή αντικειμένων που δεν έρχεται σε επαφή με τα τρόφιμα, χρησιμοποιούνται ή/και εφαρμόζονται με τέτοιο τρόπο ώστε οι ουσίες από την εκτυπωμένη επιφάνεια να μην μεταφέρονται στην πλευρά που έρχεται σε επαφή με τα τρόφιμα μέσω του υποστρώματος ή λόγω αποβαφής στη στοίβα ή σε κύλινδρο περιέλιξης.

Τα επίπεδα των ουσιών αυτών στα τρόφιμα χρειάζεται να είναι σύμφωνα με τις απαιτήσεις του άρθρου 3 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1935/2004. Ο παραγωγός λοιπόν οφείλει να τεκμηριώνει τη Δήλωση Συμμόρφωσης και να φροντίζει για την καταλληλότητα του προϊόντος αντιμετωπίζοντας τους εξής πιθανούς κινδύνους:

- Ά ύλες / Προμηθευτές

³² Γεώργιος Κουβουτσάκης Παρουσίαση: «Προστατευτική συσκευασία των τροφίμων», Σεμινάρια Ομίλου ΟΙΚΟΝΟΜΟΤΕΧΝΙΚΗ ΑΕ, Μάρτιος 2014

«Το Νομοθετικό Πλαίσιο της Υγιεινής και Ασφάλειας των τροφίμων»

- Επιλογή κατάλληλων υλικών (π.χ. Μελάνια, βερνίκια, χαρτόνια, πλαστικά, μέταλλα αδιάβροχα, κόλλες)
- Προμήθεια των MSDS (Material Safety Data Sheet) ασφαλείας των χημικών
- Προμήθεια δηλώσεων συμμόρφωσης από προμηθευτές και Υπεργολάβους (Ά ύλες και επικαλυπτικές εργασίες)³³

³³ Γεώργιος Κουβουτσάκης Παρουσίαση: «Προστατευτική συσκευασία των τροφίμων», Σεμινάρια Ομίλου ΟΙΚΟΝΟΜΟΤΕΧΝΙΚΗ ΑΕ, Μάρτιος 2014

ΜΕΡΟΣ Β'

ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΥ ΤΡΟΦΙΜΩΝ

1. ΕΝΙΑΙΟΣ ΦΟΡΕΑΣ ΕΛΕΓΧΟΥ ΤΡΟΦΙΜΩΝ (ΕΦΕΤ)

Με την ΚΥΑ 18386 (ΦΕΚ 1745/Β'/14.12.05), ως σημείο επαφής της Ελλάδας για τα τρόφιμα ορίστηκε ο Ενιαίος Φορέας Ελέγχου Τροφίμων (ΕΦΕΤ). Αναγκαία συμπληρωματικά μέτρα εφαρμογής των Κανονισμών (ΕΚ) υπ' αριθμ. 178/2002, 852/2004, 853/2004, 854/2004 και 882/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου του Συμβουλίου, την εναρμόνιση της Οδηγίας 2004/41/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και συμπληρωματικές πληροφορίες αναφορικά με τον ΕΦΕΤ και την ένα των Κεντρικών Αρμοδίων Αρχών, έρχεται να προσθέσει η ΚΥΑ 15523 του 2006.

Σύμφωνα λοιπόν με τους παραπάνω κανονισμούς ο Ενιαίος Φορέας Ελέγχου Τροφίμων (ΕΦΕΤ) καθίσταται υπεύθυνος για τον συντονισμό των ελέγχων για την φάση μετά την πρώτη μεταποίηση. Με την ΚΥΑ 15523/2006 ορίζεται η μεταβίβαση αρμοδιοτήτων σε περιφερειακό επίπεδο όπως:

- Περιφερειακές Διευθύνσεις ΕΦΕΤ
- Διευθύνσεις των Περιφερειών Κτηνιατρικής, Αγροτικής Οικονομίας, Ανάπτυξης (Τμήμα Εμπορίου), Δημόσιας Υγείας & Κοινωνικής Μέριμνας
- Άλλες υπηρεσίες ή φορείς που έχουν την αποδεδειγμένη ικανότητα να εκτελέσουν και να εφαρμόσουν προγράμματα επίσημου ελέγχου τροφίμων (ΓΧΚ, άλλα αρμόδια εργαστήρια)

Στο σημείο αυτό επισημαίνεται ότι την τελευταία διετία η αύξηση κρουσμάτων που απειλούν την ασφάλεια του τροφίμου, σε συνδυασμό με την κατάσταση επαναδιοργάνωσης του Δημόσιου Τομέα, έχουν επιφέρει ραγδαία αύξηση των ελέγχων σε βιομηχανίες τροφίμων. Σε αυτό φυσικά συμβάλλει και το γεγονός της

κοινοποίησης πλέον στην επισήμανση, γραμμής καταναλωτή χωρίς χρέωση και στην ανοδική αριθμητικά πορεία σχετικών καταγγελιών, Το αγοραστικό κοινό εμφανίζεται λόγω και της οικονομικής ύφεσης, πολύ πιο αυστηρό και απόλυτο στην περίπτωση μιας μη συμμόρφωσης ειδικότερα αν αυτή αφορά αλλοίωση του τροφίμου ή ξένο σώμα.

2. ΒΑΣΙΚΗ ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΑΤΑΞΗ

Μέσω της Υγειονομικής Διάταξης 96967/12 που αφορά στους υγειονομικούς όρους και προϋποθέσεις λειτουργίας επιχειρήσεων τροφίμων και ποτών και άλλες διατάξεις και λαμβάνοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις του άρθρου 43 του Ν. 4025/2011 (ΦΕΚ 228 Α'),
2. Τις διατάξεις του Ν. 3991/2011: Αναθεωρημένος Διεθνής Υγειονομικός Κανονισμός του Παγκόσμιου Οργαν.Υγείας (ΦΕΚ Α' 162).
3. Τις διατάξεις του α.ν. 2520/1940 (Α' 273).

Το Υπουργείο Υγείας προχώρησε σε έκδοση νέας υγειονομικής διάταξης για τους κανόνες υγιεινής στα σχολικά κυλικεία δημοσίων και ιδιωτικών σχολείων πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, καθώς και τον καθορισμό των προϊόντων που διατίθενται από αυτά.

Η κατάργηση της μέχρι στιγμής ισχύουσας Υγειονομικής Διάταξης, (Υ1γ/Γ.Ποικ. 93828/1-8-20060, και η αντικατάστασή της από νέα, κρίθηκε απαραίτητη αφού λήφθηκε υπόψη η ανάγκη θέσπισης υγειονομικών όρων και προϋποθέσεων για την ίδρυση και λειτουργία των σχολικών κυλικείων που να είναι σύμφωνοι με την ισχύουσα Εθνική και Κοινοτική νομοθεσία, καθώς και η ανάγκη εκσυγχρονισμού του καταλόγου των επιτρεπόμενων προς πώληση προϊόντων, σύμφωνα με τα πρόσφατα επιστημονικά δεδομένα για την πρόληψη της παιδικής παχυσαρκίας και γενικότερα των χρόνιων νοσημάτων που συνδέονται με τη διατροφή.

Σχετικά δε με το πιστοποιητικό υγείας εργαζομένων σε επιχειρήσεις υγειονομικού ενδιαφέροντος, ο τρόπος πιστοποίησης της υγείας σε εργαζόμενους

επιχειρήσεων υγειονομικού ενδιαφέροντος άλλαξε. Πιο συγκεκριμένα καταργήθηκε η υποχρέωση έκδοσης βιβλιαρίου υγείας και αντικαθίσταται από έκδοση πιστοποιητικού υγείας. Το πιστοποιητικό εκδίδεται από οποιονδήποτε γιατρό του δημοσίου, ασφαλιστικού οργανισμού ή γιατρού με ιδιωτικό ιατρείο, με ειδικότητα παθολόγου, γενικού ιατρού ή ιατρού εργασίας. Ο γιατρός εξετάζει κλινικά τον ασθενή, και τον ενημερώνει για όσα αναφέρει η εν λόγω απόφαση. Υποχρεωτικά όλοι οι εξεταζόμενοι υποβάλλονται σε ακτινογραφία θώρακος (ΦΕΚ 1199 Β/11-4-2012).³⁴

Τα Πιστοποιητικά υγείας του προσωπικού φυλάσσονται στις Επιχειρήσεις υγειονομικού ενδιαφέροντος και θα επιδεικνύονται όταν ζητούνται, στα αρμόδια όργανα υγειονομικού ελέγχου.

Επιπλέον αναφορικά με λοιμώδη νοσήματα η ίδια διάταξη προβλέπει ότι απαγορεύεται ο χειρισμός των τροφίμων και η με οποιαδήποτε ιδιότητα είσοδος σε χώρους εργασίας με τρόφιμα οποιουδήποτε προσώπου πάσχει από νόσημα ή είναι φορέας νοσήματος που μεταδίδεται διά των τροφών ή προσώπου με μολυσμένα τραύματα ή πάσχοντος από δερματική μόλυνση, έλκη, διάρροια, βήχα, καταρροή με πυρετό ή ίκτερο εάν υφίσταται κίνδυνος άμεσης ή έμμεσης μόλυνσης του τροφίμου.

Κάθε πρόσωπο απασχολούμενο σε επιχείρηση τροφίμων ή ποτών το οποίο έχει προσβληθεί και ενδέχεται να έλθει σε επαφή με τρόφιμα, πρέπει να αναφέρει αμέσως την ασθένεια ή τα συμπτώματα, και ει δυνατόν τα αίτιά τους, στον υπεύθυνο της επιχείρησης.

Η υγεία των άμεσων χειριστών τροφίμων που εισέρχονται στους χώρους επεξεργασίας και συσκευασίας και χειρίζονται τρόφιμα ή επιβλέπουν τους χειριστές είναι ευθύνη της επιχείρησης. Για το σκοπό αυτό η επιχείρηση πρέπει να αποδεικνύει με εσωτερικές διαδικασίες ότι οι εργαζόμενοι γνωρίζουν τις απαιτήσεις και ότι η επιχείρηση προβαίνει σε επαρκείς ελέγχους.

³⁴ Απόφαση με αριθμό 96967/12 που αφορά στους υγειονομικούς όρους και προϋποθέσεις λειτουργίας επιχειρήσεων τροφίμων και ποτών και άλλες διατάξεις

Τέλος απαιτείται υψηλός βαθμός ατομικής καθαριότητας από κάθε πρόσωπο που εργάζεται σε χώρους όπου γίνονται εργασίες με τρόφιμα, το οποίο πρέπει να φορά κατάλληλο, καθαρό και, όταν είναι αναγκαίο, προστατευτικό ρουχισμό.³⁵

3. ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΕΣ ΟΥΣΙΕΣ ΣΕ ΤΡΟΦΙΜΑ

Οι βασικές κοινοτικές διαδικασίες σχετικά με τους ρυπαντές-προσμίξεις (contaminants) στα τρόφιμα αναφέρονται στον Κανονισμό του Συμβουλίου (ΕΟΚ) αριθ. 315/93 της 8ης Φεβρουαρίου 1993, ο οποίος αποτελεί τον κανονισμό πλαίσιο.

Ο παραπάνω Κανονισμός τροποποιήθηκε από τους:

- Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1882/2003 της 29ης Σεπτεμβρίου 2003.
- Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 596/2009 της 18ης Ιουνίου 2009.

Ως «πρόσμιξη» νοείται οιαδήποτε ουσία δεν προστίθεται σκοπίμως στο τρόφιμο αλλά περιέχεται όμως σ' αυτό ως αποτέλεσμα της παραγωγής, της παρασκευής, της μεταποίησης, της προετοιμασίας, της επεξεργασίας, της πρώτης και της δεύτερης συσκευασίας, της μεταφοράς ή αποθήκευσης του εν λόγω τροφίμου ή ως αποτέλεσμα της μόλυνσης από το περιβάλλον. Οι ξένες ύλες, όπως για παράδειγμα, υπολείμματα εντόμων, τρίχες ζώων και άλλα, δεν καλύπτονται από τον ορισμό αυτό.

Η διάθεση στην αγορά τροφίμων τα οποία περιέχουν πρόσμιξη σε ποσό μη αποδεκτό, όσον αφορά τη δημόσια υγεία, και ιδιαιτέρως από τοξικολογική άποψη, απαγορεύεται.

Η περιεκτικότητα σε προσμίξεις πρέπει να διατηρείται σε επίπεδα όσο το δυνατόν χαμηλότερα, τα οποία μπορούν να επιτευχθούν εύλογα μέσω της εφαρμογής ορθών πρακτικών.

³⁵ πηγή: http://www.ergasiaka-gr.net/2012/06/blog-post_26.html#ixzz3K9QFuhvD

Από 01.03.2007, ισχύει ο Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1881/2006 για τον καθορισμό μέγιστων επιτρεπτών επιπέδων για ορισμένες ουσίες οι οποίες επιμολύνουν τα τρόφιμα όπως είναι οι μυκοτοξίνες, τα νιτρικά, τα βαρέα μέταλλα, οι διοξίνες και οι πολυκυκλικοί αρωματικοί υδρογονάνθρακες.

Τα τρόφιμα που παρατίθενται στον Κανονισμό αυτό, δεν διατίθενται στην αγορά όταν περιέχουν μια από τις ουσίες που τα επιμολύνουν και παρατίθενται στο παράρτημα του σε επίπεδο που υπερβαίνει το μέγιστο επιτρεπτό επίπεδο το οποίο καθορίζεται στο παράρτημα αυτό.

Ο παραπάνω Κανονισμός τροποποιήθηκε από τους:

- Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1126/2007 της 28ης Σεπτεμβρίου 2007
- Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 565/2008 της 18ης Ιουνίου 2008
- Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 629/2008 της 2ης Ιουλίου 2008
- Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 105/2010 της 5ης Φεβρουαρίου 2010
- Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 165/2010 της 26 Φεβρουαρίου 2010.

Σχετικά λοιπόν με τον τρόπο δειγματοληψίας και ανάλυσης κατά τον έλεγχο για τον εντοπισμό μίας επικινδυνής ουσίας στα τρόφιμα, επισημαίνονται τα παρακάτω:

Ο Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 401/2006 της Επιτροπής ορίζει τις μεθόδους για δειγματοληψία και ανάλυση κατά τον επίσημο έλεγχο των επιπέδων μυκοτοξινών σε ορισμένα τρόφιμα.

Ο Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1882/2006 της Επιτροπής ορίζει τις μεθόδους για δειγματοληψία και ανάλυση κατά τον επίσημο έλεγχο των επιπέδων νιτρικών ιόντων σε ορισμένα τρόφιμα.

Ο Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1883/2006 της Επιτροπής ορίζει τις μεθόδους για δειγματοληψία και ανάλυση κατά τον επίσημο έλεγχο των επιπέδων των διοξινών και των παρόμοιων με τις διοξίνες PCBs σε ορισμένα τρόφιμα.

Ο Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 333/2007 της Επιτροπής ορίζει τις μεθόδους για δεγματοληψία και ανάλυση κατά τον επίσημο έλεγχο των επιπέδων μολύβδου, καδμίου, υδραργύρου, ανόργανου κασσιτέρου, 3-μονοχλωροπρο-πανοδιόλης και βενζο[α]πυρενίου στα τρόφιμα.

Συνεχίζοντας δε ο Κανονισμός (ΕΚ) με αριθ. 1135/2009 της Επιτροπής προβλέπει την επιβολή ειδικών όρων κατά την εισαγωγή ορισμένων προϊόντων καταγωγής ή προέλευσης Κίνας, προς κατάργηση της απόφασης 2008/798/ΕΚ.

Ο Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1151/2009 της Επιτροπής προβλέπει την επιβολή ειδικών όρων όσον αφορά την εισαγωγή ηλιελαίου καταγωγής ή προέλευσης Ουκρανίας λόγω του κινδύνου επιμόλυνσης με ορυκτέλαιο, προς κατάργηση της απόφασης 2008/433/ΕΚ.

Ο Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1152/2009 της Επιτροπής αφορά την επιβολή ειδικών όρων που διέπουν την εισαγωγή τροφίμων από ορισμένες τρίτες χώρες λόγω του κινδύνου μόλυνσης από αφλατοξίνες προς κατάργηση της απόφασης 2006/504/ΕΚ.

Σημειώνεται ακόμα ότι το «Έγγραφο καθοδήγησης των Αρμοδίων Αρχών για τον έλεγχο της συμμόρφωσης με τη νομοθεσία της ΕΕ σχετικά με τις αφλατοξίνες», εκδόθηκε με σκοπό την υποβοήθηση των αρμοδίων αρχών κατά τον επίσημο έλεγχο για την επιμόλυνση με αφλατοξίνες σε τρόφιμα που υπάγονται στον παραπάνω Κανονισμό.

Ο Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 258/2010 της Επιτροπής αφορά ειδικά την επιβολή όρων όσον αφορά το εισαγόμενο κόμμι γκουάρ που κατάγεται ή αποστέλλεται από την Ινδία λόγω του κινδύνου μόλυνσής του από πενταχλωροφαινόλη και διοξίνες και δηλώνει την κατάργηση της απόφασης 2008/352/ΕΚ.

Το κλίμα αύξησης της συχνότητας ελέγχων στις εισαγωγές αντικατοπτρίζεται στον Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 669/2009 της Επιτροπής για την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 882/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, αναφορικά με το αυξημένο επίπεδο των επίσημων ελέγχων στις εισαγωγές ορισμένων ζωοτροφών και τροφίμων μη ζωικής προέλευσης, προς τροποποίηση

της απόφασης 2006/504/ΕΚ από τους κανονισμούς (ΕΕ) αριθμών 212/2010 και 878/2010 της Επιτροπής.³⁶

Ολοκληρώνοντας αναφέρεται ότι για τις παραπάνω διατάξεις είναι διαθέσιμες κατευθυντήριες οδηγίες στην διαδικτυακή πύλη του ΕΦΕΤ, με σκοπό την υποβοήθηση κατανόησης και εφαρμογής τους.

4. Ο ΝΕΟΣ ΝΟΜΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ (REACH) ΓΙΑ ΤΗ ΘΕΣΜΟΘΕΤΗΣΗ ΤΗΣ ΧΡΗΣΗΣ ΧΗΜΙΚΩΝ ΟΥΣΙΩΝ

Ο νέος νόμος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας για τα χημικά και την ασφαλή χρήση τους (REACH) (Registration, Evaluation, Authorisation and Restriction of Chemicals / Καταχώρηση, Εκτίμηση, Έγκριση, Απαγόρευση των Χημικών) τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιουνίου 2007. Οι στόχοι αυτού του νέου νομού είναι να βελτιώσει την προστασία της ανθρώπινης υγείας και του περιβάλλοντος από κινδύνους που μπορεί να προκαλέσουν οι χημικές ουσίες, να προωθήσει εναλλακτικές μεθόδους ελέγχου και να βελτιώσει τον ασφαλή χειρισμό και τη χρήση ουσιών σε όλους τους τομείς της βιομηχανίας.

Πριν τον νέο αυτό νομό, υπεύθυνα για την εκτίμηση του κινδύνου που προκαλούν τα χημικά ή για την παροχή ασφαλούς πληροφόρησης για τις διάφορες χημικές ουσίες, ήταν τα αρμόδια ρυθμιστικά σώματα. Με τον καινούργιο όμως νόμο της ΕΕ, αυτή η ευθύνη μεταβιβάζεται στη βιομηχανία. Οι κατασκευαστές και οι εισαγωγείς θα πρέπει να συλλέγουν πληροφορίες για τις ιδιότητες των χημικών ουσιών και να καταχωρούν τις πληροφορίες αυτές (από την 1η Ιουνίου 2008) σε μία κεντρική ηλεκτρονική βάση δεδομένων, η οποία διοικείται από τον Φορέα Διαχείρισης Χημικών Ουσιών (European Chemicals Agency – ECHA), που έχει τη βάση του στο Ελσίνκι.

Οι πληροφορίες ασφαλείας για τα καταχωρημένα χημικά θα μπορούν να είναι προσβάσιμες πλέον από ειδικούς, αλλά και από το ευρύ κοινό, γεγονός που θα συμβάλει στη βελτίωση της χρήσης και μεταχείρισης των χημικών ουσιών.

³⁶ http://www.efet.gr/portal/page/portal/efetnew/legislations/sociable_legislations/contaminants

Επιπρόσθετα, με το νέο αυτό σύστημα, οι κατασκευαστές θα μπορούν να ελέγχουν για ποιες συγκεκριμένες περιπτώσεις η κάθε χημική ουσία θεωρείται ότι μπορεί να χρησιμοποιείται με ασφάλεια · με αυτόν τον τρόπο θα μπορούν να αντικαθιστούν κάθε ουσία που αναγνωρίζεται ως μη ασφαλής με μία άλλη, η οποία είναι καταχωρημένη ως ασφαλής.

Οι νέοι κανονισμοί REACH έχουν ως στόχο, εκτός από τη βελτίωση της προστασίας της ανθρώπινης υγείας και του περιβάλλοντος από τους κινδύνους που μπορεί να προκαλέσουν οι χημικές ουσίες και τη βελτίωση της χρήσης και μεταχείρισης των χημικών ουσιών σε όλους τους τομείς της βιομηχανίας, να προωθήσει νέες ασφαλείς εναλλακτικές μεθόδους δοκιμής των ουσιών αυτών (που δεν θα περιλαμβάνουν δοκιμές σε ζώα), πρεσβεύοντας ότι η ανάπτυξη των παραπάνω θα πρέπει να αποτελεί προτεραιότητα της μελλοντικής έρευνας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Μόλις οι εναλλακτικοί τρόποι δοκιμής εγκριθούν, οι ρυθμίσεις του νέου νόμου θα προσαρμοστούν με τέτοιο τρόπο, ώστε να καταστεί δυνατό να αποσυρθούν το συντομότερο τα πειράματα σε ζώα.

Στην ΕΕ, οι δοκιμές των χημικών για την ασφάλεια χρήσης και για τις επιπτώσεις στην υγεία, δεν ήταν υποχρεωτικές μέχρι το 1981. Ως αποτέλεσμα, έπειτα από τις επιταγές του νέου νόμου, περισσότερες από 100.000 ουσίες, οι οποίες κυκλοφόρησαν στην αγορά πριν το 1981 θα έπρεπε να καταχωρηθούν στη νέα βάση δεδομένων. Κατά συνέπεια τα επόμενα 10 χρόνια, χιλιάδες παλιότερα και νέα χημικά θα πρέπει να καταχωρηθούν από τον Φορέα Διαχείρισης Χημικών Ουσιών (European Chemicals Agency - ECHA), καθώς ο νέος νόμος REACH εφαρμόζεται σταδιακά με αργά βήματα.

Οι εταιρείες που κατασκευάζουν ή εισάγουν ≥ 1 τόνο από οποιαδήποτε χημική ουσία ανά έτος, ή που σκοπεύουν να κάνουν κάτι αντίστοιχο κατά τη διάρκεια ισχύος του νέου νόμου, θα πρέπει να προ-εγγράψουν τη συγκεκριμένη ουσία μέσω του ECHA μεταξύ της 1ης Ιουνίου και της 1ης Δεκεμβρίου 2008. Η μη τήρηση της συγκεκριμένης προθεσμίας σημαίνει ότι οι εταιρείες δεν θα μπορούν να συνεχίσουν να παράγουν ή να εισάγουν την ουσία αυτή, έως ότου καταθέσουν τον πλήρη φάκελο για την καταχώρησή της. Με την παραπάνω διαδικασία προ-εγγραφής, οι εταιρείες μπορούν να επωφελούνται από τις ελαστικές καταληκτικές

ημερομηνίες, οι οποίες εξαρτώνται από ποια είναι η ουσία που εγγράφεται και ποια η ποσότητά της που κατασκευάζεται ή εισάγεται (2010, 2013 ή 2018).

Ο νέος νόμος δεν απαιτεί ότι όλα τα χημικά θα πρέπει να καταχωρούνται. Αυτό, όμως, ισχύει για μερικούς τομείς της βιομηχανίας, όπως η βιομηχανία τροφίμων, οι οποίοι έχουν απαλλαχθεί, καθώς στις περιπτώσεις αυτές υπάρχει επαρκής κάλυψη από την έως τώρα νομοθεσία της ΕΕ. Για παράδειγμα τα πρόσθετα τροφίμων, που καλύπτονται ήδη από τον Κανονισμό 178/2002 της Νομοθεσίας για τα τρόφιμα της ΕΕ, δεν είναι απαραίτητο να καταχωρούνται με βάση τις προδιαγραφές του νέου νόμου. Παρ' όλα αυτά, η χρήση χημικών ουσιών σε άλλους τομείς της βιομηχανίας τροφίμων, όπως στις συσκευασίες ή στα υλικά καθαρισμού, πρέπει υποχρεωτικά να συμμορφωθεί με τις διατάξεις του νέου νόμου.

Επί του παρόντος, τα αποτελέσματα του νομού REACH στον τομέα της βιομηχανίας τροφίμων θα αξιολογηθούν από την Ευρωπαϊκή Αρχή για την Ασφάλεια Τροφίμων (European Food Safety Authority, EFSA), η οποία αποτελεί τη σημαντικότερη αρχή για την εκτίμηση του κινδύνου σε σχέση με την ασφάλεια τροφίμων στην ΕΕ. Είναι, μάλιστα, πολύ πιθανό η εφαρμογή του νόμου να επιφέρει αλλαγές σε ό,τι αφορά τον τρόπο εκτίμησης του κινδύνου στη βιομηχανία τροφίμων σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Από την πλευρά των καταναλωτών, τα αποτελέσματα του νόμου REACH θα εξελίσσονται σταδιακά, καθώς όλο και περισσότερες χημικές ουσίες έρχονται αντιμέτωπες με τις νέες ρυθμίσεις. Υπάρχει η ελπίδα, η καταχώρηση των χημικών ουσιών και της ασφαλούς χρήσης τους, να καθησυχάσει εκείνους που προβληματίζονται για την ασφάλεια των προϊόντων, επίσης αναμένεται, η αντικατάσταση των χημικών με ασφαλέστερα εναλλακτικά, να βελτιώσει την ασφάλεια της ανθρώπινης υγείας και του περιβάλλοντος.³⁷

³⁷ <http://www.eufic.org/article/el/artid/New-European-Union-law-REACH-regulating-use-of-chemical-substances/>

ΜΕΡΟΣ Γ΄

ΓΕΝΕΤΙΚΑ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΜΕΝΑ ΤΡΟΦΙΜΑ

1. ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ

Σύμφωνα με τη Γερμανική νομοθεσία οι Γενετικά Τροποποιημένοι Οργανισμοί (Γ.Τ.Ο) είναι αυτοί των οποίων το γενετικό υλικό έχει μεταβληθεί κατά τρόπο που δεν συμβαίνει στη φύση υπό κανονικές συνθήκες. Ο Γενετικά Τροποποιημένος οργανισμός πρέπει να είναι μια βιολογική μονάδα που να μπορεί να πολλαπλασιάζεται ή να μπορεί να μεταφέρει το γενετικό της υλικό.

Ένα τρόφιμο χαρακτηρίζεται ως γενετικά τροποποιημένο όταν ολόκληρο ή μέρος του προέρχεται από έναν γενετικά τροποποιημένο οργανισμό (π.χ. φυτό ή μικροοργανισμό) .

Όπως πλέον έχει αποδειχθεί, είναι πολύ σημαντικό οι καταναλωτές να ενημερώνονται για τα τρόφιμα και για τον τρόπο που αυτά παρασκευάζονται. Η πληροφορία αυτή αποκτά ιδιαίτερη σημασία όταν αναφερόμαστε στα γενετικά τροποποιημένα τρόφιμα.

Ενώ την τελευταία χιλιετία ο άνθρωπος δεν έχει αλλάξει βιολογικά, οι διατροφικές του συνήθειες έχουν αλλάξει δραματικά τα τελευταία 50 χρόνια. Έτσι, σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα, πραγματοποιήθηκε μια πραγματική έκρηξη στην καλλιέργεια των Γενετικά Τροποποιημένων φυτών χωρίς να είναι απόλυτα επιβεβαιωμένο ότι τα προϊόντα αυτά δεν επηρεάζουν αρνητικά την υγεία καθώς επίσης δεν είναι απόλυτα γνωστές οι μακροχρόνιες επιπτώσεις τους στη χλωρίδα και την πανίδα.

Επειδή τα Γενετικά Τροποποιημένα τρόφιμα είναι εξ ορισμού επεξεργασμένα με τρόπους οι οποίοι δεν είναι απολύτως ξεκάθαροι και επειδή δεν υπάρχει μέθοδος να ξεχωρίσει ο καταναλωτής τα γενετικά τροποποιημένα τρόφιμα από τα υπόλοιπα, η Επισήμανση είναι ο μόνος οδηγός που μας καθοδηγεί στην τελική μας απόφαση για την αγορά ενός τροφίμου.

Στην Ευρώπη, μια σειρά από ασύνδετες μεταξύ τους διατροφικές κρίσεις (διοξίνες, νόσος των τρελών αγελάδων, κ.α.) κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1990 δημιούργησαν στους καταναλωτές μία αρνητική αντίληψη για την ασφάλεια και υγιεινή των τροφίμων ενώ παράλληλα διέβρωσαν την εμπιστοσύνη του κοινού στις κυβερνήσεις. Το γενικότερο αυτό αρνητικό κλίμα αποτέλεσε και αφορμή να πυροδοτηθούν νέες συζητήσεις για τα γενετικά τροποποιημένα τρόφιμα και την επίδρασή τους στο φυσικό περιβάλλον (ειδικότερα στη βιοποικιλότητα), την υγιεινή και ασφάλεια των τροφίμων καθώς και το δικαίωμα στην ενημέρωση. Η αντίδραση όμως αυτή μπορεί ακόμη να οφείλεται στην καινοτομία που επέφεραν τα γενετικά τροποποιημένα τρόφιμα αλλά και σε πολιτισμικούς παράγοντες που σχετίζονται με τα τρόφιμα και τη διατροφή γενικότερα. Επιπλέον, ο κακός χειρισμός της νόσου των τρελών αγελάδων οδήγησε πολλούς καταναλωτές στη σκέψη ότι η επιστήμη δεν μπορεί να εγγυηθεί την ποιότητα³⁸.

Σε μία προσπάθεια καλύτερης ενημέρωσης των καταναλωτών η Ευρωπαϊκή Ένωση αναγνωρίζει το δικαίωμά τους στην ενημέρωση και τη σωστή Επισήμανση. Από το 1997 η Κοινοτική νομοθεσία έκρινε ως υποχρεωτική την Επισήμανση για τα παρακάτω Γενετικά Τροποποιημένα προϊόντα:

- Προϊόντα που παρασκευάζονται από Γενετικά Τροποποιημένους Οργανισμούς ή περιέχουν Γενετικά Τροποποιημένους Οργανισμούς
- Προϊόντα για την παραγωγή των οποίων χρησιμοποιήθηκαν Γενετικά Τροποποιημένα προϊόντα και ένα μέρος του DNA ή πρωτεΐνες του υπάρχουν στο τελικό τρόφιμο.

Το 1999 και στις αρχές του 2000, διάφορες χώρες-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης άρχισαν τη σήμανση των τροφίμων που περιέχουν γενετικά τροποποιημένα συστατικά. Η αρχή έγινε από τη Δανία, τη Γαλλία, την Ελλάδα, την Ιταλία και το Λουξεμβούργο που ζήτησαν να υπάρξουν κανονισμοί σήμανσης και διαδικασίες ιχνηλασιμότητας πριν την έγκριση και απελευθέρωση εντός της γενετικά

³⁸ http://www.kepka.org/Grk/info/Nutricion/nut006_015.htm

τροποποιημένων οργανισμών. Από τότε και άλλες χώρες (Αυστρία, Βέλγιο, Γερμανία) συμφώνησαν και υποστήριξαν τη θέση αυτή.

Οι μεγαλύτερες, παγκοσμίως, βιομηχανίες τροφίμων έχουν δεσμευτεί για τη μη αποδοχή γενετικά τροποποιημένων συστατικών στα προϊόντα τους. Το μεγαλύτερο super market της Ισπανίας, Pryca, έχει επίσης απορρίψει την παράθεση γενετικά τροποποιημένων τροφίμων μεταξύ των προϊόντων του. Οι περισσότερες Ευρωπαϊκές αλυσίδες τροφίμων αποφάσισαν τη απαγόρευση χρήσης γενετικά τροποποιημένων συστατικών στα προϊόντα που διαθέτουν με το δικό τους brand name.

Ο Βρετανικός Ιατρικός Σύλλογος, ήταν από τους πρώτους ιατρικούς φορείς που σχολίασαν τα γενετικά τροποποιημένα τρόφιμα. Η ανακοίνωσή του

ανέφερε ότι δε γνωρίζουμε ακόμα αν και κατά πόσο υπάρχουν κίνδυνοι, είτε για την υγεία, είτε για το περιβάλλον, που σχετίζονται με την παρασκευή και κατανάλωση γενετικά τροποποιημένων τροφίμων, και επομένως θα πρέπει να υπάρχει προσοχή στη χρήση τους. Η ανακοίνωση αυτή έγινε δεκτή με αρνητικά σχόλια στις ΗΠΑ, καθώς ανέφερε επιπλέον ότι θα έπρεπε να απαγορευτεί η εισαγωγή τέτοιων προϊόντων εφόσον οι παραγωγοί τους, ή οι χώρες στις οποίες παράγονται, αρνηθούν να προχωρήσουν σε σήμανση των προϊόντων αυτών, ως περιέχοντα γενετικά τροποποιημένα συστατικά.

Τα παραπάνω στοιχεία δείχνουν ότι στην Ευρώπη, σε αντίθεση με τις ΗΠΑ, υπάρχει ισχυρή και αποτελεσματική πίεση εναντίον της χρήσης γενετικά τροποποιημένων τροφίμων. Όμως παρά τις επιτυχίες αυτές προς την κατεύθυνση της υιοθέτησης μιας πιο προσεκτικής και επιφυλακτικής στάσης απέναντι στα γενετικά τροποποιημένα τρόφιμα, υπάρχει συνεχώς αυξανόμενη πίεση από τις ΗΠΑ και τις εκεί εγκατεστημένες εταιρείες βιοτεχνολογίας, για την απελευθέρωση των εισαγωγών των συγκεκριμένων προϊόντων.³⁹

³⁹ Τα γενετικά τροποποιημένα τρόφιμα και η διεθνής οικονομία, του Anup Shah, 6/03/2004, [πηγή: globalissues.com](http://globalissues.com)

Η χρήση των Γενετικά Τροποποιημένων τροφίμων έχει αυξήσει την απόδοση βασικών και ευρείας χρήσεως προϊόντων σε πολλά σημεία του πλανήτη καταπολεμώντας την πείνα και τις ασθένειες. Τα Γενετικά Τροποποιημένα προϊόντα ωριμάζουν με αργότερους ρυθμούς με αποτέλεσμα να μπορούν να μεταφερθούν ευκολότερα σε απομακρυσμένες περιοχές χωρίς να αλλοιώνονται. Τέλος, τα γενετικά τροποποιημένα φυτά απαιτούν μικρότερες ποσότητες εντομοκτόνων και φυτοφάρμακα συμβάλλοντας έτσι στην προστασία του περιβάλλοντος. Αν θέλαμε να κάνουμε λοιπόν μια συνοπτική αναφορά στα πιθανά πλεονεκτήματα της Γενετικής Τροποποίησης θα λέγαμε ότι αυτά είναι τα ακόλουθα⁴⁰:

- Οι Γ.Τ. καλλιέργειες, που ανθίστανται, στα παράσιτα και δίνουν μεγαλύτερες σοδειές, θα μπορούσαν να δώσουν περισσότερη τροφή, για την διατροφή του πληθυσμού, παγκοσμίως
- Τα φυτά θα μπορούσαν να τροποποιηθούν, για να παράγουν περισσότερο θρεπτικά ή πιο υγιεινά τρόφιμα
- Τα Γ.Τ. φυτά θα μπορούσαν να αναπτυχθούν, για να επιβιώσουν, σε ακραίες συνθήκες, όπως ξηρασία
- Τα παρασιτοκτόνα και τα ζιζανιοκτόνα θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν, λιγότερο
- Τα Γ.Τ. τρόφιμα θα μπορούσαν να έχουν θετικές επιπτώσεις, στην υγεία, όπως η κατασκευή βρώσιμων εμβολίων
- Τα Γ.Τ. τρόφιμα θα μπορούσαν να δώσουν φθηνότερα, καλύτερης ποιότητας και πιο νόστιμα φαγητά

Είναι ωστόσο εξίσου σημαντικό να παραθέσουμε και τους πιθανούς κινδύνους της Γενετικής Τροποποίησης:

- Δεν γνωρίζουμε αρκετά για το τι θα συμβεί, στα γονίδια, που εισάγονται, στις Γ.Τ. καλλιέργειες.
- Η ανάπτυξη των Γ.Τ. καλλιεργειών, σε μεγάλη κλίμακα, μπορεί να έχει επιπτώσεις, στην βιοποικιλότητα, την ισορροπία της φύσης, την πανίδα και το περιβάλλον

⁴⁰ http://www.kepka.org/Grk/info/Nutricion/nut006_015.htm

- Τα γονίδια, από τις Γ.Τ. καλλιέργειες, θα μπορούσαν να μεταφερθούν σε μη Γ.Τ. καλλιέργειες και άλλα φυτά, που αναπτύσσονται, κοντά
- Τα γονίδια ανοχής, στα αντιβιοτικά, θα μπορούσαν να επιβαρύνουν το πρόβλημα της ανοχής των παθογόνων, σε αντιβιοτικά
- Οι τοξίνες και αλλεργίες μπορούν να αυξηθούν, να μεταφερθούν ή να παραχθούν ως αποτέλεσμα γενετικής τροποποίησης.

2. ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ

Το έναυσμα για τη δημιουργία της γενετικής μηχανικής δόθηκε από μια σειρά διαδοχικών επιστημονικών ανακαλύψεων που περιλαμβάνει από το βραβείο Νόμπελ για την ανακάλυψη του DNA μέχρι την πρώτη παραγωγή του γενετικά συνδυασμένου βακτηρίου ⁴¹.

Το πρώτο γενετικά τροποποιημένο προϊόν που παράχθηκε για εμπορικούς σκοπούς ήταν μια τομάτα με το όνομα FlavrSavr από την εταιρεία Calgene, ΗΠΑ. Η εταιρεία Calgene υπέβαλλε στην US Food and Drug Administration το προϊόν για έλεγχο το 1992 και αφού η συγκεκριμένη αρχή το έκρινε αβλαβές για την υγεία των καταναλωτών, χωρίς να απαιτεί την επισήμανσή του ως γενετικά τροποποιημένο, το FlavrSavr κυκλοφόρησε στην αγορά το 1994. Η αντίδραση της κοινής γνώμης τότε, για τα γενετικά τροποποιημένα τρόφιμα, ήταν από μηδενική έως ελάχιστη αλλά τελικά το προϊόν αποσύρθηκε το 1997 γιατί ήταν γευστικά υποδεέστερο.

Από τότε μέχρι σήμερα τα γενετικά τροποποιημένα φυτά καλλιεργούνται για εμπορικούς σκοπούς σε περισσότερες από 40 χώρες, σε 6 ηπείρους. Το 2000 περίπου 442.000 km² καλλιεργούνταν με γενετικά τροποποιημένα φυτά, ανθεκτικά στα έντομα και τα ζιζάνια, όπως σόγια, καλαμπόκι, βαμβάκι και canola. Άλλα φυτά που έχουν καλλιεργηθεί πειραματικά είναι ένα είδος γλυκοπατάτας ανθεκτικό σε ιούς, ρύζι πλούσιο σε σίδηρο και βιταμίνες και μια πληθώρα φυτών ανθεκτικά σε ακραίες καιρικές συνθήκες.

⁴¹ <http://en.wikipedia.org/wiki/FlavrSavr>

Μεταξύ 1996 και 2001 η συνολική έκταση γης με γενετικά τροποποιημένα φυτά αυξήθηκε κατά 30 φορές (από 17.000 km² σε 520.000 km²) ενώ το 2003 είχε φτάσει τα 676.000 km². Τα κυριότερα γενετικά τροποποιημένα φυτά που καλλιεργούνται διεθνώς είναι η σόγια, το βαμβάκι και η ελαιοκράμβη ενώ οι γενετικές τροποποιήσεις αφορούν κυρίως τη διαχείριση των ζιζανίων, την προστασία από τα έντομα ή το συνδυασμό αυτών. Η καλλιέργεια τροποποιημένης σόγιας το 2001 αντιπροσώπευε το 63%, το καλαμπόκι το 19% και το βαμβάκι το 13%. Το 2004 η έκταση των γενετικά τροποποιημένων καλλιεργειών ήταν 809.000 km² εκ των οποίων τα 2/3 ήταν στην Αμερική. Το 2001 τέσσερις χώρες αντιπροσώπευαν το 99% των γενετικά τροποποιημένων καλλιεργειών: Ηνωμένες Πολιτείες (68%), Αργεντινή (22%), Καναδάς (6%) και Κίνα (3%). Εκτιμάται ότι το 70% των τροφίμων που βρίσκονται στα ράφια των super markets των Ηνωμένων Πολιτειών περιέχουν γενετικά τροποποιημένα συστατικά. Στο ίδιο συμπέρασμα καταλήγει και η Αγροτική Υπηρεσία των Ηνωμένων Πολιτειών που υπολογίζει ότι περίπου το 75% των τροφίμων στη χώρα περιέχει τουλάχιστον ένα γενετικά τροποποιημένο συστατικό.

Οι μελλοντικές εφαρμογές της γενετικής μηχανικής περιλαμβάνουν μπανάνες που παρέχουν προστασία από την Ηπατίτιδα Β, ψάρια τα οποία μεγαλώνουν ταχύτερα, δέντρα που μπαίνουν νωρίτερα σε ηλικία καρποφορίας αλλά και φυτά από τα οποία παράγονται νέα πλαστικά με μοναδικές ιδιότητες. Η επόμενη δεκαετία μπορεί να μας φέρει αλματώδεις εξελίξεις στην ανάπτυξη των γενετικά τροποποιημένων τροφίμων καθώς οι επιστήμονες τελειοποιούν την αποκωδικοποίηση του DNA και πειραματίζονται με νέους γενετικούς συνδυασμούς.

Ορισμένες κυβερνήσεις διαφωνούν με τις απαιτήσεις για την ανιχνευσιμότητα και την Επισήμανση των Γενετικά Τροποποιημένων τροφίμων. Για παράδειγμα η Ευρωπαϊκή Ένωση και η Ιαπωνία απαιτούν συγκεκριμένο τρόπο Επισήμανσης ενώ οι υπηρεσίες των Ηνωμένων Πολιτειών πιστεύουν ότι κάτι τέτοιο δεν είναι απαραίτητο και δεν έχει κανένα όφελος.

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση μέχρι σήμερα δεν υπήρχε κοινοτική νομοθεσία που να αφορά τη χρήση γενετικά τροποποιημένου υλικού σε ζωοτροφές, κάτι που

αλλάζει όμως με την καινούργια νομοθεσία, η οποία επιβάλλει την εφαρμογή διαδικασιών έγκρισης Γενετικά Τροποποιημένων Ζωοτροφών, ανάλογων με αυτών της έγκρισης Γενετικά Τροποποιημένων Τροφίμων. Παρόλα αυτά, οκτώ Γενετικά Τροποποιημένοι Οργανισμοί έχουν εγκριθεί σύμφωνα με την Οδηγία 90/220/EΚ για χρήση τους στις ζωοτροφές.

Πιο συγκεκριμένα, στην Ευρωπαϊκή Ένωση οι κυριότερες γενετικές τροποποιήσεις που μέχρι τώρα έχουν εγκριθεί αφορούν:

- Σόγια και αραβόσιτο τύπου Roundup Ready (αντοχή στο glyphosate), για εισαγωγή και κατανάλωση και όχι για καλλιέργεια
- Ελαιοκράμβη τύπου Liberty Link (αντοχή στο glufosinate) για καλλιέργεια και για κατανάλωση
- Αραβόσιτο τύπου Bt (προστασία από έντομα) για καλλιέργεια και κατανάλωση, που από το 1998 καλλιεργείται ευρέως στην Ισπανία και σε περιορισμένη κλίμακα σε Γερμανία και Γαλλία.

Πάντως στην Ελλάδα μέχρι τώρα δεν καλλιεργείται κανένα γενετικά τροποποιημένο φυτό σε εμπορική κλίμακα. Επιπλέον, με την επιβολή του Moratorium, οι ελάχιστες άδειες πειραματισμού που είχαν χορηγηθεί από το ΥΠΕΧΩΔΕ την περίοδο 1997-98 δεν συνεχίστηκαν, σε αντίθεση με τις άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης όπου η διενέργεια τέτοιων πειραμάτων συνεχίστηκε για τις κυριότερες καλλιέργειες της κάθε χώρας.

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση “των δεκαπέντε”, η μόνη καλλιέργεια που μέχρι τώρα καλλιεργείται σε εμπορική κλίμακα είναι ο αραβόσιτος τύπου Bt (για προστασία από τις κάμπιες) που εγκρίθηκε το 1998 και καλλιεργείται κυρίως στην Ισπανία. Είναι αξιοσημείωτο ότι πρόσφατα ενεγράφησαν στον Κοινό Κατάλογο ποικιλιών Καλλιεργούμενων Ειδών της Ευρωπαϊκής Ένωσης γενετικά τροποποιημένες ποικιλίες αραβοσίτου (από διάφορες εταιρείες σπόρων) που φέρουν την εγκεκριμένη γενετική τροποποίηση MON810, τύπου Bt για προστασία από έντομα. Αυτό αποτελεί μια ιδιαίτερα σημαντική εξέλιξη που σηματοδοτεί την ελεύθερη διακίνηση και καλλιέργεια οποιουδήποτε από τα αυτά υβρίδια, χωρίς κανένα περιορισμό, από νομικής τουλάχιστον πλευράς.

Για την Ελλάδα, ένας ρεαλιστικός στόχος είναι να οργανωθούν – με πρωτοβουλία των ενδιαφερόμενων εταιρειών σπόρων σε συνεργασία με το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων και με τα αρμόδια ερευνητικά και επιστημονικά ιδρύματα. Σε κάθε περίπτωση, εκτιμάται ότι η Ελλάδα, ως ισότιμο μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δεν πρέπει και δεν μπορεί να απομονωθεί και να είναι αμέτοχη στις εξελίξεις.⁴²

3. ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΗ ΤΩΝ ΓΕΝΕΤΙΚΑ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΤΡΟΦΙΜΩΝ

Ακόμη και το αναψυκτικό μπορεί να περιέχει σιρόπι από γενετικά τροποποιημένο αραβόσιτο. Χωρίς επισήμανση που να ενημερώνει τους καταναλωτές για τη φύση του προϊόντος, απλά δεν μπορούμε να γνωρίζουμε τι ακριβώς τρώμε.

Για το σκοπό αυτό και για το λόγο ότι το δικαίωμα των πολιτών και καταναλωτών στη γνώση διακυβέβεται, η σημασία που δίνεται πλέον στις ετικέτες των τροφίμων συνεχώς αυξάνεται. Η απόφαση των ΗΠΑ για τη μη επισήμανση των γενετικά τροποποιημένων τροφίμων θεωρείται από μεγάλο μέρος των καταναλωτών ως μη δημοκρατική και ότι εξασφαλίζει μόνο τα συμφέροντα των μεγάλων πολυεθνικών εταιρειών⁴³.

Σήμερα κατά γενική παραδοχή, η Ευρωπαϊκή Ένωση διαθέτει το πιο αυστηρό και αξιόπιστο σύστημα στον κόσμο για την αξιολόγηση, τον έλεγχο και την έγκριση των γενετικά τροποποιημένων φυτών και προϊόντων τους. Μεταξύ άλλων, το σύστημα αυτό διέπεται από την οδηγία 2001/18/EK79 που αναφέρεται στη «Σκόπιμη απελευθέρωση στο περιβάλλον γενετικά τροποποιημένων οργανισμών» καθώς και στους δύο Κανονισμούς, 1829 και 1830 του 2003, που

⁴² ΕΕ L 106 της 17/04/2001. Οδηγία 2001/18/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Μαρτίου 2001, για τη σκόπιμη ελευθέρωση γενετικώς τροποποιημένων οργανισμών στο περιβάλλον και την κατάργηση της οδηγίας 90/220/ΕΟΚ του Συμβουλίου - Δήλωση της Επιτροπής

⁴³ Your right to know. Genetically Engineered food: Changing the nature of Nature, 1999

ορίζουν αντίστοιχα την αυστηρή διαδικασία έγκρισης και την εφαρμογή του συστήματος της ιχνηλασιμότητας και υποχρεωτικής σήμανσης των Γενετικά Τροποποιημένων τροφίμων και ζωοτροφών.

Από το 1997 η επισήμανση της παρουσίας Γενετικά Τροποποιημένοι Οργανισμοί στα τρόφιμα είναι υποχρεωτική. Από τις 17.10.2002 η οδηγία Συμβουλίου, της 12ης Μαρτίου 2001, για τη σκόπιμη ελευθέρωση γενετικώς τροποποιημένων οργανισμών στο περιβάλλον και την κατάργηση της οδηγίας 90/220/ΕΟΚ του Συμβουλίου - Δήλωση της Επιτροπής 2001/18/ΕΚ τη λήψη όλων των κατάλληλων μέτρων, ώστε να διασφαλίζεται η επισήμανση των Γενετικά Τροποποιημένων Οργανισμών στα τρόφιμα σε οποιοδήποτε στάδιο διάθεσης στην αγορά. Ο 258/9780 επιβάλλει την υποχρεωτική επισήμανση τροφίμων και συστατικών που περιέχουν ή αποτελούνται από Γενετικά Τροποποιημένους Οργανισμούς, χωρίς αυτό να έχει καμία επίπτωση στις άλλες απαιτήσεις επισήμανσης που επιβάλλει η Κοινοτική νομοθεσία. Στα τρόφιμα όμως που παράγονται από Γενετικά Τροποποιημένους Οργανισμούς, αλλά δεν ανευρίσκεται στο περιεχόμενό τους γενετικά τροποποιημένη πρωτεΐνη ή DNA δεν απαιτείται επισήμανση, κάτι που αλλάζει με το καινούργιο νομοθετικό πλαίσιο, το οποίο επιβάλλει την επισήμανση των Γενετικά Τροποποιημένων προϊόντων ανεξάρτητα αν ανιχνεύεται στο περιεχόμενό τους γενετικά τροποποιημένο υλικό.

Οι απαιτήσεις επισήμανσης που επιβάλλουν οι Κανονισμοί 1139/98/ΕΚ, 50/2000/ΕΚ και 49/2000/ΕΚ έχουν ήδη αναφερθεί. Σε ότι αφορά την επισήμανση των Γενετικά Τροποποιημένων ποικιλιών σπόρων, αυτή είναι υποχρεωτική σύμφωνα με την Οδηγία 98/95/ΕΚ, ενώ για την επισήμανση των Γενετικά Τροποποιημένων ζωοτροφών δεν υπήρχε μέχρι σήμερα καμία απαίτηση επισήμανσης.⁴⁴

⁴⁴ ΕΕ L 043 της 14/02/1997. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 258/97 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Ιανουαρίου 1997 σχετικά με τα νέα τρόφιμα και τα νέα συστατικά τροφίμων

4. ΓΕΝΙΚΑ ΠΕΡΙ ΝΟΜΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΓΕΝΝΕΤΙΚΑ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ

Η Ευρώπη, έχει, ήδη, υιοθετήσει ένα μεγάλο μέρος του απαραίτητου νομοθετικού πλαισίου, για τους Γ.Τ.Ο., αλλά δεν είναι αρκετό. Η Οδηγία 2001/18, που επιτρέπει, στις εθνικές ή περιφερειακές κυβερνήσεις, να εξαίρουν γεωγραφικές περιοχές, από την εισαγωγή συγκεκριμένων Γ.Τ.καλλιεργειών, δεν μπορεί να λειτουργήσει, ως ομπρέλα προστασίας, απέναντι σε όλες τις μελλοντικές καλλιέργειες, γιατί πρέπει κάθε περίπτωση να εξετάζεται, χωριστά και να απαγορεύεται η καλλιέργεια, μόνο λόγω περιβαλλοντικών κινδύνων. Το δικαίωμα των Καταναλωτών, στην επιλογή, δε λαμβάνεται υπόψη. Κάποιες κυβερνήσεις, όπως της Γερμανίας, της Δανίας, της Ιταλίας και του Λουξεμβούργου, θεσμοθέτησαν συγκεκριμένες διατάξεις, για τις αποστάσεις ανάμεσα σε Γ.Τ. και μη Γ.Τ. καλλιέργειες, την ευθύνη του καλλιεργητή Γ.Τ.Ο. απέναντι στους καλλιεργητές μη Γ.Τ.Ο. κ.λπ. Παρότι εξετάζεται η δυνατότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης να ρυθμίσει αυτά τα θέματα με ευρωπαϊκή νομοθεσία, προς το παρόν η εφαρμογή της Οδηγίας 2001/18 εξαρτάται από τον εθελοντισμό των εθνικών ή περιφερειακών κυβερνήσεων.

Στην Ευρώπη, 100 περιφέρειες και περισσότερες από 3.500 υπο- περιφέρειες έχουν αυτοανακηρυχθεί ελεύθερες Γ.Τ.Ο. ζώνες. Στην Καλιφόρνια, εκστρατείες πολιτών έχουν, ως αποτέλεσμα, την ανακήρυξη των περιοχών του Μεντροσίνο, του Τρίνιτι και του Μαρίν, ως ζώνες ελεύθερες Γ.Τ.Ο. Όμως οι εταιρίες βιοτεχνολογίας πιέζουν την αμερικανική κυβέρνηση να συντρίψει αυτές και οποιεσδήποτε άλλες παρόμοιες μελλοντικές κινήσεις πολιτών.

Στη Βραζιλία, ο Κυβερνήτης του Παρανά, πιέζει την κυβέρνηση να ανακηρύξει την περιοχή αυτή ζώνη ελεύθερη Γ.Τ.Ο. Στον Καναδά, η κυβέρνηση της νήσου του Πρίγκιπα Εδουάρδου διεξήγαγε δημοψήφισμα, για να ανακηρυχθεί η περιοχή ελεύθερη Γ.Τ.Ο.⁴⁵

⁴⁵ «Αποτίμηση ρίσκου και ασφάλεια τροφίμων», Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, Ειδικές Μορφωτικές Εκδηλώσεις, 2005

5. ΕΞΕΛΙΞΗ ΣΤΟ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΈΝΩΣΗ

Οι προβληματισμοί της κοινής γνώμης σχετικά με τα Γενετικά Τροποποιημένα τρόφιμα και τους Γενετικά Τροποποιημένους οργανισμούς γενικότερα, είχαν σημαντικό αντίκτυπο στην προώθηση των Γενετικά Τροποποιημένων προϊόντων στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Στην πραγματικότητα, οδήγησαν στη αναστολή της έγκρισης για την τοποθέτηση τέτοιων προϊόντων στην ευρωπαϊκή αγορά.

Το marketing των Γενετικά Τροποποιημένων τροφίμων και των Γενετικά Τροποποιημένων οργανισμών αποτελεί αντικείμενο εκτεταμένων νομοθετικών ρυθμίσεων. Η Κοινοτική νομοθεσία σχετικά με το συγκεκριμένο αντικείμενο υπάρχει από τις αρχές της δεκαετίας του 1990.

Ξεκινώντας, λοιπόν, μια σύντομη αναφορά στο θεσμικό πλαίσιο που δημιουργήθηκε σε κοινοτικό επίπεδο για τους Γενετικά Τροποποιημένους οργανισμούς, το 1990 η Οδηγία 90/220/ΕΚ “Για τη σκόπιμη απελευθέρωση των γενετικά Τροποποιημένων οργανισμών στο περιβάλλον” αποτέλεσε την πρώτη οριζόντια νομοθεσία, η οποία ρύθμιζε την απελευθέρωση των Γενετικά Τροποποιημένων οργανισμών στο περιβάλλον, τόσο για πειραματικούς σκοπούς όσο και για διάθεση στην κοινοτική αγορά για οποιαδήποτε χρήση. Μερικά χρόνια αργότερα, το 1997, ο 258/97/ΕΚ «Σχετικά με τα νέα τρόφιμα και τα νέα συστατικά τροφίμων» διαχωρίζει για πρώτη φορά τους κανόνες κυκλοφορίας (έγκρισης και επισήμανσης) των τροφίμων που προέρχονται από Γενετικά Τροποποιημένους Οργανισμούς από των υπολοίπων αντίστοιχων συμβατικών προϊόντων.

Ο εν λόγω Κανονισμός διευκρινίζει ότι αν ένα γενετικά τροποποιημένο τρόφιμο μετά από τους απαραίτητους επιστημονικούς ελέγχους αποδειχθεί ότι είναι ισοδύναμο με ένα συμβατικό, τότε αυτό δεν επισημαίνεται.⁴⁶

Σε αντίθετη περίπτωση, η επισήμανση θεωρείται υποχρεωτική, δηλαδή τα γενετικά τροποποιημένα χαρακτηριστικά ή οι τροποποιημένες ιδιότητες, μαζί με

⁴⁶ Αποτίμηση ρίσκου και ασφάλεια τροφίμων», Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, Ειδικές Μορφωτικές Εκδηλώσεις, 2005

την υπόδειξη της μεθόδου βάσει της οποίας παρήχθη το εν λόγω χαρακτηριστικό, ή η συγκεκριμένη τροποποιημένη ιδιότητα, σημαίνονται επί της συσκευασίας του διακινούμενου προϊόντος. Ουσιαστικά λοιπόν, από το 1997 δίνεται η δυνατότητα στον καταναλωτή αν επιλέγει προϊόντα που θα καταναλώνει.

Ο συγκεκριμένος Κανονισμός δεν αναφερόταν μόνο στα Γενετικά Τροποποιημένα τρόφιμα αλλά και σε διάφορα νέα τρόφιμα, τα οποία έχουν παραχθεί από νέες τεχνολογίες είτε η σύστασή τους είναι νέα είτε πάλι είναι ουσίες που δεν είχαν ξαναχρησιμοποιηθεί ως τρόφιμα στο παρελθόν.

Η διαδικασία έγκρισης για την κυκλοφορία ενός Γενετικά Τροποποιημένου οργανισμού στο περιβάλλον είναι ιδιαίτερα πολύπλοκη και βασικά απαιτεί τη συμφωνία μεταξύ όλων των χωρών μελών αλλά και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Από το 1991 μέχρι και το 1998 η Ευρωπαϊκή Ένωση επέτρεψε τη διάθεση 18 τέτοιων οργανισμών με απόφαση της Επιτροπής.

Από τον Οκτώβριο του 1998 και μετά δεν υπήρξε άλλη εξουσιοδότηση παρόλο που εκκρεμούν άλλες 12 υποθέσεις. Μερικά από τα κράτη μέλη έχουν εκδώσει μέτρα προστασίας με τη μορφή προσωρινών άρθρων ώστε να επιτύχουν την πλήρη απαγόρευση την διακίνησης γενετικά τροποποιημένων προϊόντων καλαμποκιού και ελαιοκράμβης.

Επιπλέον, το 1998, ο 1139/98/ΕΚ «Για την υποχρεωτική αναγραφή στοιχείων στην επισήμανση ορισμένων τροφίμων που παράγονται από Γενετικά Τροποποιημένους Οργανισμούς» αναφερόταν στους ειδικούς κανόνες επισήμανσης των τροφίμων που παράγονται από τη γενετικά τροποποιημένη σόγια Roundup Ready και τον αραβόσιτο Bt-176, τα οποία είχαν εγκριθεί από την οδηγία 90/220/ΕΚ, πριν την εφαρμογή του 258/97/ΕΚ, και τα οποία υπόκειντο στις ίδιες απαιτήσεις επισήμανσης με τα μετέπειτα εγκριθέντα.⁴⁷

Η Επισήμανση – για τη διευκόλυνση του καταναλωτή – επέβαλλε να αναγράφεται πάνω στην ετικέτα του προϊόντος: «Γενετικά τροποποιημένη σόγια ή αραβόσιτος»

⁴⁷ <http://www.who.int/foodsafety/publications/biotech/20questions/en/index.html>

ή ότι «Παράγεται από γενετικά τροποποιημένη σόγια ή αραβόσιτο». Ο 1139/98/EK έθετε επίσης τις βάσεις για θέσπιση ενός “κατωφλίου”, ενός κατώτατου ορίου αναφορικά με την παρουσία DNA ή πρωτεϊνών στο τελικό προϊόν. Δεν όριζε όμως ποιο είναι το “κατώφλι” αυτό.

Κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του '90 λοιπόν, το νομοθετικό πλαίσιο επεκτάθηκε και αναδιοργανώθηκε λαμβάνοντας υπόψιν την αντίδραση του καταναλωτικού κοινού, των διαφόρων οργανώσεων και των επιχειρηματιών. Έτσι, εκδίδεται ο 2000/49/EK85 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Ο εν λόγω διευκρινίζει δύο νέα στοιχεία:

- Όταν στο τελικό προϊόν δεν ανιχνεύεται ούτε πρωτεΐνη ούτε DNA που προέρχεται από γενετική τροποποίηση, τότε δεν απαιτείται σήμανση του παραχθέντος τελικού προϊόντος.
- Ορίζεται για πρώτη φορά ως κατώτατο όριο επισήμανσης για τυχαία ή τεχνικώς αναπόφευκτη παρουσία εγκεκριμένου γενετικά τροποποιημένου υλικού σε συμβατικό, το ποσοστό 1% για κάθε ένα από τα γενετικά τροποποιημένα συστατικά.

Την ίδια χρονική περίοδο δημοσιεύεται από την Ευρωπαϊκή Ένωση και ένας δεύτερος, ο 50/2000/EK “Για την Επισήμανση των τροφίμων και των συστατικών τους που περιέχουν πρόσθετες και αρωματικές ύλες οι οποίες έχουν τροποποιηθεί γενετικώς ή έχουν παραχθεί από Γενετικά Τροποποιημένους οργανισμούς”. Πεδίο εφαρμογής του λοιπόν είναι η σήμανση των προσθέτων (additives) και αρωματικών υλών (flavorings) οι οποίες έχουν τροποποιηθεί γενετικά. Συμπληρώνει με άλλα λόγια τον κανονισμό 49/2000/EK και με τον τρόπο αυτό θεσμοθετείται πλέον και η επισήμανση των τροφίμων που περιέχουν πρόσθετα προερχόμενα από γενετικά Τροποποιημένους οργανισμούς.⁴⁸

⁴⁸ ΕΕ L 006 της 11/01/2000. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 49/2000 της Επιτροπής, της 10^{ης} Ιανουαρίου 2000, περί τροποποίησης του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1139/98 του Συμβουλίου για την υποχρεωτική αναγραφή στοιχείων, επιπλέον των προβλεπόμενων στην οδηγία 79/112/ΕΟΚ, στην επισήμανση ορισμένων τροφίμων που παράγονται από γενετικώς τροποποιημένους οργανισμούς

Το 2001 η υιοθέτησε ακόμη δύο νέες νομοθετικές προτάσεις αναφορικά με την ιχνηλασιμότητα των Γενετικά Τροποποιημένων οργανισμών. Με αυτό τον τρόπο επιτεύχθηκε η ενδυνάμωση των κανόνων Επισήμανσης και η απλοποίηση της διαδικασίας έγκρισης προσθήκης Γενετικά Τροποποιημένων οργανισμών στα τρόφιμα και τις ζωοτροφές. Σύμφωνα με τη γνώμη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, οι νέες αυτές προτάσεις προσθέτουν στοιχεία στην ήδη υπάρχουσα νομοθεσία αλλά ενσωματώνουν σε αυτή και τους προβληματισμούς των χωρών- μελών. Από την άλλη πλευρά ενδυναμώνουν την εμπιστοσύνη των καταναλωτών στα εγκεκριμένα Γενετικά Τροποποιημένα τρόφιμα της αγοράς. Η Επιτροπή αναμένει ότι η υιοθέτηση αυτών των προτάσεων θα ανοίξει και το δρόμο για νέες εγκρίσεις Γενετικά Τροποποιημένων τροφίμων στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα.

Το 2002 εκδόθηκε μία αναθεωρημένη Οδηγία με σκοπό να ενισχύσει και να εκσυγχρονίσει τους ήδη υφιστάμενους σχετικά με την Ανάλυση Επικινδυνότητας, τη Διαχείριση Κινδύνων και τη λήψη αποφάσεων για την απελευθέρωση των Γενετικά Τροποποιημένων οργανισμών προς το φυσικό περιβάλλον. Η νέα αυτή Οδηγία προβλέπει επίσης και τη μακρόχρονη καταγραφή των επιπτώσεων που μπορεί να έχουν οι Γενετικά Τροποποιημένοι οργανισμοί στο περιβάλλον.

Η Επισήμανση στην Ευρωπαϊκή Ένωση είναι σήμερα υποχρεωτική τόσο για τα προϊόντα που προέρχονται από τη νέα βιοτεχνολογία όσο και για αυτά που περιέχουν Γενετικά Τροποποιημένους οργανισμούς. Στις 3/7/2002, ψηφίστηκε στο Ευρωκοινοβούλιο, η πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, για την σήμανση και την ανιχνευσιμότητα των γενετικά τροποποιημένων οργανισμών και των παραγώγων τους, τόσο στα τρόφιμα όσο και στις τροφές των ζώων. Η νομοθεσία επίσης, θέτει το πρόβλημα της τυχαίας επιμόλυνσης ενός κανονικού τροφίμου από ένα Γενετικά Τροποποιημένο.⁴⁹

⁴⁹ COM 2001 - 1821 final, 25 July 2001, COM 2001 - 425 final, 25 July 2001.

Αναλυτικότερα:

- Έγινε δεκτή η σήμανση των παράγωγων των Γενετικά Τροποποιημένων Οργανισμών
- Απορρίφθηκε η πρόταση να μην αναφέρονται, στην σήμανση, οι Γενετικά Τροποποιημένοι Οργανισμοί
- Εφόσον το ποσοστό, που οι Γενετικά Τροποποιημένοι Οργανισμοί συμμετέχουν, ως συστατικά του τροφίμου, υπερβαίνει το 0,9%, τότε οι οργανισμοί αυτοί πρέπει να αναφέρονται, υποχρεωτικά, στη σήμανση.

Το επιχείρημα, για τυχαία ή αναπόφευκτη παρουσία μη εγκεκριμένων Γενετικά Τροποποιημένων Οργανισμών, σε τρόφιμα, απορρίφθηκε. Σε εφαρμογή, λοιπόν, της παραπάνω απόφασης του Ευρωκοινοβουλίου φτάνουμε στο 2003 όπου έχουμε ένα ολοκληρωμένο και αυστηρότερο θεσμικό πλαίσιο για τους Γενετικά Τροποποιημένους οργανισμούς. Αυτό επιτυγχάνεται με την έκδοση του 1829/2003/ΕΚ

“Για τα Γενετικά Τροποποιημένα τρόφιμα και ζωοτροφές”. Ο αυτός προβλέπει από 18 Απριλίου του 2004, για όσα τρόφιμα παράγονται, στην Ευρωπαϊκή Ένωση τα ακόλουθα:

- Τη διαδικασία έγκρισης της κυκλοφορίας Γενετικά Τροποποιημένων τροφίμων
- Τους κανόνες επισήμανσης για τα Γενετικά Τροποποιημένα τρόφιμα που απευθύνονται στον τελικό καταναλωτή
- Τη δημιουργία Κοινοτικού Μητρώου Γενετικά Τροποποιημένων τροφίμων και ζωοτροφών
- Τη θεσμοθέτηση του Κοινοτικού Εργαστηρίου Αναφοράς για Γενετικά Τροποποιημένους οργανισμούς
- Ρυθμίζει δευτερεύοντα ζητήματα, όπως είναι το καθεστώς κυκλοφορίας παλαιότερων Γενετικά Τροποποιημένων προϊόντων και η μετατροπή των

εκκρεμών αιτήσεων που είχαν κατατεθεί βάσει του παλαιότερου θεσμικού πλαισίου στα νέα δεδομένα.⁵⁰

Η διαδικασία έγκρισης η οποία περιγράφεται στον Κανονισμό αυτό περιγράφεται συνοπτικά στα παρακάτω βήματα:

1. Κατάθεση φακέλου στο Κράτος – Μέλος (Κ-Μ)
2. Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Αρχής για την Ασφάλεια των Τροφίμων (EFSA) με την οποία γίνεται εκτίμηση της επικινδυνότητας (Κεντρική Διαδικασία)
3. Υποβολή σχεδίου απόφασης προς ψήφιση από την στη Μόνιμη Επιτροπή Τροφικής Αλυσίδας και Υγείας των Ζώων (Διαδικασία Επιτροπολογίας)
4. Εφόσον ψηφιστεί εγκριτική απόφαση, εγγραφή στο Κοινοτικό Μητρώο

Το Κοινοτικό Μητρώο είναι μητρώο Γενετικά Τροποποιημένων τροφίμων και ζωοτροφών το οποίο καταρτίζει και τηρεί η και το οποίο καθίσταται διαθέσιμο στο κοινό μέσω του διαδικτύου. Κάθε εγγραφή στο μητρώο περιλαμβάνει μεταξύ άλλων τον κάτοχο της έγκρισης, την ονομασία του τροφίμου, την ημερομηνία έγκρισης, όρους για τη διάθεση στην αγορά (Επισήμανση, κ.τ.λ), τη μέθοδο δειγματοληψίας, ανίχνευσης και ταυτοποίησης και τον μοναδικό ταυτοποιητή.

Το Κοινοτικό Εργαστήριο Αναφοράς είναι το Κοινό Κέντρο Ερευνών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Joint Research Centre), το οποίο επικουρείται από κοινοπραξία εθνικών εργαστηρίων αναφοράς που ονομάζεται Ευρωπαϊκό Δίκτυο εργαστηρίων Γενετικά Τροποποιημένων οργανισμών (ENGL). Στο δίκτυο από ελληνικής πλευράς συμμετέχουν το Γενικό Χημείο του Κράτους (Διεύθυνση Τροφίμων), το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων και το ΕΚΕΤΑ (Ινστιτούτο Αγροβιοτεχνολογίας). Το Κοινοτικό Εργαστήριο Αναφοράς είναι

⁵⁰ ΕΕ L 159 της 03/06/1998. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1139/98 του Συμβουλίου της 26ης Μαΐου 1998 για την υποχρεωτική αναγραφή στοιχείων, επιπλέον των προβλεπόμενων στην οδηγία 79/112/ΕΟΚ, στην επισήμανση ορισμένων τροφίμων που παράγονται από γενετικώς τροποποιημένους οργανισμούς

υπεύθυνο για την αξιολόγηση των στοιχείων που δίνει ο αιτών σχετικά με τις μεθόδους, καθώς και την επικύρωση των μεθόδων.⁵¹

Η κυριότερη απαίτηση Επισήμανσης που επιβάλλει ο 1829/2003/EK είναι ότι τα τρόφιμα και τα συστατικά των τροφίμων που περιέχουν, αποτελούνται ή παράγονται από Γενετικά Τροποποιημένους οργανισμούς και απευθύνονται στον τελικό καταναλωτή πρέπει να φέρουν στην ετικέτα την ένδειξη “Περιέχουν, αποτελούνται ή παράγονται από Γενετικά Τροποποιημένο (όνομα οργανισμού)”. Επιμέρους διατάξεις καθορίζουν το πού θα αναγράφεται η ένδειξη αυτή, πως θα επισημαίνονται τα χύδην προϊόντα καθώς και άλλες λεπτομέρειες. Από την απαίτηση της παραπάνω υποχρεωτικής Επισήμανσης απαλλάσσονται τα τρόφιμα που περιέχουν Γενετικά Τροποποιημένο υλικό από τυχαία επιμόλυνση μέχρι 0,9% επί ενός έκαστου συστατικού.

Με αυτή τη νομοθεσία, δίνεται η δυνατότητα, στον Καταναλωτή, να επιλέξει, εάν θα καταναλώσει ή όχι τρόφιμα ή συστατικά, τα οποία προέρχονται, από γενετικά τροποποιημένους οργανισμούς, δικαίωμα, που μέχρι πρότινος, του το αρνούνταν. Το σύστημα αυτό, για πρώτη φορά, αναγνωρίζει τα βασικά δικαιώματα του Καταναλωτή, το δικαίωμα της πληροφόρησης και της επιλογής. Παράλληλα, θα ενισχύσει τη σήμανση των προϊόντων και θα αποτελέσει το κλειδί, για την απόσυρση προϊόντων, τα οποία εγκυμονούν κινδύνους, για την υγεία και το περιβάλλον. Η παρακολούθηση, ο έλεγχος και η επαλήθευση των συστατικών, που αναγράφονται, στις ετικέτες, είναι οι μόνοι τρόποι, για να διασφαλίσουμε την υγεία των Καταναλωτών.⁵²

Τα τελευταία χρόνια αναπτύχθηκε ένας σημαντικός αριθμός εφαρμοστικών μέτρων που υποστηρίζουν και επεξηγούν τη λειτουργικότητα του νομοθετικού. Μεταξύ άλλων, τα μέτρα αυτά, περιλαμβάνουν κατευθυντήριες γραμμές για την αποτίμηση της επικινδυνότητας, την παρακολούθηση και τη δειγματοληψία.⁵³

⁵¹ “Αποτίμηση ρίσκου και ασφάλεια τροφίμων”, Κοινοτική νομοθεσία για τα γενετικά τροποποιημένα τρόφιμα: Ο ρόλος του Γενικού Χημείου του Κράτους, Δρ. Διονυσία Στεφανίτση, σελ. 45

⁵² - Ιχνηλασιμότητα γενετικά τροποποιημένων τροφίμων. Κοινοτική και Εθνική Νομοθεσία, Κωνσταντίνος Αναγνώστου, σελ. 277-287

⁵³ <http://www.foodlaw.rdg.ac.uk/news/eu-06011.htm>

Έτσι για παράδειγμα, ο 641/2004/ΕΚ “Σχετικά με τις λεπτομέρειες εφαρμογής του 1829/2003/ΕΚ” αφορά τα εφαρμοστικά μέτρα του αυτού.

Επιπρόσθετα, ο 1830/2003/ΕΚ διευρύνει την έννοια των Γενετικά Τροποποιημένων συστατικών των τροφίμων ώστε να καλύπτει πλέον και την έννοια των συστατικών που περιέχονται ή παράγονται από Γενετικά Τροποποιημένους οργανισμούς, συμπεριλαμβανομένων και των πρωτεϊνών από Γενετικά Τροποποιημένους Οργανισμούς. Για πρώτη φορά γίνεται επίσης αναφορά στα πρόσθετα και τις αρωματικές ύλες που προορίζονται για την ανθρώπινη κατανάλωση.

Μία άλλη παράμετρος σχετικά με τα Γενετικά Τροποποιημένα τρόφιμα και οργανισμούς είναι και η διακίνησή τους τόσο μέσα στα όρια της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσο και πέρα από αυτά. Η παράμετρος αυτή ρυθμίζεται πλέον με τον Κανονισμό 1946/2003/ΕΚ. Σύμφωνα με αυτό τον Κανονισμό μια ειδική επιτροπή (Biosafety Creating-House) είναι υπεύθυνη για την έγκριση κάθε Γενετικά Τροποποιημένου τροφίμου ή οργανισμού που πρόκειται να διακινηθεί.

6. ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΕ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

Σε παγκόσμια κλίμακα ο “Codex Alimentarius” ασχολείται με το θέμα των γενετικά τροποποιημένων οργανισμών από το 2003. Στα πλαίσια λοιπόν των ομάδων εργασίας του, συστάθηκε το Κάλγκαρι του Καναδά μια ομάδα εργασίας με σκοπό την εκπόνηση ενός κειμένου αναφορικά με τη σήμανση γενετικά τροποποιημένων τροφίμων. Στην ομάδα μετείχαν πολλά κράτη-μέλη του “Codex Alimentarius”, μεταξύ των οποίων και η Ευρωπαϊκή Ένωση με τους εκπροσώπους της (Αγγλία, Ιρλανδία, Γαλλία και Σουηδία).

Το κείμενο που εκπονήθηκε παρουσιάστηκε στην 32η Σύνοδο της Επιτροπής του “Codex Alimentarius” για τη σήμανση των τροφίμων 91 το Μάιο του 2004, με τίτλο «σχέδιο κατευθυντηρίων γραμμών για τη σήμανση τροφίμων και συστατικών τροφίμων, παραγομένων με τη χρήση τεχνικών γενετικής τροποποίησης και γενετικής μηχανικής».

Το κείμενο αναφέρεται σε διατάξεις σήμανσης για τρόφιμα τα οποία περιέχουν, εμπερικλείουν ή παράγονται από γενετικά τροποποιημένους οργανισμούς καθώς επίσης και σε υποχρεωτικά ή προαιρετικά στοιχεία σήμανσης των τροφίμων, παραγόμενων με αυτές τις τεχνικές.⁵⁴

Στις ΗΠΑ την κύρια ευθύνη για την ασφάλεια και επισήμανση των τροφίμων φέρει για τα περισσότερα τρόφιμα το “Food and Drug Administration – FDA” ενώ για το κρέας και τα πουλερικά υπεύθυνο είναι το Τμήμα Γεωπονίας (“U.S. Department of Agriculture –USDA”). Το FDA απασχολεί περίπου 7000 επιστήμονες, νομικούς συμβούλους και επιθεωρητές σε γραφεία της υπηρεσίας σε όλη τη χώρα. Είναι μέσα στις υποχρεώσεις του FDA να εκδίδει Κανονισμούς για κάθε τομέα των τροφίμων που χρειάζεται νομοθετική ρύθμιση. Οι επιθεωρητές του FDA είναι εξουσιοδοτημένοι να επιθεωρούν όλα τα στάδια παραγωγής, αποθήκευσης, μεταφοράς και πώλησης των τροφίμων.

Όσον αφορά τα εισαγόμενα προϊόντα, όλα τα προϊόντα θα πρέπει να ακολουθούν τις απαιτήσεις της Ομοσπονδιακής πράξης για τα Τρόφιμα, τα Φάρμακα και τα Καλλυντικά (“Federal Food, Drug and Cosmetics Act).

Το “FDA” επέτρεψε – με επιφυλάξεις – την εθελοντική επισήμανση των τροφίμων από το 1992. Μόνο μερικές βιομηχανίες υιοθέτησαν το μέτρο αυτό και κατά συνέπεια η πολιτική αυτή κρίθηκε ως αναποτελεσματική.

Οι αντιπρόσωποι της επιτροπής του “Codex” από τις ΗΠΑ και τον Καναδά βέχουν ταχθεί ανοιχτά κατά της επισήμανσης των γενετικά τροποποιημένων οργανισμών. Δεν είναι καθόλου τυχαίο βέβαια ότι οι εννέα από τους δεκατρείς Καναδούς μη κυβερνητικούς αντιπροσώπους είναι μέλη μεγάλων αγροτοβιομηχανικών επιχειρήσεων. Παρόμοια είναι η κατάσταση και για τους αντιπροσώπους των ΗΠΑ όπου δέκα από τις δεκατέσσερις μη κυβερνητικές θέσεις καλύπτονται από μεγάλες επιχειρήσεις ή ενώσεις βιομηχάνων.⁵⁵

⁵⁴ Codex Committee on Food Labeling-CCFL

⁵⁵ “Governmental Regulation of Food & Nutrition Labeling”, Food Science, σελ. 561

7. ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Οι Κανονισμοί 1829/2003/ΕΚ και 1830/2003/ΕΚ, επιβάλλουν σε κάθε κράτος-μέλος συγκεκριμένα μέτρα επιθεώρησης και ελέγχου σε εθνικό επίπεδο. Στην Ελλάδα τα μέτρα αυτά συνίστανται ειδικότερα σε:

- Διοικητικούς ελέγχους: Εννοούνται οι έλεγχοι των συνοδευτικών εγγράφων κατά την εισαγωγή ενός προϊόντος στην ελληνική αγορά, τόσο από τρίτες χώρες όσο και από χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τα αναγραφόμενα επί των εγγράφων αυτών θα πρέπει να συμβαδίζουν με τις απαιτήσεις των κοινοτικών κανονισμών όσον αφορά τη σήμανση και την ιχνηλασιμότητα. Οι διοικητικοί έλεγχοι γίνονται καταρχήν στα σημεία εισόδου της χώρας (λιμάνια, τελωνεία) και στο μεγαλύτερο ποσοστό τους αφορούν πρώτες ύλες που προορίζονται για την παρασκευή ζωοτροφών
- Επιτόπιους φυσικούς ελέγχους: Ελέγχεται η ποιότητα και η καταλληλότητα της εισαγόμενης πρώτης ύλης. Επιπρόσθετα γίνονται ανακοινώσεις μέσω δελτίων τύπου αλλά και μέσω της ιστοσελίδας διαφόρων φορέων, όπως ο ΕΦΕΤ, ή στο διαδικτυακό τόπο του Υπουργείου Ανάπτυξης.
- Δειγματοληπτικούς-εργαστηριακούς ελέγχους: Κάθε φορτίο που βρίσκεται στο σημείο εισόδου της Ελλάδας παραμένει ή αποθηκεύεται στο λιμάνι μέχρι να γίνει η δειγματοληψία και να εκδοθούν τα εργαστηριακά αποτελέσματα. Στην συνέχεια τα αποτελέσματα γνωστοποιούνται στις αρμόδιες υπηρεσίες, το φορτίο απελευθερώνεται εφόσον πληροί τις κοινοτικές διατάξεις και διατίθεται στο εσωτερικό της χώρας. Το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων συνεργάζεται στενά με τα οκτώ περιφερειακά του κέντρα ανά την Ελλάδα, καθώς επίσης και με τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις – Διευθύνσεις Αγροτικής Ανάπτυξης, προκειμένου να εκπονηθούν οι δειγματοληψίες στα σημεία εισόδου. Το δείγμα ή τα δείγματα που λαμβάνονται αποστέλλονται στο Γενικό Χημείο του Κράτους για ανάλυση και φυσικά για ταυτοποίηση των αναγραφόμενων στα συνοδευτικά έγγραφα τα οποία παρέχουν οι εισαγωγείς.

ΜΕΡΟΣ Δ'

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

1. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Από τη μελέτη της νομοθεσίας διαφαίνεται ότι η Ασφάλεια και Υγιεινή τροφίμων έχει βελτιωθεί αισθητά την τελευταία 5 ετία. Στόχος είναι κυρίως η προστασία και σωστή ενημέρωση των καταναλωτών. Το γεγονός αυτό αναγνωρίζεται τόσο από την πλευρά των καταναλωτών όσο και από τους παρασκευαστές και βιομηχάνους τροφίμων.

Η Επισήμανση στα τροφίμων είναι ένα εξαιρετικό παράδειγμα αυτής της βελτίωσης, αφού καλύπτει από τα συστατικά ενός προϊόντος, την προέλευσή του μέχρι και τη διαθρεπτική του αξία. Από την άλλη πλευρά οι παραγωγοί και οι διανομείς απαιτείται να κάνουν αποτίμηση της επικινδυνότητας των προϊόντων και να τη διατυπώνουν ευκρινώς στις συσκευασίες ώστε να προστατεύουν τους αγοραστές από πιθανά ατυχήματα και παρενέργειες.

Γενικότερα οι προκλήσεις από τις τρέχουσες νομοθετικές διατάξεις είναι ότι εφόσον κατέχονται από σχετική σαφήνεια κρίνεται απαραίτητη η κοινή προσέγγιση στην κατανόηση και εφαρμογή των κανόνων ώστε να εξασφαλίζεται και η νομική ασφάλεια για τις επιχειρήσεις τροφίμων και ελεγκτικές αρχές.

Ο νομικός αυτός εξορθολογισμός ωστόσο έρχεται σε συνδυασμό με τους αυξημένους ελέγχους από τον ΕΦΕΤ στις βιομηχανίες τροφίμων. Οι Αρμόδιες Αρχές για να ανταπεξέλθουν στις προκλήσεις της οικονομικής κρίσης χρειάζεται να υιοθετούν έγκαιρη προσέγγιση από επιστημονικά καταρτισμένο προσωπικό που συνεχώς εκπαιδεύεται και ένα νομοθετικό πλαίσιο που συνεχώς

επικαιροποιείται και τροποποιείται ανάλογα. Ωστόσο το προσωπικό, έπειτα και από την αναδιοργάνωση σε διάφορες Δημόσιες Υπηρεσίες, είναι μεν ακαδημαϊκά καταρτισμένο αλλά στις περισσότερες των περιπτώσεων, μη έμπειρο πρακτικά σε χώρο βιομηχανίας. Αυτό δυσχεραίνει την αποτελεσματικότητα των ελέγχων αλλά και την εύρυθμη λειτουργία βιομηχανιών τροφίμων που καλούνται να ανταπεξέλθουν σε τέτοιου είδους ελέγχους. Σε κάθε περίπτωση η χρήση ενός νομικού συμβούλου κρίνεται καθοριστική για την συνεχή παρακολούθηση των σχετικών αλλαγών.

Από την άλλη, το νομοθετικό πλαίσιο των τροφίμων κρίνεται ουσιαστικά πιο πλήρες συγκριτικά με την προηγούμενη τουλάχιστον 10 ετία. Μάλιστα η τροποποίηση της νομοθεσίας ώστε οι Υγειονομικές Υπηρεσίες να δύνανται να προβαίνουν σε ανακοινώσεις σχετικά με απάτες στα τρόφιμα, ανεξάρτητα του αν συνιστούν κίνδυνο για την υγεία, συμβάλλει στην επαγρύπνιση και άμεση ενημέρωση του καταναλωτικού κοινού.

Συμπερασματικά λοιπόν, έχουμε ένα γερό νομοθετικό σκελετό που δομείται από ποικίλους ευρωπαϊκούς Κανονισμούς. Αυτό σε συνδυασμό με τους αυξημένους ελέγχους αλλά και τη γενικότερη επαγρύπνιση των καταναλωτών, φαίνεται να συμβάλλει σταδιακά στη βελτίωση της ποιότητας και ασφάλειας των τροφίμων, παρά τα διατροφικά σκάνδαλα που έχουν καταγραφεί την τελευταία 10ετία.

2. ΟΙ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΤΡΟΦΙΜΩΝ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Γενικότερα η γνώση γύρω από τα τρόφιμα συμβάλλει στη διαμόρφωση καταναλωτών με ουσιαστική απόψη και κρίση. Γι αυτό λόγω και των ποικίλων σχετικών με τη διατροφή προβλημάτων υγείας που πολλοί Έλληνες αντιμετωπίζουν, κρίνεται ίσως σημαντική η ένταξη της ενημέρωσης περί των τροφίμων στο χώρο της εκπαίδευσης. Έτσι, οι καταναλωτές θα μαθαίνουν από μικρή ηλικία έννοιες που σχετίζονται με τα τρόφιμα και τη σωστή διατροφή όπως οι πρωτεΐνες, τα σάκχαρα και οι υδατάνθρακες, για τα πρόσθετα των τροφίμων αλλά και για τη φύση του προϊόντος. Επιπρόσθετα, θα μπορούν να έχουν πιο ολοκληρωμένη άποψη για την ποιότητα ενός προϊόντος βλέποντας μία ετικέτα

τροφίμου και να υποβοηθήσουν στον περιορισμό της παραπλάνησης των καταναλωτών.

Ο ΕΦΕΤ μάλιστα καλεί τις επιχειρήσεις να τηρούν τα όσα προβλέπει η νομοθεσία και διαβεβαιώνει τους καταναλωτές ότι οι έλεγχοι θα συνεχιστούν συστηματικά.

Στην χώρα μας ωστόσο ενώ είναι πλήρης η επενδυτική άπνοια και ασήμαντα τα ποσά που κατευθύνονται προς την έρευνα και ανάπτυξη, η εγχώρια βιομηχανία ειδών διατροφής δεν φαίνεται να υποχωρεί. Επενδύει σε καινοτομίες και επιστημονικές έρευνες και το συλλογικό της όργανο –ο Σύνδεσμος Ελληνικών Βιομηχανιών Τροφίμων (ΣΕΒΤ)– ενισχύει πρωτοποριακές ερευνητικές προσπάθειες σε ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα.

Πέρα όμως από το ερευνητικό και εξαγωγικό της έργο, η ελληνική βιομηχανία τροφίμων, παρά την κρίση και την συνακόλουθη ύφεση, την τελευταία πενταετία έχει ενισχύσει σε όλα τα επίπεδα και την κοινωνική της παρουσία. Κατά πρώτο λόγο, όπως προκύπτει από τα επίσημα στοιχεία της εταιρείας ερευνών αγοράς Nielsen Greece αλλά και από τις έρευνες του Ινστιτούτου Έρευνας Λιανεμπορίου και Καταναλωτικών Αγαθών (ΙΕΛΚΑ) οι τιμές των βασικών ειδών διατροφής στην Ελλάδα όχι μόνον δεν αυξήθηκαν, αλλά τους τελευταίους μήνες βρίσκονται και σε υποχώρηση –γεγονός που υποδηλώνει ότι η οικονομία μας διανύει φάση αποπληθωρισμού.⁵⁶

Κατά τα λοιπά, η βιομηχανία τροφίμων συμβάλλει αποφασιστικά στην προσπάθεια ενισχύσεως απόρων και αδύναμων κοινωνικών ομάδων. Σημαντική είναι επίσης η συμμετοχή-συμβολή του ΣΕΒΤ σε «πράσινες» πρωτοβουλίες, οι οποίες αποτελούν και εφελτήριο αναπτύξεως του κλάδου, με πολλαπλά οικονομικά και κοινωνικά οφέλη.

Όσον αφορά τα γενετικά τροποποιημένα τρόφιμα θα πρέπει η Ελλάδα να δραστηριοποιηθεί ενεργότερα στο πειραματικό και εργαστηριακό κομμάτι ώστε να είναι σε θέση να ανταποκρίνεται γρηγορότερα στις νέες εξελίξεις.

⁵⁶ <http://www.pro-europa.eu/gr/index.php/blog/254-2014-04-02-07-55-28>

Σημειώνεται δε ότι λόγω της γεωγραφίας της, η χώρα μας θα μπορούσε να απομονώσει περιοχές όπου θα καλλιεργούνται φυτά και θα εκτρέφονται ζώα με βιολογικές μεθόδους και προϊόντα αντίστοιχα.

ΜΕΡΟΣ Ε΄

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

1. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1.1 ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αλυσσανδράτος Γεώργιος (2006), Κώδικας Τροφίμων και Ποτών
- Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία (1998), Ελληνικό και Κοινοτικό Δίκαιο του Καταναλωτή
- Αποστόλου Ειρήνη (2006) διπλωματική εργασία «Η Σημασία της Επισήμανσης των Τροφίμων για την Προστασία των Καταναλωτών», MBA TQM, Πανεπιστήμιο Πειραιά
- Αριστέα Σινανιώτη-Μαρούδη (1995), «Το σήμα των Υπηρεσιών», Εκδόσεις Αντ.Ν. Σάκκουλα
- Ξενάκης Άρης, Κατσαρός Νικόλαος, Στεφανίτση Διονυσία, (2005), «Αποτίμηση ρίσκου και ασφάλεια τροφίμων», Συλλογικό έργο, Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, Ειδικές Μορφωτικές Εκδηλώσεις.
- Φωτόπουλος Χρήστος, Κρυστάλλης Αθανάσιος (2002), «Ο Έλληνας καταναλωτής βιολογικών προϊόντων. Μια πανελλήνια έρευνα marketing».
- Ι. Αρβανιτογιάννης, Ν. Τζούρος (2006), «Το νέο πρότυπο ποιότητας & ασφάλειας τροφίμων ISO22000, Παρουσίαση & Ερμηνεία», Εκδόσεις Αθ.Σταμούλης

1.2 ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Norman N. Potter, Joseph H. Hptchkiss (1995), “Governmental Regulation of Food and Nutrition Labeling”, Food Science 5th Edition
- Martin Teitel, PhD and Kimberly AWilson(1999), “Your Right to Know”, Genetically Engineered Food: Changing the nature of Nature
- Rudolf Streinz, Lars o. Fuchs (2003), “The Legal Situation for Genetically Engineered Food in Europe”, Genetically Engineered Food, Methods and Detection
- John Thogersen, Psychological Determinants of Paying Attention to Eco-Labels in Purchase Decisions: Model Development and Multinational Validation

1.3 ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ ΤΗΣ Ε.Ε.

- Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on nutrition and health claims made on foods, 2003/0165 (COD)
- ΕΕ αριθμ. L 033 της 08/02/1979. Οδηγία 79/112/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 18ης Δεκεμβρίου 1978 περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με την επισήμανση και την παρουσίαση των τροφίμων που προορίζονται για τον τελικό καταναλωτή καθώς επίσης και τη διαφήμισή τους
- ΕΕ L 109 της 6.5.2000. Οδηγία 2000/13/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ης Μαρτίου 2000, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με την επισήμανση, παρουσίαση και διαφήμιση των τροφίμων
- Κανονισμός (εε) αριθ. 1169/2011 του ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 25ης Οκτωβρίου 2011 σχετικά με την παροχή πληροφοριών για τα τρόφιμα στους καταναλωτές, την τροποποίηση των κανονισμών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΚ) αριθ. 1924/2006 και (ΕΚ) αριθ. 1925/2006 και την κατάργηση της οδηγίας 87/250/ΕΟΚ της Επιτροπής, της οδηγίας 90/496/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της οδηγίας 1999/10/ΕΚ της Επιτροπής, της οδηγίας 2000/13/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, των οδηγιών της

Επιτροπής 2002/67/ΕΚ και 2008/5/ΕΚ και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 608/2004 της Επιτροπής

- ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 510/2006 ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 20ής Μαρτίου 2006 για την προστασία των γεωγραφικών ενδείξεων και των ονομασιών προέλευσης των γεωργικών προϊόντων και των τροφίμων
- ΕΕ L 204 της 11/08/2000. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1760/2000 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Ιουλίου 2000, για τη θέσπιση συστήματος αναγνώρισης και καταγραφής των βοοειδών και την επισήμανση του βοείου κρέατος και των προϊόντων με βάση το βόειο κρέας, καθώς και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 820/97 του Συμβουλίου
- ΕΕ L 216 της 26/08/2000. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1825/2000 της Επιτροπής, της 25^{ης} Αυγούστου 2000, για τη θέσπιση λεπτομερειών εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1760/2000 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου όσον αφορά την επισήμανση του βοείου κρέατος και των προϊόντων με βάση το βόειο κρέας
- ΕΕ C 345 της 23.12.1993. COM (93) 532 τελικό – Ερμηνευτική ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με τη χρήση των διαφόρων γλωσσών κατά την εμπορία των τροφίμων μετά από την απόφαση "Peeters"
- ΕΕ L 149. Οδηγία 2005/29/ΕΚ της 11ης Μαΐου 2005 για τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές των επιχειρήσεων προς τους καταναλωτές στην εσωτερική αγορά και για την τροποποίηση της οδηγίας 84/450/ΕΟΚ του Συμβουλίου, των οδηγιών 97/7/ΕΚ, 98/27/ΕΚ, 2002/65/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2006/2004
- ΕΕ L 308 Οδηγία 2003/89/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 10^{ης} Νοεμβρίου 2003 για την τροποποίηση της οδηγίας 2000/13/ΕΚ όσον αφορά την αναγραφή των συστατικών των τροφίμων
- ΕΕ L 031 της 01/02/2002. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 178/2002 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 28ης Ιανουαρίου 2002, για τον καθορισμό των γενικών αρχών και απαιτήσεων της νομοθεσίας για τα τρόφιμα, για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Αρχής για την

Ασφάλεια των Τροφίμων και τον καθορισμό διαδικασιών σε θέματα ασφαλείας των τροφίμων

- ΕΕ L 276 της 6.10.1990. Οδηγία 90/496/ ΕΟΚ του Συμβουλίου της 24ης Σεπτεμβρίου 1990 σχετικά με τους κανόνες επισήμανσης των τροφίμων όσον αφορά τις τροφικές τους ιδιότητες, σελ. 40
- ΕΕ L 106 της 17/04/2001. Οδηγία 2001/18/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Μαρτίου 2001, για τη σκόπιμη ελευθέρωση γενετικώς τροποποιημένων οργανισμών στο περιβάλλον και την κατάργηση της οδηγίας 90/220/ΕΟΚ του Συμβουλίου - Δήλωση της Επιτροπής
- ΕΕ L 043 της 14/02/1997. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 258/97 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Ιανουαρίου 1997 σχετικά με τα νέα τρόφιμα και τα νέα συστατικά τροφίμων
- ΕΕ L 31 της 1.2.2002. κανονισμός (εκ) αριθ. 178/2002 του ευρωπαϊκού κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 28ης Ιανουαρίου 2002 για τον καθορισμό των γενικών αρχών και απαιτήσεων της νομοθεσίας για τα τρόφιμα, για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Αρχής για την Ασφάλεια των Τροφίμων και τον καθορισμό διαδικασιών σε θέματα ασφαλείας των τροφίμων
- ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) αριθ. 10/2011 ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ της 14ης Ιανουαρίου 2011 για τα πλαστικά υλικά και αντικείμενα που προορίζονται να έρθουν σε επαφή με τρόφιμα
- Ν. 4072 / 2012 (Φ.Ε.Κ. Α 86/11-4-2012), Βελτίωση επιχειρηματικού περιβάλλοντος/Σήματα
- ΕΕ L 384 της 29.12.2006, κανονισμός (εκ) αριθ. 2023/2006 της επιτροπής της 22ας Δεκεμβρίου 2006 σχετικά με την ορθή πρακτική παραγωγής υλικών και αντικειμένων που προορίζονται να έλθουν σε επαφή με τρόφιμα
- Απόφαση με αριθμό 96967/12 που αφορά στους υγειονομικούς όρους και προϋποθέσεις λειτουργίας επιχειρήσεων τροφίμων και ποτών και άλλες διατάξεις (ΦΕΚ 2718/Β/8-10-2012)
- ΕΕ L 159 της 03/06/1998. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1139/98 του Συμβουλίου της 26ης Μαΐου 1998 για την υποχρεωτική αναγραφή στοιχείων, επιπλέον

των προβλεπόμενων στην οδηγία 79/112/ΕΟΚ, στην επισήμανση ορισμένων τροφίμων που παράγονται από γενετικώς τροποποιημένους οργανισμούς

- ΕΕ L 006 της 11/01/2000. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 49/2000 της Επιτροπής, της 10^{ης} Ιανουαρίου 2000, περί τροποποίησης του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1139/98 του Συμβουλίου για την υποχρεωτική αναγραφή στοιχείων, επιπλέον των προβλεπόμενων στην οδηγία 79/112/ΕΟΚ, στην επισήμανση ορισμένων τροφίμων που παράγονται από γενετικώς τροποποιημένους οργανισμούς
- ΕΕ L 006 της 11/01/2000. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 50/2000 της Επιτροπής, της 10^{ης} Ιανουαρίου 2000, για την επισήμανση των τροφίμων και των συστατικών τους που περιέχουν πρόσθετες και αρτυματικές ύλες οι οποίες έχουν τροποποιηθεί γενετικώς ή έχουν παραχθεί από γενετικώς τροποποιημένους οργανισμούς

1.4 ΑΛΛΕΣ ΠΗΓΕΣ

- Βαρλάμος Αντρέας, Σειραγάκης Γιώργος, “Επισήμανση Τροφίμων, Ετικέτες”, βιβλίο σεμιναρίου για την ανάλυση του αναμενόμενου Κανονισμού για την Επισήμανση των τροφίμων
- «Επισήμανση τροφίμων: Βελτιστοποίηση της προστασίας των καταναλωτών, περισσότερη διαφάνεια και ασφάλεια», Έκθεση Ομάδας Ευρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος και Ευρωπαϊών Δημοκρατών , Ιούνιος 2002
- Codex Standard 1-1985 (Rev. 1-1991), General Standard for the Labelling of Prepackaged Foods.
Για περισσότερες πληροφορίες ιστοσελίδα CodexAlimentarius: http://www.codexalimentarius.net/web/index_en.jsp
- “The introduction of mandatory nutritional labeling in the European Union”, Impact assessment undertaken for DG Sanco, European Commission, European Advisory Services (EAS), 30 November 2004
- TN Sofres Consulting, Investigation of the Market Impact and Penetration of the European Eco- Label over the years 1992-2000 and 2001-2004,

Final Report for the European Commission DG Environment, December 2001.

- “Report on Europeans’ Consumers Perception of Foodstuffs Labelling”, Results of Consumer Research conducted on behalf of BEUC from February to April 2005
- Αλεξάνδρα Νικολακοπούλου Παρουσίαση : «Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1169/2011 σχετικά με την παροχή πληροφοριών για τα τρόφιμα στους καταναλωτές», Μονάδα Ε.4 / Διατροφή, σύσταση τροφίμων και πληροφόρηση / Γενική Διεύθυνση Ασφάλειας Τροφίμων και Προστασίας του Καταναλωτή, 22 Απριλίου 2013, Ημερίδα ΕΦΕΤ για την διατροφική επισήμανση και την παροχή πληροφοριών στους καταναλωτές
- Α.Σαμωνά, Α.Καρπούζα, Β. Κρέστος Παρουσίαση : «Ισχυρισμοί Διατροφής & Υγείας Κανονισμός 1924/2006 & εξελίξεις», ΕΦΕΤ/ Δνση Αξιολόγησης & Εγκρίσεων
- Αντώνης Καμπάνης Παρουσίαση : «Απόψεις της Βιομηχανίας για τις τελευταίες εξελίξεις στην επισήμανση των τροφίμων» Επιστημονική Επιτροπή ΣΕΒΤ, Απρίλιος 2013
- Γεώργιος Κουβουτσάκης Παρουσίαση: «Προστατευτική συσκευασία των τροφίμων», Σεμινάρια Ομίλου ΟΙΚΟΝΟΜΟΤΕΧΝΙΚΗ ΑΕ, Μάρτιος 2014
- Εφαρμογή του Κανονισμού 1169/2011. Οικονομικές και πρακτικές επιπτώσεις. Η υπ’ αριθμ. πρωτ. 24598/5-5-2014 επιστολή του Προέδρου του ΣΕΒΤ.
- Ιχνηλασιμότητα γενετικά τροποποιημένων τροφίμων. Κοινοτική και Εθνική Νομοθεσία, Κωνσταντίνος Αναγνώστου, σελ. 277-287

1.5 ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΟΙ ΤΟΠΟΙ

<http://www.nagref.gr/journals/ethg/images/26/ethg26p7-11.pdf>

Άρθρο Δρ. Αθανάσιου Τυρπένου σχετικά με την «Επισήμανση και Συσκευασία των τροφίμων»

<http://www.efet.gr/portal/page/porhttp://www.eufic.org/article/el/health>

http://lifestyle/food-choice/artid/Making_Sense_of_Guideline_Daily_Amounts/tal/efetnew/legislations/./food_notification

<http://www.greekjustice.gr/include/print.php?aWQ9MzU2JmxbmdJZD0xJmNhhdD0x>

http://ec.europa.eu/environment/ecolabel/whats_eco/ov_concept_en.htm

Ιστοσελίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το Περιβάλλον και την Οικολογική Επισήμανση.

<http://www.foodlaw.rdg.ac.uk>

“Food Labelling in the EU”, compiled by Dr David Jukes, The School of Food Biosciences, The University of Reading, UK, Απρίλιος 2006

<http://www.agrocert.gr/pages/category.asp?catID=1>

<http://www.nomos.gr/nomoswp/wp-content/uploads/2012/05/NOMOS-NEWSLETTER-%CE%9C%CE%91%CE%99%CE%9F%CE%A3-2012.pdf>

Μαρία Βασταρούχα – Δικηγόρος

<http://www.fao.org/docrep/008/y7867e/y7867e00.htm>

Understanding the Codex Alimentarius – Revised and Updated, 2005, FAO Corporate Document Repository, Preface.

http://europa.eu/scadplus/scad_el.htm

Θέματα σχετικά με την ασφάλεια των τροφίμων και τους καταναλωτές

<http://www.plant-management.gr/online/>

Άρθρο από το περιοδικό Plant Management Online «Νέα πρόταση της για την επισήμανση των τροφίμων που αφορά τις θρεπτικές τους ιδιότητες», 28.07.03.

http://www.ergasiaka-gr.net/2012/06/blog-post_26.html#ixzz3K9QFuhvD

http://www.efet.gr/portal/page/portal/efetnew/legislations/sociable_legislations/contaminants

www.teilar.gr/dbData/.../profann-b4660c13.ppt

<http://www.foodqualitynews.com/Regulation-and-safety/Food-industry-weighs-in-on-impact-of-chemicals-law>

<http://www.eufic.org/article/el/artid/New-European-Union-law-REACH-regulating-use-of-chemical-substances/>

http://www.kepka.org/Grk/info/Nutricion/nut006_015.htm

<http://en.wikipedia.org/wiki/FlavrSavr>

<http://www.foodlaw.rdg.ac.uk/news/eu-06011.htm>

<http://www.who.int/foodsafety/publications/biotech/20questions/en/index>

<http://www.pro-europa.eu/gr/index.php/blog/254-2014-04-02-07-55-28>

Πανεπιστήμιο Πειραιώς